

Hedda Solberg

Første, andre, tredje, solgt!

En historisk undersøkelse av auksjonene i Trondheim i august, oktober og desember 1797.

Masteroppgave i Lektorutdanning i historie for trinn 8 - 13.

Veileder: Hanne Østhus

Mai 2023

Bildet tilhører Vitenskapsmuseet NTNU

NTNU

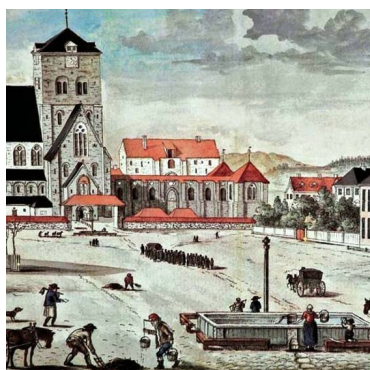
Kunnskap for en bedre verden

Hedda Solberg

Første, andre, tredje, solgt!

En historisk undersøkelse av auksjonene i Trondheim i august, oktober og desember 1797.

Masteroppgave i Lektorutdanning i historie for trinn 8 - 13.

Veileder: Hanne Østhus

Mai 2023

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Det humanistiske fakultet

Institutt for historiske og klassiske studier

NTNU

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Formålet med denne oppgaven var å undersøke auksjoner i Trondheim i august, oktober og desember i 1797 for å si noe om handel, forbruk og sosiale forhold i Trondheim i periode. Dette var en periode med store endringer innenfor handel i Europa, noe som også påvirket Trondheim by. Bybefolkningen var en sosial og økonomisk delt befolkning, der de rikeste nøy godt av de nye varene som kom til byen fra fremmed steder og de fattige forsøkte å overleve. Jeg har forsøkt å sette auksjonene i sammenheng med det svært varierende forbruket blant byens befolkning. Auksjoner var ikke bare et sted de fattige handlet av de mer velstående for å etterlikne elitens forbruk, men også et sted der de rike handlet av hverandre. Dette var i stor grad et variert marked med tanke på hvem som solgte, varene som ble solgt og de som handlet. Auksjonene var også et marked satt i system. Siden 1693 var auksjonsvesenet en lovregulert instans med tydelige retningslinjer på hvordan auksjonene skulle gjennomføres og hvem som hadde ansvaret. Dette var også årsaken til at oppgavens hovedkilde ble skapt, nemlig auksjonsprotokollene. Jeg har analysert en auksjonsprotokoll fra 1795-1799. Forordningen av 1693 fortalte hvordan auksjonene i teorien skulle gjennomføres, men protokollene er kilder som i større grad gjenspeiler det som skjedde i praksis. Undersøkelser av denne protokollen har gjort det mulig å betrakte hvem som var de mest aktive på auksjonene, i tillegg til hvem de ulike gruppene handlet av. Auksjonene i august, oktober og desember i 1797 gjenspeiler hvordan handelen, forbruket og de sosiale forholdene var ellers i byen den samme perioden.

Abstract

The purpose of this thesis was to examine auctions in Trondheim in August, October and December of 1797 to say something about trade, consumption and the social situation in Trondheim in the given period. This was a period characterized by big changes in trade in Europe, which also affected Trondheim. The inhabitants were a socially and economically divided group where the richest enjoyed the new goods brought to Trondheim from foreign places, and the poorest tried to survive. I have tried to place the auctions in context with the varied consumption among the inhabitants. The auctions were not only a place where the poorest bought from the richest, but the richest also bought from each other. Auctions were in many ways a varied market when speaking of the sellers, the goods, and the buyers. The auctions were also a regulated market. Since 1693, the system of auctions had been regulated by law and given clear instructions about how the auctions were to be conducted and who were to oversee them. This is the reason for why the primary source for this thesis was created, namely the auction protocols. I have analyzed an auction protocol from 1795-1799. The ordinance of 1693 gave instructions about how the auctions, in theory, should be conducted, but the protocols are sources which in a greater extent reflect how the auctions came to be. Examinations of this protocol have made it possible to investigate who were most involved, in addition to who the diverse groups of people bought from. The auctions in August, October and December in 1797 reflect how trade, consumption and the social situation were in the city in the same period.

Forord

Historie har alltid vært et fag jeg har hatt interesse for. Særlig menneskene i historien har interessert meg. Undringen over hvordan det var å leve for flere hundre år siden, hva man gjorde og hvordan samfunnet var har preget min tilnærming til faget. Etter fem år på lektorprogrammet i historie har jeg virkelig fått et dypdykk ned i historiefaget, og det er fremdeles menneskene i fortiden og deres handlinger som fasinerer meg mest. Denne oppgaven er også et bevis på dette.

Å skrive en masteroppgave har tatt tid. Innspurten av et femårig studieløp har vært intens, men også ekstremt givende. Jeg vil rette en stor takk til klassen min, de jeg har studert sammen med i fem år og de som har blitt en del av denne fantastiske gjengen underveis, og en ekstra stor takk til lesesal 6392. Takk for alle de gode samtalene i pausene mellom skrivingen og alle oppløftende ord. Takk for alt det rare vi alle har sagt som vi i ettertid har ledd mye av fordi det havnet på den berømte sitattavlen. Dere har gjort dette siste året ekstra minnerikt.

Jeg vil benytte anledningen til å takke stipendkomiteen for Aspaas-stipendet hos *Trondhjems Historiske Forening* som tildelte meg Aspaas-stipendet for 2023. Dette har gjort at jeg har kunnet bruke det meste av min tid til å skrive denne oppgaven.

Studentrådene HF og SU har også vært en god støtte i denne perioden gjennom gode samtaler på kontoret, og et alt for høyt antall kopper med kaffe.

Familie og venner fortjener også en stor takk. Takk for at dere har latt meg få leve litt i min egen boble det siste halvåret. Takk til Emma og Maria, som jeg har blitt kjent med gjennom lektorprogrammet, for at dere alltid har vært der for meg. Takk til Silje og Ellisiv som har akseptert at jeg ikke alltid har hatt til å være sosial det siste året. Takk til Sivert som har hjulpet meg med siste finpuss av oppgaven i innspurten før levering.

Til slutt vil jeg rette en stor takk til min veileder Hanne Østhus. Det var hun som hjalp meg å finne tema for denne oppgaven. Hun har gitt meg gode og konstruktive tilbakemeldinger hele veien, og alltid vært tilgjengelig for å svare på spørsmål. Takk for at du har hatt trua på meg.

Dersom denne oppgaven inneholder feil og mangler er dette min feil og noe jeg tar ansvar for.

Hedda Solberg

15. 05. 20

Innholdsfortegnelse

Kapittel 1: Auksjoner i Trondheim i 1797	1
1.1. Trondheim by i 1797	2
1.2. Tidligere forskning på auksjoner, andrehåndsmarkedet og Trondheim på 1700-tallet	3
1.2.1. Auksjoner som en del av andrehåndsmarkedet: Europa, Norge og Trondheim	3
1.2.2. Tidligere forskning om handel og forbruk: Europa, Norge og Trondheim	6
1.3. Primærkilder og metode	7
1.3.1. Auksjonsvesenet og auksjonsprotokollen.....	8
1.3.2. Bruk av auksjonsprotokoller.....	11
1.3.3. Andre primærkilder: <i>Trondhjemske Tidener</i> , folketelling og forlikskommisjon	12
1.4. Oppgavens struktur.....	13
Kapittel 2: Auksjonene i Trondheim i 1797	14
2.1. Retten til å holde auksjon og auksjonens formelle rammer.....	14
2.1.1. Rekvisisjon og betaling på auksjon	15
2.1.2. Auksjonene annonseres: Plakater, aviser og auksjonsklokke.....	16
2.1.3. Rollene på auksjon: Byfogd, virkefogd, vitner og boktrykker	17
2.2. De ulike auksjonstypene i Trondheim i august, oktober og desember 1797	18
2.2.1. Spesialauksjoner: materialer, mat, skip og såpe	19
2.2.2. Vareauksjoner: dødsbo, «løsøre, gjeldssaker og kramvarer	21
2.3. Auksjonene som en del av et første- og andrehåndsmarked	23
2.3.1. Et førstehånds og et andrehåndsmarked	24
2.3.2. Auksjoner som en sosial arena	25
2.4. Konklusjon	26
Kapittel 3: Selgere på auksjoner	27
3.1. Kjøpmenn dominerte som selgerne på auksjon.....	28
3.2. Håndverkere som selgere på auksjon	29
3.3. Embetskvinner og kjøpmannskvinner som selgere på auksjon	31
3.4. Det offentlige som selger på auksjon	32
3.5. En skipper ble tvunget til å selge skipet sitt på auksjon	33
3.5. Konklusjon	34
Kapittel 4: Varene	35
4.1. Eiendeler/Innbo	35
4.1.1. Hjemmet tar form: Gjenstander som bevis på velstående hjem	36
4.1.2. Luksusvarer som en del av hverdagen, for noen	38
4.2. Mat og drikke; Alkohol som en verdifull vare	40

4.3. Sengetøy, stoffer og andre tekstiler	42
4.3.1. Silkebånd ble fattigmannens silkekjole	43
4.4. Klær og sko: Trender på 1700-tallet.....	44
4.5. Materialer: Kjemiske midler for å farge tøy.....	47
4.6. Å investere i eiendom: Eierandeler i kobberverk auksjoneres bort.....	48
4.7. Konklusjon	50
Kapittel 5: Kjøperne på auksjoner	51
5.1. Kjøpmenn handlet av andre kjøpmenn.....	52
5.2. Kvinner som handlet på auksjon	55
5.3. Håndverkere som handlet på auksjon.....	57
5.4. Embetsmenn og høyere offentlige og kommunale tjenestemenn som handlet på auksjon	58
5.5. Gruppene med lavest representasjon på auksjonene	60
5.6. Den ukjente kjøpergruppene: Hvem var de?	61
5.7. Konklusjon	63
Kapittel 6: Konklusjon.....	64
6.1 Profesjonsrelevans: Kildekritikk og historiefortelling	65
Kilder og Litteratur.....	67
Utrykte kilder	67
Trykte kilder	67
Litteratur	68
Nettsider	71
Annet	72
Vedlegg 1: Kjøpere på auksjon og antall av hvert yrke.....	73
Vedlegg 2: Kategorisering av varene i auksjonsprotokollen	75
Vedlegg 3: Kategorisering av kinnene som handel på auksjon.....	84
Vedlegg 4: Oversikt over selgerne på auksjon.....	85

Oversikt over biler, tabeller og diagrammer

Bilde 1: Folio 295b hentet fra auksjonsprotokollen som viser første side av auksjonen som ble holdt over dødsboet til maler Schøller og hans kone den 10 august 1797.....	9
Tabell 1: Kategorisering av alle auksjonene i august, oktober og desember i Trondheim i 1797 inkludert typer, antall og tidspunkt for auksjon.....	19
Tabell 2: Alle selgerne på auksjoner i august, oktober og desember i Trondheim i 1797 fordelt på ulike grupper.....	27
Tabell 3: Alle kjøp på auksjoner i august, oktober og desember i Trondheim i 1797 fordelt på ulike grupper	51
Tabell 4: Kjøperne på auksjon i august, oktober og desember i Trondheim i 1797 fordelt på ulike grupper	52
Tabell 5: Oversikt over hvem den ukjente gruppen handler mest av på auksjonene i august, oktober og desember i 1797.....	62
Diagram 1: Oversikt over alle auksjoner i Trondheim i august, oktober og desember i 1797, fordelt etter type auksjon.....	14
Diagram 2: Oversikt over alle auksjoner i Trondheim i august, oktober og desember i 1797, fordelt på type marked	24
Diagram 3: Oversikt over alle varene som ble solgt på auksjoner i Trondheim i august, oktober og desember i 1797, fordelt etter type varer.....	35
Diagram 4: Oversikt over fordelingen av varene innenfor kategorien eiendeler/innbo som ble solgt på auksjon i Trondheim i august, oktober og desember i 1797.....	36
Diagram 5: Oversikt over fordelingen av varene innenfor kategorien mat og drikke som ble solgt på auksjon i Trondheim i august, oktober og desember i 1797.....	41
Diagram 6: Oversikt over fordeling av varene innenfor kategorien sengetøy, stoffer og andre tekstiler som ble solgt på auksjon i Trondheim i august, oktober og desember i 1797.....	42
Diagram 7: Oversikt over fordelingen av varene innenfor kategorien klær og sko som ble solgt på auksjon i Trondheim i august, oktober og desember i 1797.....	45
Diagram 8: Oversikt over fordelingen av varene innenfor kategorien materialer som ble solgt på auksjon i Trondheim i august, oktober og desember i 1797.....	47
Diagram 9: Oversikt over fordelingen av varene innenfor kategorien eiendom som ble solgt på auksjon i Trondheim i august, oktober og desember i 1797.....	49
Diagram 10: Fordeling av hvilke kategorier av varer kjøpmenn kjøpte mest av på auksjon i august, oktober og desember i 1797	54

Diagram 11: Fordeling av hvilke kategorier av varer kvinner kjøpte mest av på auksjon i august, oktober og desember i 1797	56
Diagram 12: Fordeling av hvilke kategorier av varer håndverkere kjøpte mest av på auksjon i august, oktober og desember i 1797	58
Diagram 13: Fordeling av hvilke kategorier av varer embetsmenn og høyere offentlige og kommunale tjenestemenn kjøpte mest av på auksjon i august, oktober og desember i 1797	59
Diagram 14: Fordeling av hvilke kategorier av varer skippere kjøpte mest av på auksjon i august, oktober og desember i 1797	60
Diagram 15: Fordeling av hvilke kategorier av varer arbeidere, soldater, sjømenn og tjenestefolk kjøpte mest av på auksjon i august, oktober og desember i 1797.....	61

Kapittel 1: Auksjoner i Trondheim i 1797

Den 11. august 1797 ble det holdt auksjon hos Erich Pillegard på hans brygge i Trondheim over en del materialer.¹ Den 18. oktober ble det igjen holdt auksjon i Trondheim. Denne gangen hos en gartner ved navn Tørnqvist som auksjonerte bort over 100 tønner kålrabi.² Litt senere samme måned ble det hos krukke-maker Er. Brevig holdt auksjon over «endeel løsøre»³, og en knapp uke senere ble det holdt auksjon på Trondheim bytings rentekammer over tungverk. Dette er bare noen av auksjonene som ble holdt i Trondheim i månedene august, oktober og desember i 1797. Det ble avholdt auksjon av skip, materialer, mat, kopper og kar, dyner og puter. Auksjonene ble alle gjort kjent gjennom trykte auksjonsplakater som ble satt opp i byen, og noen ble også kunngjort i avisene. Med utgangspunkt i en auksjonsprotokoll fra denne perioden vil jeg undersøke hva auksjoner forteller om handel, forbruk og sosiale forhold i Trondheim på slutten av 1700-tallet. Disse auksjonene ble organisert av et offentlig auksjonsvesen. Hvordan auksjonene ble organisert med utgangspunkt i lovgivning, i tillegg til hvem som var aktive aktører på auksjonene, er noe jeg vil bruke auksjonen til å finne svar på.

I denne masteroppgaven undersøker jeg auksjoner fra august, oktober og desember i 1797 i Trondheim for å forsøke å si noe om handel, forbruk og sosiale forhold. Jeg undersøker ulike auksjoner over ulike typer varer, for eksempel havre, skip og eiendeler i dødsbo, og hvem som eide det som ble solgt på auksjonene, altså selgerne. Videre ser jeg på hvem det var som kjøpte varer på auksjoner, altså kjøpergruppen. Når jeg utforsker selgere og kjøpere, undersøker jeg sosio-økonomisk bakgrunn, yrke og standstillhørighet der det lar seg gjøre. Jeg ser også på hvilke varer de kjøpte. Varene kan si noe om hvordan Trondheim var del av et lokalt, regionalt og globalt handelsnettverk. Jeg ser derfor på hvordan auksjonene kan knyttes opp mot markedet. Jeg finner tilfeller hvor mat, tungverk og «løsøre» auksjoneres bort, i tillegg til dødsbo- og konkursboauksjoner. Dette kan vise til et mangfold i bruk av auksjoner i Trondheim i august, oktober og desember i 1797. Gjennom min oppgave ønsker jeg å finne svar på følgende problemstilling: *Hva forteller auksjonene i Trondheim i august, oktober og desember i 1797 om handel, forbruk og sosiale forhold i byen?*

---

¹ SAT. Trondheim, A-0003 Trondheim Byfogd, Auksjonsprotokoll 5A 09, 1795-1799, f.299a. Heretter auksjonsprotokoll 5a.

² Auksjonsprotokoll 5a: f. 328a.

³ Auksjonsprotokoll 5a: f. 370b.

1.1. Trondheim by i 1797

På slutten av 1790-tallet kan Trondheim beskrives som en by med stor sosial og økonomisk variasjon. Ifølge folketellingen fra 1801 hadde Trondheim 8846 innbyggere, der 7140 tilhørte bykjernen.⁴ Da denne folketellingen er den som ligger nærmest 1797 i tid er det dette innbyggertallet jeg tar utgangspunkt i. Geografisk sett var de som tilhørte bykjerne bosatte på halvøya som er omringet av Nidelva. Iisvika og Bakklandet var ikke en formell del av Trondheim på dette tidspunktet.⁵ Knut Mykland beskriver, som en av flere historikere, et tredelt samfunn bestående av «den bedre stand», «borgerstanden» og «den ringere stand». Mykland regner både embetsmenn og større butikkeiere under den bedre stand, og mindre handelsmenn og håndverkere for å tilhøre borgerstanden.⁶ Den laveste gruppen besto blant annet av tjenestefolk, soldater, tømmermenn og spinnekoner. Denne samfunnsgruppen utgjorde omtrent 2/3 av befolkningen.⁷

På slutten av 1700-tallet var de fleste av innbyggerne i Trøndelag knyttet til landbruket.⁸ Gårdsdrift var ikke bare lagt til landsbygda. I Trondheim drev bybefolkningen med gårdsdrift og mest vanlig var dette blant borgerskapet.⁹ Samtidig ble Trondheim en havn for internasjonal handel utover 1700-tallet. Det gikk skip til blant annet Amsterdam, Hamburg og København. Fra Trondheim brakte skipene trønderske varer til internasjonale havner som førte til fremveksten av en egen gruppe kjøpmenn som ble dominerende innenfor handel i Trondheim.¹⁰ Det skjedde også en endring i næringslivet da bøndene begynte å livnære seg av bergverk, trelasthandel og fiske. Man kan snakke om utviklingen av en markedsøkonomi, hvor bøndene også produserte for et marked.¹¹

Slik Ståle Dyrvik skriver var husholdet i Norge på 1700-tallet å regne som en enhet med felles økonomi. En husholdning i 1801 besto i hovedsak av kjernefamilien, og noen husholdninger besto også av tjenestefolk. Dyrvik beskriver også husholdet som «rammer om menneske i ulike livsfasar.»¹² Også Ragnhild Hutchison trekker frem husholdet som en sentral aktør innenfor den økonomiske utviklingen i Norge på 1700-tallet, og viser til deres rolle i teorien om den

---

⁴ Supphellen 1997: 350.

⁵ Supphellen 1993: 7-15.

⁶ Mykland 1996: 22.

⁷ Mykland 1996: 26.

⁸ Bull 2005: 299: del 3 i Bull & Dybdal 2005.

⁹ Bull 2005: 317: del 3 i Bull & Dybdal 2005.

¹⁰ Bull 1998.

¹¹ Moseng et.al 2003: 281.

¹² Dyrvik 2011: 109.

industriøse revolusjon av Jan de Vries. Husholdet produserte ikke lengre for selvberging, men for et marked. Slik kunne folk skaffe seg varer som ikke bare var av nytteverdi, og man begynte å se utviklingen av en markedsrettet økonomi.¹³ Dette førte også til utviklingen av et forbrukersamfunn. Tilbudet økte da man i større grad produserer for et marked, og man fikk en økt etterspørsel på grunn av endringer i forbruk og bruk av penger. Samtidig var ikke dette likt for alle samfunnsgrupper. Selv om Hutchison konkluderer med at folk brukte lite av midlene sine på andre ting enn produksjonsutstyr, poengterer hun at de skaffet seg forbruksvarer når de hadde anledning.¹⁴ Jeg vil undersøke hvilke muligheter auksjonene ga folket til å skaffe seg varer.

1.2. Tidligere forskning på auksjoner, andrehåndsmarkedet og Trondheim på 1700-tallet

I dette delkapitlet ønsker jeg å redegjøre for hvordan auksjonsprotokoller har blitt brukt i tidligere forskning samt hvilken funksjon auksjoner har hatt, for eksempel hvordan auksjoner har blitt knyttet opp mot markedet på 1700-tallet. I tillegg vil jeg redegjøre for hva som er skrevet om Trondheim på 1700-tallet i tidligere forskning, med hovedvekt på handel og forbruk. Tidligere forskning om auksjoner i både England og Nederland, i tillegg til Norge og Sverige, har sett på auksjoner som en del av andrehåndsmarkedet. Forskning i Norge har i større grad sett på spesialauksjoner, auksjoner over bøker eller kobber, og sett på tilgjengeligheten av disse varene for et marked.

1.2.1. Auksjoner som en del av andrehåndsmarkedet: Europa, Norge og Trondheim

Det har ikke vært forsket mye på auksjoner. Forskningen som er gjort i for eksempel Nederland og England knytter auksjoner til det europeiske andrehåndsmarkedet. Beverly Lemire har vært toneangivende i denne forskningen og hennes forskning blir ofte brukt som inspirasjonskilde av andre forskere.¹⁵ I artikkelen «Consumerism in Preindustrial and Early Industrial England: The Trade in Seconhand Clothes» (1988) undersøkte hun andrehåndsmarkedet i England på 1700-tallet. Hennes hovedanliggende er ikke først og fremst auksjoner, men hun argumenterer likevel for at auksjoner var en del av andrehåndsmarkedet. I følge Lemire fikk mennesker fra lavere stender adgang til handel gjennom auksjoner fordi prisene var lavere der enn på førstehåndsmarkedet.¹⁶

---

¹³ Hutchison 2019: 12,13.

¹⁴ Hutchison 2019: 83, 85, 112, 113.

¹⁵ Lemire 1988: 4,13.

¹⁶ Lemire 1988: 24.

Lilja Van Damme og Reinoud Vermoesen er eksempler på historikere som har latt seg inspirere av Lemire, men de undersøkte Nederland og ikke England.¹⁷ De har brukt auksjonsprotokoller som kilde og auksjoner som en del av andrehåndsmarkedet. Dette skiller seg fra Lemire som ikke utelukkende ser på auksjoner som en del av denne typen marked. Van Damme og Vermoesen mente auksjoner ble en levevei for de aller fleste hushold i et bestemt område i Nederland. De har, gjennom sin forskning, undersøkt verdien av varene som ble solgt, for eksempel hvordan sengetøy var et tegn på luksus, og hva som kunne være motivet bak å skaffe seg bestemte varer.¹⁸ Dette vil jeg også inkludere i min analyse når jeg ser på kjøpergruppene. Van Damme og Vermoesen konkluderte med at det ikke bare var grupper med dårlige økonomiske midler som deltok på auksjon, men at alle samfunnsgrupper var representert. De fant også ut at lavere samfunnsgrupper handlet av bedrestilte hushold, og motsatt.¹⁹ Jeg undersøker også om varer bevegde seg på tvers av sosio-økonomiske grupper i Trondheim.

I boka *Den glömda konsumtionen: Auktionshandel i Sverige under 1700- och 1800-talen* (2013) la forfatterne Göran Ulväng, Sofia Murhem og Kristina Lilja vekt på hvordan sosial og økonomisk verdi kan knyttes til ulike gjenstander som ble solgt på auksjon.²⁰ De gjorde også poeng av at det finnes ulike typer auksjoner,²¹ noe som også er relevant for auksjonene i denne undersøkelsen. I følge Ulväng, Murhem og Lilja er også boka den første historiske undersøkelsen av svensk auksjonshandel.²² Boka er spesielt relevant fordi forfatterne undersøkte samme periode som meg og bruker, som meg, auksjonsprotokoller som primærkilde.²³ Jeg har også latt meg inspirere av bokas oppbygging når jeg har strukturert denne oppgaven. De knyttet også auksjoner opp mot markedet, andrehåndsmarkedet, og hvordan deltakelse på denne type marked gjorde det mulig å få budsjettet til å gå opp.²⁴ Deres forskning er også aktuell for min oppgave da de ser på lavere sosiale gruppers deltakelse på auksjonene, i tillegg til å følge hvem som handlet av hvem.²⁵ Det samme gjør van Damme og Vermoesen.²⁶

Historikere i Norge har også brukt auksjonsprotokoller som primærkilder. De har brukt protokollene til å undersøke auksjoner a spesifikke varer, spesielt bøker og kobber, spesifikke

---

¹⁷ van Damme & Vermoesen 2009: 276.

¹⁸ van Damme & Vermoesen 2009: 281, 297.

¹⁹ van Damme & Vermoesen 2009: 287,288.

²⁰ Murhem 2013: 21: kap.1 i Ulväng, Murgem & Lilja 2013.

²¹ Ulväng, Murgem & Lilja 2013: 54: kap. 2 i Ulväng, Murgem & Lilja 2013.

²² Ulväng, Murgem & Lilja 2013.

²³ Ulväng, Murgem & Lilja 2013: 52-54: kap. 3 i Ulväng, Murgem & Lilja 2013.

²⁴ Murhem 2013: 20: kap.1 i Ulväng, Murem & Lilja 2013.

²⁵ Ulväng, Murhem & Lilja 2013.

²⁶ van Damme & Vermoesen 2009.

typer auksjoner eller auksjonene etter spesifikke personer. Lis Byberg har undersøkt hvordan bøker ble tilgjengelig gjennom bokauksjoner i Norge i perioden 1750-1815. I tillegg har hun problematisert hvem disse bøkene var tilgjengelige for da språk, økonomi og geografisk avstand hadde betydning for hvem som kjøpte bøker.²⁷ Sammenliknet med forskningen i Nederland og Sverige konkluderte Byberg med at auksjonene var en mulighet, fremfor en nødvendighet, for å skaffe seg varer.²⁸ Dette kan forklares ved at bøker ikke var en nødvendighetsvare, slik som for eksempel kjøkkenutstyr og klær som van Damme, Vermosen og Lemire har fokusert på. Når det kommer til deltakerne på auksjon undersøkte Byberg også kvinner, i likhet med forskningen i Sverige. Kvinnene var ikke sterkt representert på bokauksjonene, men Byberg mente dette ikke betydde at de ikke leste bøker.²⁹ På denne måten problematiserte hun handel og forbruk, i den forstand at handel ikke er et bevis på forbruk.

I likhet med Byberg ser Erik Lunaas (2017) på en bestemt type auksjoner, i hans tilfelle kobberauksjoner. Han har undersøkt auksjoner over tiendekobber i perioden 1751 – 1780. Riktignok undersøkte han ikke utelukkende kobberauksjonene, men så kobberauksjonene som en del av kobberhandelen. Han har tatt utgangspunktet i kjøpmennene som var delaktige i kobberhandelen, og hvordan disse også var aktører på auksjonene.³⁰ På denne måten skiller han seg fra annen forskning på auksjoner ved at han utelukkende ser på en bestemt gruppe av kjøpere. Han argumenterte for at kjøp av tiendekobber på auksjon hadde en praktisk betydning da kjøpmennene handlet på auksjon for å fylle skipene med kobber de skulle eksportere.³¹

Sarah Dahle Hermanstad har undersøkt en bestemt type auksjon, nemlig vrakauksjoner i sin doktorgradsavhandling *Havet gir og folket tar: En studie av vrakberging og plyndring på Hitra og Frøya 1705 – 1820* (2022). Som Byberg la hun vekt på hvordan auksjoner var en sosial arena fordi det førte til at folk i øysamfunnene samlet seg.³² Hermanstad gjorde også poeng av hvordan auksjoner var en måte befolkningen fikk tilgang på varer de ellers ikke hadde hatt råd eller mulighet til å kjøpe.³³ Vrakauksjonene ga befolkningen på Hitra og Frøya tilgang til varer som kom langveisfra, for eksempel eksotiske varer fra Spania. Hermanstad undersøkte, i likhet med Byberg, en bredere kjøpergruppe, enn Lunaas som undersøker kjøpmenn.³⁴ Hun skiller seg

---

²⁷ Byberg 2007: 314, 315.

²⁸ Byberg 2007; van Damme & Vermoesen 2009; Ulväng, Murgem & Lilja 2013.

²⁹ Byberg 2007: 296.

³⁰ Lunaas 2017: 1.

³¹ Lunaas 2017: 58,59.

³² Hermanstad 2022; Byberg 2007.

³³ Hermanstad 2022: 214.

³⁴ Hermanstad 2022: 235, 236.

også fra Byberg og Lunaas ved at hun ikke har sett på én bestemt vare på auksjon. Ragnhild Hutchisons artikkel «Handelshuset Cramer i Trondheim gjennom 1700-tallet – en «port» mellom utenrikske og innenlandske marked» (2017) viser en tredje måte auksjoner har blitt brukt av norske historikere. Hun benyttet seg av auksjoner etter et medlem av den Trondheimske kjøpmannsfamilien Cramer, Anna Cramer, for å undersøke handelshuset Cramers økonomiske aktiviteter.³⁵

Samlet illustrere forskningen på norske forhold hvordan auksjoner kan brukes til å belyse ulike sider av 1700-tallssamfunnet, og særlig hvordan auksjoner gir innsikt i handels – og forbrukermønstre. Den tidligere forskningen som er presentert her illustrerer disse mønstrene for Trondheim. I denne masteroppgaven bruker jeg auksjoner på lignende vis for å si noe om omsetning og forbruk i Trondheim på slutten av 1700-tallet. Masteroppgaven er en systematisk gjennomgang av byens auksjoner noe som, meg bekjent, ikke tidligere har vært gjort for Norge.

1.2.2. Tidligere forskning om handel og forbruk: Europa, Norge og Trondheim

For å si noe om auksjonenes funksjon for handel og forbruk i Trondheim på slutten av 1700-tallet vil jeg også se til tidligere forskning på handel og på forbruk. Hutchison knyttet Trondheim til et internasjonalt marked, særlig gjennom handel med bestemte varer, slik som import av ulike stoffer eller eksport av ulike produkter, særlig kobber, i boken *Norges økonomiske historie på 1700-tallet* (2019).³⁶ Bull knyttet også Trondheim til internasjonal handel, og studerer liknende varer som Hutchison, i sin bok *Lokalsamfunnet i verden* (2020).³⁷ Boka ser lokalsamfunnet, blant annet Trondheim, som en del av en større sammenheng. Bull skrev med et transatlantisk perspektiv, og undersøker gjenstander og mennesker som flytter seg og skaper forbindelser. Dette var riktignok ikke nytt innenfor historiefaget.³⁸

Hutchisons forskning om handelshuset Cramer tok utgangspunkt i auksjonsprotokollene for å si noe om familien som aktør på markedet, både lokalt og internasjonalt. Auksjonene ble holdt over varer som Anna Cramer solgte på bryggen. Varer som for eksempel fransk og spansk salt knytter henne til handel av fisk fra Nord-Norge. I tillegg kan hun bobles til internasjonal handel ved forekomsten av importerte tekstiler. Samtidig kan denne handelen knyttes til det lokale markedet fordi Cramer-familien drev krambod. På denne måten kan deres involvering i det internasjonale markedet si noe om det lokale forbruket da varene ble solgt videre på bryggen

---

³⁵ Hutchison 2017a: 330.

³⁶ Hutchison 2019.

³⁷ Bull 2020.

³⁸ Bull 2020: 16-26.

eller i kramboden. Hutchison hevdet at kramboden åpnet for nye forbrukere av for eksempel tekstiler.³⁹ Ida Bull har også sett på enkeltaktørers påvirkning på handelen i Trondheim på 1700-tallet i sin doktorgrad *De Trondhjemske handelshusene på 1700-tallet: Slekt, hushold og forretning* (1998).⁴⁰ Bull har utforsket den trondheimske handelen videre i artikkelen «Handelskapitalismen og dens steder» (2016) der hun blant annet undersøker kjøpmennenes kramboder og handelshus.⁴¹ Både Bull og Hutchison har begge vist hvordan kjøpmenn gjennom internasjonal handel bidro til det lokale forbruket ved salg i kramboder.

Ann E. C. McCants har sett på forbruk av te og kaffe hos middelklassen og de fattigste av befolkningen i Nederland. Hun hevdet at forbruk av te og kaffe ikke var forbeholdt en elite da hun fant disse varene i skifter etter overhodene på det kommunale barnehjemmet i Amsterdam. McCants gjorde et viktig poeng av å eie gjenstander ikke er et bevis på forbruk.⁴² Selv om McCants studerte Nederland på 1700-tallet er hennes funn relevant for meg med tanke på forekomst av varer knyttet til te og kaffe-forbruk. Motiver bak kjøp og gjenstanders betydning er nyttige funn for å forklare mine undersøkelser.⁴³ Sunniva Bøe har også sett på forbruk av te og kaffe i sin masteroppgave *Fra luksusvarer til forbruksvarer?* (2018). Hun undersøkte hvem som eide gjenstander knyttet til denne type varer ved å studere skifter, slik som McCants. Bøe studerte hvem som har eid gjenstandene og konkluderte deretter med hvilke sosiale grupper som var forbrukere av te og kaffe.⁴⁴ Jeg vil se på handelen over gjenstander knyttet til te og kaffe-konsum når jeg undersøker kjøp og salg på auksjon, uten å trekke konklusjoner om overgang fra luksusvarer til forbruksvarer, slik Bøe gjorde.⁴⁵

1.3. Primærkilder og metode

Jeg har benyttet meg av flere primærkilder, men den viktigste for denne oppgaven er auksjonsprotokollen fra Trondheims auksjons vesen for 1795-1799. Jeg har også brukt annonser fra avisa *Trondhjemske Tidener* der auksjonene ble kunngjort. Videre har jeg benyttet meg av folketellingen fra Trondheim i 1801 for å finne mer informasjon om selgerne og kjøperne på auksjon, og forlikskommissjonen i Trondheim fra 1795-1801 for å undersøke om selgerne var involvert i gjeldskonflikter.

---

³⁹ Hutchison 2017a: 336-341.

⁴⁰ Bull 1998.

⁴¹ Bull 2016.

⁴² McCants 2008: 172.

⁴³ McCants 2008.

⁴⁴ Bøe 2018.

⁴⁵ Bøe 2018: 75-78.

1.3.1. Auksjonsvesenet og auksjonsprotokollen

Året denne oppgaven tar for seg, 1797, var et offentlig auksjonsvesen etablert i Danmark-Norge, og primærkilden som benyttes i denne oppgaven, en auksjonsprotokoll, ble skapt innenfor det offentlige auksjonsvesenet. Særlig viktig i etableringen av dette offentlige auksjonsvesenet var en forordning av 19. desember 1693 om «Auctions-værket» i Danmark-Norge.⁴⁶ Den tidligste auksjonsprotokollen som finnes i arkivet etter Trondheim byfogd er for perioden 1674-1700, som begynte vel og merke før forordningen kom, og viser at auksjoner var noe som hadde eksistert i lang tid før perioden jeg undersøker. Forordningen utnevnte sorenskriveren som auksjonsforvalter på landet, mens byfogden ble auksjonsforvalter i byene. Det var Trondheim byfogd som var ansvarlig for auksjonsprotokollene i Trondheim. I enkelte tilfeller kunne også en egen auksjonsdirektør bli utnevnt.⁴⁷

Forordningen bestemte videre hvordan de offentlige auksjonene skulle organiseres, og den høystbydende skulle få tilslaget eller tredje gangs presentasjon av varen. Det ble også gitt retningslinjer for hvordan spesielle varer skulle auksjoneres bort, for eksempel eiendom, og det ble påbudt at auksjonene skulle kunngjøres «ved trykte eller skrevne placater.»⁴⁸ I 1793 ble det utformet en ny forordning for å unngå «tvistigheder» mellom auksjonsforvalter, skifteforvalter og de sivile deltakerne. Her ble det også slått fast når skifteforvalteren hadde rett til å holde auksjon.⁴⁹ I mine undersøkelser forholder jeg meg derimot til byfogden som auksjonsforvalter. Det offentlige auksjonsvesenet ble opphevet ved lov i 1892. Etter det kunne man, med unntak av tvangsauksjoner, selv holde auksjon over egen eiendom.⁵⁰

Auksjonsvesenet produserte en rekke ulike dokumenter, men i denne oppgaven har jeg brukt en auksjonsprotokoll. Ifølge forordningen var det auksjonsdirektøren eller den som hadde fått fullmakt, by-, herreds- og birkeskriveren som skulle føre protokollene. Her skulle de føre hvem som solgte varene, tidspunkt og stedet dette var nedskrevet, stedet auksjonen ble holdt, navnet på kjøper og hvor mye varene ble solgt for.⁵¹ Det er derfor rimelig å anta at min protokoll ble ført av sorenskriveren eller byskriveren da Trondheim ikke var et birke.

---

⁴⁶ Schou 1795a: 681-684, «Forordningen av 1693».

⁴⁷ Schou 1795a: 681-684, «Forordningen av 1693».

⁴⁸ Schou 1795a: 681-684, «Forordningen av 1693».

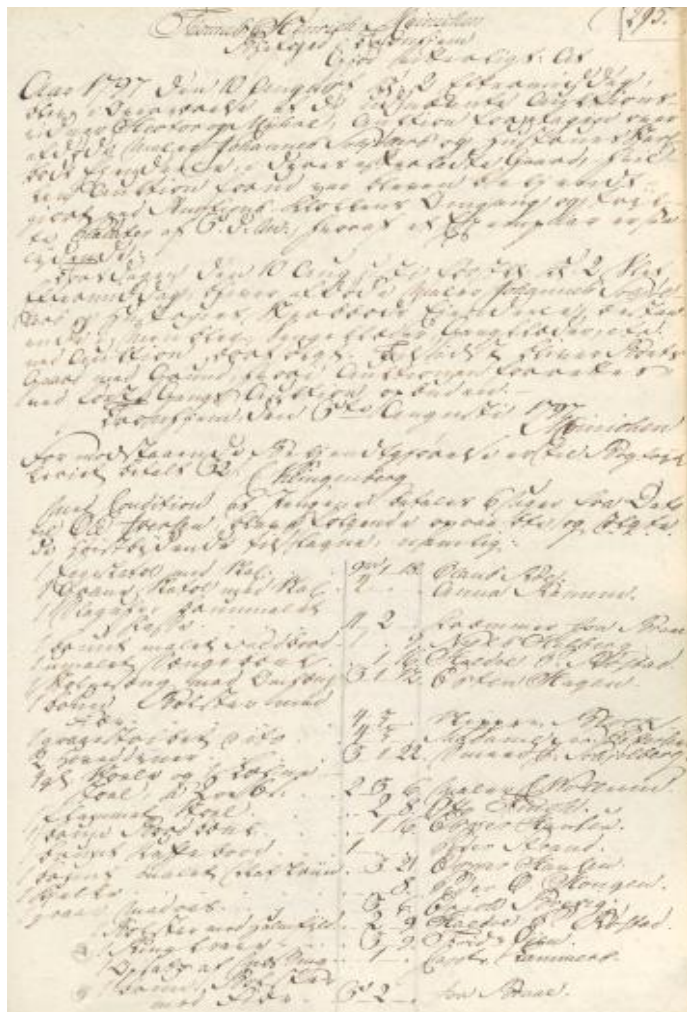
⁴⁹ Schou 1797: 74-76, «Nøyere bestemmelser av forordningen av 1693»

⁵⁰ Kiil 1969: 110, 111.

⁵¹ Schou 1795a: 681, «Forordning av 1693».

Auksjonsprotokollen jeg bruker er fra Trondheim byfogds arkiv, og inneholder auksjoner fra perioden 1795 – 1799. Disse er ført inn etter den samme malen forordningen av 1693 foreskrev, nemlig tid og sted, hvor auksjonen ble holdt, hvem om solgte, vare, hvem som kjøpte og hvilken pris varen ble solgt for.⁵² Dette viser bilde 1. Protokollene skulle også inneholde takstnummer dersom varene hadde en estimert pris som ble bestemt før auksjonene.⁵³ Dette finner jeg bare noen tilfeller av. Auksjonene jeg har sett på introduseres med et innledende avsnitt hvor navnet på byfogden som auksjonsforvalter står oppført først. I år 1797 var det Thomas Henrich Møinichen som var byfogd i Trondheim. Han hadde embetet i tjuer år, fra 1786-1806 og hadde dermed vært auksjonsforvalter i over ti år i det året jeg undersøker.⁵⁴

Bilde 1: Folio 295b hentet fra auksjonsprotokollen som viser første side av auksjonen som ble holdt over dødsboet til maler Schøller og hans kone den 10 august 1797

Kilde: Auksjonsprotokoll 5a: f. 295b, auksjon hos smeden Ole Børtning 12.oktober 1797

Etter byfogdens navn står år, dato og klokkeslett for auksjonen. Det gis så en beskrivelse av hvem auksjonen holdes hos og årsak til at det i det hele tatt avholdes auksjon for eksempel ektefelles død. Ofte nevnes det også noe om hvilke typer varer som blir solgt. Det ble gitt opplysninger om at det har blitt utsendt plakater om auksjonen, og det står gjerne også oppført hva som sto på disse. I tillegg er det tilfeller der vilkår for auksjonen ble oppgitt. Videre blir siden delt i tre kolonner hvor varene er listet opp, hvor mye disse ble solgt for og hvem som kjøpte dem. Det varierer hvor mange sider hver auksjon strekker seg over, men den korteste er

⁵² Schou 1795a: 681, «Forordning av 1693».

⁵³ Kiil 1969: 110, 111.

⁵⁴ SAT. Trondheim. Trondheim byfogd; Innledning til katalogene, digitalisert: XXIV.

på en halv side, hvor ingen møtte og det derfor ikke ble solgt noe. Den lengste er på 26 sider og varte over flere dager.⁵⁵ I tillegg til disse opplysningene skulle også uenigheter mellom de bydende, eller med auksjonsdirektøren protokollføres.⁵⁶ Et eksempel på dette har jeg funnet i forbindelse med en auksjon som ble holdt grunnet ubetalt gjeld. En skipper var skyldig en kjøpmann penger, og kjøpmannen krevde derfor skipperens skip skulle selges på auksjon.⁵⁷

Jeg har sett på alle auksjonene fra månedene august, oktober og desember i 1797. I denne perioden ble det holdt 19 auksjoner på over 2500 varer, noe som gjør at jeg har et stort datagrunnlag. Jeg kombinerer dermed kvalitativ og kvantitativ metode ved at jeg undersøker et stort datagrunnlag for å hente ut informasjon om vare- og kjøpergrupper.⁵⁸ Ved å analysere auksjonsprotokollen har jeg foretatt en dokumentanalyse. Informasjonen jeg har hentet ut fra analysen av auksjonene har jeg også systematisert, og funnene presenterer jeg ved grafiske fremstillinger, og tabeller, i oppgaven.⁵⁹ Jeg har transkribert 78 sider, hvor Knut Johannessens bok *Den glemte skriften* (2007)⁶⁰ har vært en god veileder, og jeg har ført den transkriberte informasjonen som er oppført i forkant av auksjonene i et eget dokument, og informasjon over varer, pris og kjøpere i Excel. Kjøperne har jeg sortert etter navn, yrke og kjønn. Kjøperne er også kategorisert ut fra sosial status. Varene har jeg også sortert etter type og funksjon.

I arbeidet har jeg laget kategorier. Jeg har kategorisert kjøpere og selgere på bakgrunn av yrkestittel og kjønn, og har laget åtte grupper (se vedlegg 1). I tillegg har jeg kategorisert varene i seks hovedkategorier som igjen er delt inn i flere undergrupper (se vedlegg 2). I både kategoriseringen av mennesker og varer har jeg blitt inspirert av hva andre historikere har gjort, for eksempel Ståle Dyrvik i sitt arbeid med skifter, da det er lite sekundærlitteratur som behandler flere auksjoner slik jeg gjør.⁶¹ Av den forskningen som er gjort om auksjoner har jeg også hentet inspirasjon fra dem for å lage kategorier over folk og varer. Jeg har likevel laget mine egne kategorier, særlig når det kommer til varegrupper der jeg har tatt utgangspunkt i hva det ble solgt mest av og hvilke kategorier som er dekkende for de fleste av varene.

---

⁵⁵ Auksjonsprotokoll 5a: f. 295b-304a, 322a- 344b, 370b-378a.

⁵⁶ Schou 1795a: 684, «Forordning av 1693».

⁵⁷ Auksjonsprotokoll 5a: f. 377a.

⁵⁸ Solli 2018: 94 - 121

⁵⁹ DLyngaard 2010: 153-170.

⁶⁰ Johannessen 2007.

⁶¹ Dyrvik 1996.

1.3.2. Bruk av auksjonsprotokoller

Det er flere utfordringer knyttet til bruken av auksjonsprotokoller som primærkilde. Eiendeler kan ha blitt solgt eller gitt bort før auksjonen ble holdt. For eksempel er det mulig at deler av dødsbo ble fordelt mellom arvinger før auksjonen ble holdt. I tillegg kan det ha vært flere personer som har deltatt på auksjon uten å kjøpe noe. Som Leidulf Melve har vært inne på kan opphavssituasjonen ha betydning for kildens troverdighet.⁶² Det er byfogd Hernich Møinichen som har underskrevet auksjonene jeg har undersøkt, men i noen tilfeller var det underfogden som på vegne av byfogden kunngjorde auksjonene.⁶³ Slik det går frem i forordningen virker det som om det er byfogden eller den fullmektigen som har vært til stede, og at sorenskriveren kan ha skrevet informasjonen inn i auksjonsprotokollen i etterkant av auksjonene.⁶⁴ Dette antar jeg fordi auksjonene innledes med informasjon om auksjonen, i tillegg til den informasjonen som ble skrevet på plakatene sammen med det jeg antar er datoen for når denne informasjonen ble sendt til boktrykkeren som skulle lage plakatene.⁶⁵

Det er likevel lite trolig at kilden inneholder direkte forfalskninger, da dette var en offentlig og lovregulert aktivitet som skulle foregå under oppsyn av en embetsmann. Her er det likevel et forbehold å ta: Byfogden og underfogden står begge oppført som kjøpere på auksjonene.⁶⁶ Dette kan for eksempel ha påvirket fremstillingen i auksjonsprotokollen om hvorfor det ble avholdt auksjon. Dette kan også ha påvirket prisen på varene de kjøpte ved at de for eksempel ikke oppnevnte varene for andre kjøpere, men holdt de av til seg selv.⁶⁷ Varenes tilstand er sjelden oppgitt i auksjonsprotokollen. Dette kan ha påvirket varenes pris, og vil dermed ikke fult ut forklare hva som lå bak salgsprisen. I tillegg kan tilfeldigheter ha spilt en rolle for prisen en vare ble solgt for. Høy interesse for en vare blant fremmøtte kan ha påvirket prisen. Jeg finner et tilfelle hvor en auksjon ble utsatt på grunn av mangel på fremmøtte og det er rimelig å anta at prisene ble lavere ved neste forsøk på å avholde auksjonen.⁶⁸ Denne antakelsen kan jeg ikke bekrefte ettersom auksjonen ikke ble holdt på nytt i løpet av perioden august, oktober og desember 1797.

---

⁶² Melve 2018: 41.

⁶³ SAT. A-003 Trondheim byfogd; Innledning til katalogene, digitalisert: XVI.

⁶⁴ Schou 1795a: «Forordning av 1693».

⁶⁵ Auksjonsprotokoll 5a: f. 295b-304a, 322a-344b, 370b-378a.

⁶⁶ Auksjonsprotokoll 5a: f. 295b-304a, 322a-344b, 370b-378a.

⁶⁷ Auksjonsprotokoll 5a: f. 295b-304a, 322a-344b, 370b-378a.

⁶⁸ Auksjonsprotokoll 5a: f. 303a.

Avgrensinger av tidsperioden jeg har sett på er gjort basert på auksjonsprotokollens tilstand og begrensingene som ligger i å skrive en masteroppgave på lektorstudiet i historie. Jeg begynte i 1797 fordi jeg trodde auksjonsprotollen enkelt kunne kombineres med kunngjøringer av auksjoner i aviser. Det viste seg at ikke alle auksjonene ble kunngjort i avisa, og at avisa således ikke kan brukes for å gi et overblikk over auksjonene i 1797. Jeg valgte likevel å fortsette arbeidet med året 1797. Jeg har sett på månedene august, oktober og desember dette året. Disse månedene er valgt fordi skriften i auksjonsprotokollen fra 1797 er vanskelig for de tidligere månedene. Valget av høsten kan allikevel ha fått noen konsekvenser for funnene, for eksempel ville det nok ikke vært auksjoner av kålrabi om våren. Valget av noen måneder i 1797 og byen Trondheim fører til at jeg må være forsiktige med å generalisere. Til tross for dette, mener jeg likevel at auksjoner kan brukes til å si noe om varetilbud, kjøpekraft, kontanter og kredittforhold og andre forhold knyttet til forbruk og handel.

1.3.3. Andre primærkilder: *Trondhjemske Tidener*, folketelling og forlikskommisjon

Jeg undersøker avisartikler og ikke plakater da jeg ikke har funnet plakater fra min periode i arkivet etter Trondheim Byfogd. Det kan også bli aktuelle for å finne informasjon om de aktuelle aktørene under auksjonene. Jeg har tilgang til digitaliserte eksemplarer gjennom *Nasjonalbiblioteks* hjemmesider. I motsetning til auksjonsplakatene var man ikke pålagt å utgi informasjon om auksjoner i avisene. Det er likevel aktuelt å undersøke avisene da de hadde som formål å spre informasjon.⁶⁹ Samtidig har tidligere forskning om auksjoner i Norge også undersøkt annonsering av auksjoner i aviser. Adresseavisen i Trondheim, opprettet i 1766 med et «kongelig allene privileg», var i begynnelsen mer preget av opplysende informasjon enn nyheter. I tillegg var avisen pålagt å inneholde kunngjøringer fra embetsmenn, samt styresmaktene.⁷⁰ Av den grunn kan det være mulig å finne informasjon om auksjonene da de var offentlig organisert under byfogden, og ansvaret for auksjoner i perioden var lagt til byfogdens embete slik det fremgår i forordningen.

For å finne mer informasjon om enkelte av selgerne eller kjøperne på auksjonene har jeg valgt å bruke Digitalarkivets digitaliserte versjonen av folketellingen fra 1801. Jeg har både funnet mer informasjon om yrker og fulle navn ved å søke etter folk i folketellingen. Dette har vært til hjelp når jeg har kjøpere og selgere i sosio-økonomiske grupper. Jeg har også brukt materiale fra forlikskommisjonen for å skaffe meg mer informasjon om kjøpere og selgere.

---

⁶⁹ Ottosen, Røssland & Østbye 2012: 12.

⁷⁰ Ottosen, Røssland & Østbye 2012: 21-23.

Forlikskommissjonen var en lavere rettsinstans som ble opprettet i 1795 i de dansk -norske-byene for å behandle private saker, som blant annet gjeldssaker.⁷¹ Flere av kommisjonene er digitalisert og tilgjengelig på Digitalarkivet. Jeg har brukt den digitaliserte utgaven for perioden 1795-1804 da denne tar for seg perioden for auksjonene i 1797 i tillegg til årene før og etter som kan forklare hvorfor det ble holdt auksjon dette år.⁷² Det har tidvis ikke alltid vært klart hvem som er kreditor og debitor, noe som begrenser nytten.

1.4. Oppgavens struktur

Oppgaven er strukturert på følgende måte: I kapittel 2 undersøker jeg hvordan auksjonene i Trondheim ble organisert. Jeg redegjør også for de ulike typene av auksjoner jeg har finner i auksjonsprotokollen i 1797. I kapittel 3 undersøker jeg hvem som solgte varer på auksjon. Jeg deler selgerne opp i ulike sosio-økonomiske grupper for å finne ut hvem som brukte auksjonsvesenet til å selge sine varer. I kapittel 4 deler jeg varene opp i ulike grupper og undersøker hvor mye det ble solgt av disse gruppene. Videre i kapittel 5 ser jeg på hvem som kjøpte varer på auksjon der jeg også vurderer hvilke varer ulike grupper kjøpte. Jeg undersøker også hvem de ulike kjøpergruppene handlet mest av. Da jeg ikke har hatt mulighet til å gjøre en mer grundig analyse av hva mine aktører på auksjon tjente vil, jeg bare komme med antakelser om hvor kjøpekraftige de ulike gruppene var. Funn knyttet til de nevnte temaene vil sammenfattes i konklusjonen i kapittel 6. I dette avsluttende kapitlet inkluderer jeg også en didaktisk del hvor jeg knytter tema fra denne masteroppgaven til min fremtidige rolle som lærer.

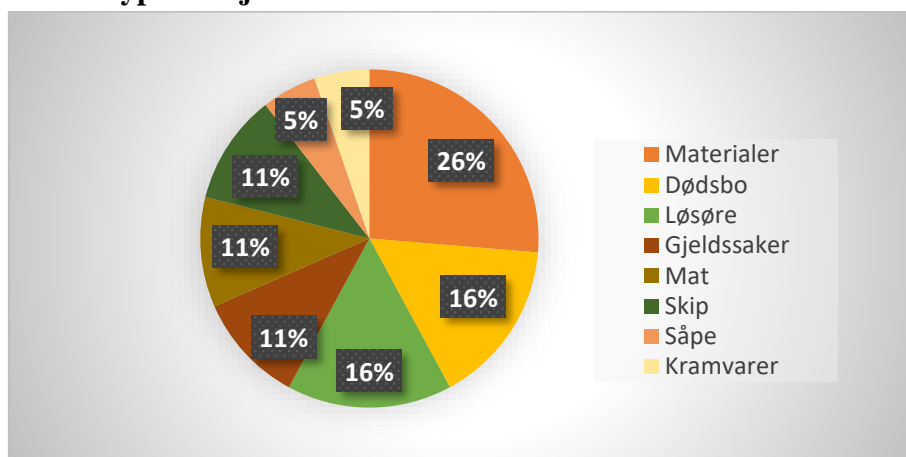
⁷¹ «Forlikskommissjon» i lokalhistoriewiki 2023.

⁷² Bjørlin 2017.

Kapittel 2: Auksjonene i Trondheim i 1797

I månedene august, oktober og desember 1797 ble 19 auksjoner ført inn i auksjonsprotokollen, og det er disse auksjonene jeg undersøker i dette kapitlet. Jeg redegjør for de formelle rammene rundt auksjonene ved å se på hvem som var involvert i organiseringen og hvordan auksjonene ble offentliggjort. Jeg vil se til forordningen av 1693, men også hva jeg finner av informasjon i auksjonsprotokollen for å undersøke hvordan auksjonene ble organisert i praksis. I tillegg undersøker jeg hva som ble solgt på auksjon og om auksjonene var en del av første- eller andrehåndsmarkedet. Jeg har delt auksjonene i følgende kategorier; (1) *materialer*, (2) *dødsbo*, (3) *løsøre*, (4) *gjeldssaker*, (5) *mat* (6) *skip*, (7) *såpe* og (8) *kramvarer*, slik diagram 1 viser. Dette gjør jeg for å kunne gi et svar på følgende: *Hvordan ble auksjonsvesenet brukt i Trondheim i perioden?*

Diagram 1: Oversikt over alle auksjoner i Trondheim i august, oktober og desember i 1797, fordelt etter type auksjon

Kilde: Auksjonsprotokoll 5a

2.1. Retten til å holde auksjon og auksjonens formelle rammer

Ifølge forordningen av 1693 kunne *alle* holde auksjon over varer eller eiendom, men det var ikke nødvendigvis slik det fungerte i praksis.⁷³ Det kostet penger å få trykt opp plakater, og i 1797 skulle boktrykkeren ha minst 24 skilling for dette ifølge auksjonsprotokollen fra 1797.⁷⁴ Auksjonsforvalteren skulle også ha betalt for å selge varer i mindre partier ellet per stykk, for eksempel for bøker. For denne type varer skulle auksjonsforvalteren ha 4% av inntekten fra auksjonen. Andre regler gjaldt for salg av eiendom eller skip. For salg under 1000 riksdaler skulle auksjonsforvalteren ha 1,5%, og for salg over 3000 riksdaler 0,5%. Ved salg av store

⁷³ Schou 1795a: 680, «Forordningen av 1693».

⁷⁴ Auksjonsprotokoll 5a: f. 295b – 304a, 322a- 344b, 370b-378a.

partivarer fra kjøpmenn var inntektsgrensene høyere, for eksempel ved salg fra 5000-20000 riksdaler skulle auksjonsforvalteren ha 3/8.⁷⁵ Riktignok hadde antakelig ikke betalingen til auksjonsforvalteren noen innvirkning på hvem som kunne holde auksjon, men det viser at selgerne ikke beholdt all inntekten selv.

2.1.1. Rekvisisjon og betaling på auksjon

Ved 9 av 19 tilfeller ble det gitt rekvisisjon for å holde auksjon, og i alle bortsett fra ett tilfelle var det kjøpmenn eller embetsmenn som ga dette.⁷⁶ Disse auksjonene ble omtalt i auksjonsprotokollen på følgende vis: «Aar 1797 Den 10. Oct: Kl. 12 Slet Efftermiddag blev, effter Knudtzon & Braacks Reqvistition, i Bor-gemæster Knudtzons Gaard her i Byen afholden Auc-tion over endeel Kramvahrer»⁷⁷ Det ble ikke gitt rekvisisjon ved dødsbo- eller gjeldsauksjoner. Jeg tolker det slik at rekvisisjon var en type bestilling av auksjon.⁷⁸ Forordningen av 1693 sier ingen ting om muligheten for å rekvirere auksjon. I de fleste tilfellene var det den som hadde rekvirert for å holde auksjon som også holdt auksjonen. Hvis man tar utgangspunkt i at rekvisisjon var å bestille auksjon, bestilte for eksempel kjøpmann Erich Pillegaard auksjon over egne varer, noe som nok var en måte for han å drive handel på.⁷⁹ I tilfellene hvor det ble gitt rekvisisjon er dette også ført inn i protokollen, og ved flere tilfeller står innholdet i rekvisisjonen i auksjonsprotokollen.⁸⁰

Hvis man sammenlikner tilfellene der det ble gitt rekvisisjon, for eksempel på auksjonen på gården til snekker Aage Steensen og auksjon over skipet til skipper Poul Hansen, ble det i Hansens tilfelle gitt rekvisisjon av kjøpmann Hans Wensell for å holde auksjon på grunn av et forlik imellom dem.⁸¹ I denne sammenhengen virker det som om Hans Wensell bestilte auksjon for å kreve inn gjeld. For auksjonen på gården til snekker Steensen var det kjøpmann Johan Fridt Bøyesen som hadde gitt rekvisisjon for å holde auksjon. Sammenliknet med Wensells auksjon skyldes ikke denne bestillingen ubetalt gjeld, men fordi han trengte en plass der det var «skikkelig rom».⁸² Ifølge forordningen var det ikke et krav om at man måtte holde auksjon av sine varer hjemme hos seg.⁸³

---

⁷⁵ Schou 1795a: 683, «Forordningen av 1693».

⁷⁶ Auksjonsprotokoll 5a: f. 295b-304a, 322a- 344b, 370b-378a.

⁷⁷ Auksjonsprotokoll 5a: f. 326a.

⁷⁸ Personlig korrespondanse (5.mai 2023); «Rekvirere» i ordbøkene.no u.å.

⁷⁹ Auksjonsprotokoll 5a: f. 299a, 303a.

⁸⁰ Auksjonsprotokoll 5a: f. 295b-304a, 322a- 344b, 370b-378a.

⁸¹ Auksjonsprotokoll 5a: f. 377a.

⁸² Auksjonsprotokoll 5a: f. 297a.

⁸³ Schou 1795a: 680, «Forordningen av 1693».

I forordningen av 1693 ble det gitt noen bestemmelser for hvordan kjøperne på auksjon skulle betale: «med rede penge betalt efter den Priis som udraabt og tilslaget er». Fristen for betalingen ble bestemt på auksjonen, men det nevnes videre at dersom man ikke har betalt etter seks uker vil varene igjen selges på auksjon.⁸⁴ Varene skal altså til slutt betales i penger, men på stedet kan man betale med kreditt. Byberg i fant sine undersøkelser at hovedregelen ved bokauksjonene på 1700-tallet var kontantbetaling. Hun konkluderer derimot med at dette ikke var tilfellet i praksis, da hun fant få tilfeller av kontantbetaling.⁸⁵ Det samme gjør jeg da jeg kun finner kontantbetaling ved fem tilfeller.⁸⁶ Jeg antar derfor at betalingen hovedsakelig skjedde ved kreditt, noe som kan forklare hvorfor kjøperne ble ført inn i auksjonsprotokollen, og for alle auksjonene i august, oktober og desember står det skrevet hvor lang tid kjøperne hadde på seg til å betale.⁸⁷

2.1.2. Auksjonene annonseres: Plakater, aviser og auksjonsklokke

«Auctions-For-valterne skal ved trykte eller skrevne Placater betime-ligen lade tilkiendegive Tiden og Stedet, naar noged ved Auction skal forhandles, til alles Efterretning, som der noget ville købe.»⁸⁸ Dette opplyste forordningen om offentliggjøring av auksjoner. I auksjonsprotokollen står det skrevet i introduksjonen til hver av de 19 auksjonene at de har blitt offentliggjort ved slike plakater.⁸⁹ Jeg har ikke funnet plakater fra perioden, men jeg har funnet at enkelte auksjoner ble offentliggjort i avisen *Trondhjemske Tidener*. Nummeret på utgaven av *Trondhjemske Tidener* hvor auksjonene ble offentliggjort ble også ført i auksjonsprotokollen. Auksjonene over tønner med havre og kålrabi, priseskip og skip ble alle annonsert i *Trondhjemske Tidener*.⁹⁰ Da handelshuset Knudtzon & Braack auksjonerte bort et skip står det at auksjonen ble offentliggjort i den 33. utgaven av *Trondhjemske Tidener*:

Skibet de Znydpool her i Elven beliggende med dets Inventarium og Tilbegør bliver ved en ene Auction solgt anstundende 31. august om Eftermiddagen kl. 2, hos Undertegnede, hvor Liebhaberen behagentlig ville indfinde sig, og hvor Inventarii Lifter til Eftersyn ere at bekomme. Trondhjem, den 17 August 1797. Knudzson & Braack. ⁹¹

Det kan virke som at avisene særlig ble benyttet for å offentliggjøre auksjoner av én type varer.

---

⁸⁴ Schou 1795a: 683, 684, «Forordningen av 1693».

⁸⁵ Byberg 2007: 215.

⁸⁶ Auksjonsprotokoll 5a: f. 33b, 337b, 341b.

⁸⁷ Auksjonsprotokoll 5a: f. 295b-304a, 322a-344b, 370b-378a.

⁸⁸ Schou 1795a: 680,681, «Forordningen av 1693».

⁸⁹ Auksjonsprotokoll 5a: f. 295b-304a, 322a-344b, 370b-378a.

⁹⁰ Auksjonsprotokoll 5a: f. 295b-304a, 322a-344b, 370b-378a.

⁹¹ Trondhjemske Tidener No. 33 (1797, 18. august): 4.

I tillegg finner vi informasjon om dødsboauksjoner i *Trodnhjemske Tidener*. Dette er da ikke reklame for hvor og når auksjonene skulle avholdes, men anmodninger om at de som hadde gjenstander tilhørende dødsboet skulle levere disse til skifteforvalteren innen en gitt periode.⁹² I sin doktorgrad om bokauksjoner understreker også Lis Byberg at forordningen ikke krever annonsering i aviser, men hun, som meg, har likevel funnet flere tilfeller der dette forekom.⁹³ Samtidig finner jeg eksempler på andre måter å annonsere en auksjon på. I auksjonsprotokollen står det at flere av plakatene ble hengt opp på kirkedøren.⁹⁴ Det står også skrevet i auksjonsprotokollen at flere av auksjonene ble gjort kjent ved en auksjonsklokke. Dette var ved en dødsboauksjon i august og to gjeldsauksjoner i desember.⁹⁵ Andre auksjoner over dødsbo ble ikke gjort kjent ved denne klokken, og det er dermed vanskelig å konkludere hvorfor man bare benyttet en slik klokke ved noen anledninger.

2.1.3. Rollene på auksjon: Byfogd, virkefogd, vitner og boktrykker

Av de 19 auksjonene jeg undersøker har byfogden undertegnet 15 av dem. De resterende fire auksjonene var det virkefogden Nergaard som undertegnet. Likevel ble alle auksjonene i auksjonsprotokollen innledet med «Thomas Henrich Møinichen Byefoged i Tronhjem Gjør vitterlight» selv når virkefogden undertegnet «forrettet bekræfter paa hr. Byefogdes Vegne-Nergaard».⁹⁶ Virkefogdens, eller underfogdens, fulle navn var Ole Nergaard.⁹⁷ Det er også tilfeller hvor virkefogden har undertegnet deler av auksjonene som varte over flere dager, for eksempel ved dødsboauksjoner hvor selve boet ble auksjonert bort på et senere tidspunkt.⁹⁸ Dette kan tyde på at auksjonene ble ført inn i auksjonsprotokollene da de ble avholdt og ikke i ettertid. Samtidig kan det være en bekreftelse på at byfogden og virkefogden var til stede på auksjonene. Jeg finner dem også flere ganger oppført som kjøpere, noe som bekrefter denne antakelsen. Det var ifølge forordningen byfogden eller en annen utnevnt auksjonsforvalter som hadde rett til å organisere auksjon.⁹⁹ Forordningen bestemte også at betalingen skulle gis til virkefogden, byfogden eller deres fullmektigen, og i auksjonsprotokollen står det ved flere tilfeller at betalingen skulle gis til andre enn fogdene.¹⁰⁰

---

⁹² Trondhjemske Tidener No. 42 (1797, 20. oktober): 3.

⁹³ Byberg 2007: 171.

⁹⁴ Auksjonsprotokoll 5a: f. 295b-304a, 322a- 344b, 370b-378a.

⁹⁵ Auksjonsprotokoll 5a: f. 296b, 373a, 377a.

⁹⁶ Auksjonsprotokoll 5a: f. 295b -304a, 322a-344b, 370b-378a.

⁹⁷ Digitalarkivet 1801a: «Ole Neergaard».

⁹⁸ Auksjonsprotokoll 5a: f. 295b -304a, 322a- 344b, 370b-378a.

⁹⁹ Schou 1795a: 681, «Forordningen av 1693».

¹⁰⁰ Schou 1795a: 693, «Forordningen av 1693»; Auksjonsprotokoll 5a: f. 295b-304a, 322a- 344b, 370b-378a.

«Som vidner ved Auctionen vare ud nævnte og nærværende Hector og Myhre»,¹⁰¹ står skrevet før hver av de 19 auksjonene. Det er rimelig å anta at dette var Hendrich Myhre og Friderich Christian Hector, da begge står oppført som «vurderings mand/ vurderings mand» i folketellingen fra 1801.¹⁰² Auksjonsvitnene var trolig en ekstra støtte for å sørge for at alt gikk riktig for seg under auksjonene, men som meg er kjent står det ikke spesifisert noe om vitner i forordningen. Samtidig står Hector og Myhre oppført som kjøpere på flere auksjoner, noe som kan bety at de utnyttet muligheten til å skaffe seg varer. Det same gjelder for boktrykker Steffanson som fikk betaling for å trykke opp auksjonsplakatene. Da navnene Steffanson, Hector og Myhre dukker opp flere ganger på auksjonene er det rimelig å anta at dette var boktrykkeren eller vitnene, men jeg kan ikke si dette for sikkert fordi de ikke står oppført med fullt navn.¹⁰³ De står oppført med bare etternavn som vitner, og som kjøpere. Likevel er det rimelig å anta at det var vurderingsmennene som handlet på auksjonene.

2.2 De ulike auksjonstypene i Trondheim i august, oktober og desember 1797

De 19 auksjonene jeg fant i auksjonsprotokollen for august, oktober og desember 1797 kan deles inn i kategoriene *spesialauksjoner* og *vareauksjoner* for å synliggjøre hvilke varer som ble solgt, som vist i tabell 1. Ulväng, Muhem og Lilja har tidligere brukt disse kategoriene. *Spesialauksjoner* er auksjoner over spesielle varer, i mitt tilfelle mat, skip, såpe og materialer. I tillegg hadde de et begrenset antall kjøpere og selgere. Ved min kategorisering legger jeg ikke vekt på selger- og kjøpergruppe, men varene. *Vareauksjoner* er auksjoner over gjenstander som Ulväng, Muhem og Lilja hevder det var stor etterspørsel av i befolkningen og hadde betydning for husholdet.¹⁰⁴ I tidligere forskning på auksjoner i Norge faller Byberg og Lunaas under kategorien *spesialauksjoner*, da de har sett på respektive bøker og kobber. Hermanstad kan derimot regnes inn i kategorien *vareauksjoner* fordi vrakgods ikke nødvendigvis er én varegruppe, og jeg opplever at disse varene er mer varierende en for eksempel materialer. Innenfor kategoriene *spesialauksjoner* og *vareauksjoner* har jeg fordelt min egen gruppering av de 19 auksjonene som vist i tabell 1 under «Type auksjon».

---

¹⁰¹ Auksjonsprotokoll 5a: f. 295b-304a, 322a- 344b, 370b-378a.

¹⁰² Digitalarkivet 1801b: «Friderich Christian Hector»; Digitalarkivet 1801c: «Hendrich Myhre».

¹⁰³ Auksjonsprotokoll 5a: f. 298a, 298b, 331b, 333a-b.

¹⁰⁴ Ulväng, Murhem & Lilja 2013: 42: kap. 3 i Ulväng, Murhem & Lilja 2013.

Tabell 1: Kategorisering av alle auksjonene i august, oktober og desember i Trondheim i 1797 inkludert typer, antall og tidspunkt for auksjon

Type auksjon	Kategori	Antall	Tidspunkt for auksjon
Materialer	Spesialauksjon	5	August, august, oktober, desember, desember,
Dødsbo	Vareauksjon	3	August, oktober, oktober
Løvsøre	Vareauksjon	3	August, august, oktober
Gjeldssaker	Vareauksjon	2	Desember, desember
Mat	Spesialauksjon	2	Oktober, oktober
Skip	Spesialauksjon	2	August, desember
Såpe	Spesialauksjon	1	Desember
Kramvarer	Vareauksjon	1	Oktober
SUM		19	

Kilde: Auksjonsprotokoll 5a

2.2.1. Spesialauksjoner: materialer, mat, skip og såpe

Auksjoner over *materialer*, som faller inn under Ulväng, Muhem og Liljs *spesialauksjoner*, ble i de fleste tilfellene holdt på brygger. Kjøpmenn eller kjøpmannsfruer holdt auksjon i alle tilfellene, bortsett fra auksjonen som ble holdt over tungverk i Trondheim bytingskammer.¹⁰⁵ Innenfor kategorien *materialer* har jeg inkludert enkeltauksjoner over bestemte materialer, slik som plank. En forklaring på at kjøpmennene benyttet seg av auksjonsvesenet i dette tilfellet kan være at det var enklere å selge materialer på brygga, der de trolig ble losset av skip, fremfor å frakte dem til kramboden for å selge dem der. Å bruke auksjonsvesenet hadde i disse tilfellene en praktisk funksjon. Kjøpmennenes bruk av auksjonsvesenet kan framheves som et bidrag til å drive handelen. Bull skriver at ni av ti innbyggere i Trondheim by var knyttet til handelen, og det var kjøpmennene som bidro mest til handelen.¹⁰⁶ Hvorvidt auksjoner er medregnet i dette tilfellet er usikkert. Samtidig kan man stille spørsmål til *hvem* som deltok i handelen på auksjonene gjennom å kjøpe varer. Dette vil jeg komme tilbake til i kapittel 5.

I 1797 ble det avholdt to auksjoner over *mat*, begge i oktober: Den ene var en auksjon av kålrabi og den andre var en auksjon av havre. Kålrabi ble solgt av gartner Tørnqvist og han solgte over 100 tønner av rotfrukten.¹⁰⁷ Den andre auksjonen ble holdt over tønner med havre, hos det Kongelige Sivile Havremagasin. Det ble i alt solgt 1980 tønner.¹⁰⁸ Et kongelig kornmagasin ble

¹⁰⁵ Auksjonsprotokoll 5a: f. .295b-304a, 322a-344b, 370b-378a.

¹⁰⁶ Bull 2022: 101.

¹⁰⁷ Auksjonsprotokoll 5a: f. 328b, 329a.

¹⁰⁸ Auksjonsprotokoll 5a: f. 322b.

opprettet i Trondheim i 1769, og dette skulle tjene sivile formål.¹⁰⁹ Kornmagasinet besto av 2000 tønner havre og det vanlige var å ta ut 500 tønner i året dersom det ikke var sviktende avlinger. Havre var en viktig del av hverdagskosten på slutten av 1700-tallet.¹¹⁰ Kåre Lunden har beregnet at en tønne havre ville dekke dagsforbruket til en person i ca. to og en halv måned. I dette regnestykket har man ikke medregnet andre næringskilder og er derfor bare et anslag.¹¹¹ Kornet som ble hentet ut av magasinene skulle betales, enten i kontant eller med nytt korn.¹¹²

Auksjonen over tønnene med havre i 1797 skyldtes muligens problemer med matforsyninger eller sviktende avlinger denne høsten. Bull forteller at det vinteren i 1796 var mangel på korn og at prisene var høye.¹¹³ Selv om havreauksjonen ble holdt året etter kan det ha vært et liknende tilfeller med dårlig tilgang på korn. I 1796 skal kornet ha blitt solgt, eller gitt bort, og det kan hende at auksjonsvesenet ble brukt til å selge kornet.¹¹⁴ At auksjonsvesenet i mitt tilfelle ble benyttet for denne type salg kan være et eksempel på hvor utbredt auksjoner var for Trondheims befolkning. Samtidig kan det ha vært en måte å selge kornet innenfor regulerte rammer.

Ved to tilfeller ble *skip* auksjonert bort. Jeg kunne valgt å inkludere auksjonen over skipper Hansens skip i denne kategorien, men jeg valgte å kategorisere denne som *gjeldssak*, ettersom gjeld var årsaken til auksjonen. Innenfor auksjoner over *skip* finner vi derfor auksjon over et priseskip og et handelsskip. Priseskipet som ble auksjonert bort 12. desember i 1797 var, slik jeg tolker auksjonsprotokollen, opprinnelig nederlandsk, men på tidspunktet det ble auksjonert hadde skipet en engelsk kaptein og var sannsynlig vunnet av engelskmenn i krig. I auksjonsprotokollen står det mye informasjon om prosessene i forkant av auksjonene. Det virker som om en kommisjon ble nedsatt for å vurdere hvordan skipet skulle håndteres, og i prosessen har lovgivning om slike skip i Nederland blitt inkludert.¹¹⁵ Til sammenlikning med handelsskipet, med inventar, som ble solgt for 50100 riksdaler ble priseskipet, med inventar, solgt for 3000. Skip var de dyreste varene som ble solgt på auksjon i august, oktober og desember i 1797.¹¹⁶

Det var i perioden vanlig at andre riker oppholdte kaprede fartøy i norske havner. Da England ble med i revolusjonskrigene i 1793 ville de at Danmark-Norge skulle forby salg av franske

---

¹⁰⁹ Hansen 2015: 239.

¹¹⁰ Hansen 2015: 240.

¹¹¹ Hansen 2015: 244.

¹¹² Hansen 2015: 245.

¹¹³ Bull 1998: 298.

¹¹⁴ Hansen 2015: 236.

¹¹⁵ Auksjonsprotokoll 5a: f.372a-373b.

¹¹⁶ Auksjonsprotokoll 5a: f. 373a, 304a.

priser. Kaprere ble derimot ikke stengt ute fra norske havner i 1799 da Danmark-Norge og England utviklet et anspent forhold, blant annet på grunn av kaprernes truende oppførsel.¹¹⁷ Auksjonen over priseskipet kan kobles til Englands deltakelse i revolusjonskrigene. Årsaken til at auksjonsvesenet ble brukt til å selge priseskip kan være fordi det enda ikke eksisterte en instans for å selge slike skip. I 1807 ble en priserett opprettet i Trondheim og de tre andre stiftsbyene. Dette innebar at de som kom til havnene med kaprede skip skulle melde seg til byfogden.¹¹⁸

Auksjonen over *såpe* har jeg også kategorisert som *spesialauksjon*. I likhet med mange av materialauksjonene ble også denne auksjonen avholdt på bryggen til selgeren. Da denne auksjonen over «russisk sæbe», som det heter i protokollen, ble holdt på bryggen til kjøpmann Carl Falck med rekvisisjon gitt av kjøpmann Vogelsang, kan denne «russisk sæbe» ha vært en del av utenrikshandelen han drev.¹¹⁹ Det er uvisst hvem av de to som solgte varene, men min forståelse er at Falck var selger. På auksjonen solgte han såpe for i underkant av 500 riksdaler, og såpen ble hovedsakelig solgt på tønne eller i kasse.¹²⁰ Auksjonsvesenet rolle i denne handelen kan ha skyldtes praktiske årsaker. Å frakte med seg denne mengden såpe til en eventuell krambod ville nok vært mer omfattende enn å selge dem på stedet. Handelsfamiliene hadde ofte det Hutchison kaller «bryggevarer» som var importerte varer slik som korn, lin og fisk. Dette var varer som krevde mye plass å oppbevare.¹²¹ Ved å selge varene på auksjon unngikk man trolig å ta opp lagerplass.

2.2.2. Vareauksjoner: dødsbo, «løsøre, gjeldssaker og kramvarer

Auksjoner over *dødsbo* er et eksempel på det Ulväng, Murhem & Lilja kaller *vareauksjoner*.¹²² Det var tre dødsboauksjoner i perioden jeg undersøker. Da jeg kun har sett på tre måneder kan dette forklare hvorfor det ikke var flere enn tre dødsboauksjoner, ettersom flere døde på våren enn høsten.¹²³ Auksjonene over dødsbo var etter ekteparet Schøller, ekteparet Wensell og Ingeborg Anna Børting.¹²⁴ Sistnevnte er ikke oppført som dødsboauksjon i protokollen, men da det ble solgt en stor mengde eiendeler på denne auksjonen har jeg kategorisert den som dødsboauksjon. Riktignok vet jeg ikke hvor mye som var igjen av eiendeler etter auksjonen,

---

¹¹⁷ Rian 1995: 209, 210: Del II i Bjørgo, Rian og Kaartvedt.

¹¹⁸ Digitalarkivet 2018.

¹¹⁹ Auksjonsprotokoll 5a: f. 371b.

¹²⁰ Auksjonsprotokoll 5a: f. 371b.

¹²¹ Hutchison 2017a: 336.

¹²² Ulväng, Murhem & Lilja 2013: 42: kap. 3 i Ulväng, Murhem & Lilja 2013.

¹²³ Sogner 1979: 305.

¹²⁴ Auksjonsprotokoll 5a: f. 296b, 327a, 329b.

eller om de pårørende beholdt noe selv. Enkemannen Ole Børting handlet på auksjonen, men ikke like mye som de etterlatte sønnene, Hans, Carsten og Ernernstus Wensell.¹²⁵ Det interessante i disse tilfellene er at det de pårørende kjøpte eiendelene til de avdøde på auksjon fremfor å arve det. Trolig var det de som skal fordele inntekten fra auksjonen mellom seg også. En forklaring kan være at de heller ville selge og omsette eiendeler til penger fremfor å arve dem. Dødsboauksjonen etter ekteparet Wensell utmerker seg spesielt da sønnene var sterkt representert blant kjøperne, samtidig som den varte over flere dager og det ble solgt varer for over 6700 riksdaler.¹²⁶

En annen type *vareauksjon* var auksjoner over diverse eiendeler, *løsøre*. Årsaken til hvorfor denne typen auksjoner ble holdt er uklar da det ikke står skrevet noe om det i auksjonsprotokollene.¹²⁷ På denne måten likner disse auksjonene i noen grad på gjeldsauksjoner. Auksjoner over *gjeldssaker* inkluderer auksjoner som ble holdt på grunn av ubetalt gjeld og konkurser. Slik det presenteres i auksjonsprotokollen virker det som om det har vært en motvilje fra eierne i forkant av slike auksjonene. For eksempel var skipper Poul Hansen skyldig kjøpmann Hans Wensell penger, og det ble derfor avholdt auksjon over hans skip, og det ble solgt for 2300 riksdaler.¹²⁸ Denne auksjonen kunne vært kategorisert under *spesialauksjoner* da det kun var et skip som ble solgt. På en annen side er auksjonen kategorisert etter årsaken til auksjonen som var *gjeldssaker*.

Et annet eksempel på *gjeldssaker* var konkursboet til kjøpmann Michael Henrich Sternberg hvor det ble holdt auksjon over innbo. Innboet besto av flere kjellere med alkoholholdige varer for en ganske betydelig sum, totalt 4043 riksdaler, 1 ort og 17 skilling. Det ble også solgt flere dyr på auksjonen. Samtidig var det tilfeller hvor Sternberg kjøpte tilbake noen av varene. Dette var også tilfeller på andre auksjoner.¹²⁹ Selv om alkohol var den varen det ble solgt mest av på auksjonen hos Sternberg så regner jeg dette som en *vareauksjon* da årsaken til auksjon var gjeld og ikke omsetning av alkohol.

På auksjonen der det ble solgt *kramvarer* var det borgemester Knudtzon som holdt auksjonen i sin gård i Trondheim by.¹³⁰ Forordningen av 1693 spesifiserer at de som kjøpte kramvarer på auksjon ble kreditert i seks måneder, og at selgeren fikk betaling etter at kjøperen hadde betalt

---

¹²⁵ Auksjonsprotokoll 5a: f. 329b-342b.

¹²⁶ Auksjonsprotokoll 5a: f. 329b-342b.

¹²⁷ Auksjonsprotokoll 5a: f. 297a, 299a, 342b.

¹²⁸ Auksjonsprotokoll 5a: f. 378a.

¹²⁹ Auksjonsprotokoll 5a: f. 373a-377a.

¹³⁰ Auksjonsprotokoll 5a: f. 295b-304a, 322a-344b, 370b - 378a.

andre utgifter for eksempel skole eller barne-penger.¹³¹ Borgermester Hans Knudtzon var kjøpmann, i tillegg til å være borgemester.¹³² Han var en av partene i handelshuset Knudtzon og Braack som ble stiftet på 1780-tallet. Både Knudtzon og Johan Braack hadde vært kompanjonger i handelshuset Lysholm etter Broder Lysholm døde i 1772. I 1797 trakk imidlertid Braack seg ut av handelshuset Lysholm og Knudtzon ble eneeier.¹³³ Handelshusets største næring var eksport, spesielt av fiskevarer til landene i Middelhavet. I tillegg eksporterte de trelast og kobber til flere utenlandske havner.¹³⁴ Det er uvisst om handelshuset Knudtzon og Braack hadde krambod, og dersom de ikke hadde det kan dette forklare hvorfor de solgte varer på auksjon. En krambod var en mindre butikk der kjøpmenn solgte spesialvarer, gjerne importerte varer, til byens befolkning.¹³⁵ Mot slutten av 1700-tallet var de ikke lengre vanlig at de største kjøpmennene hadde kramboder. Å drive krambod ble vanligere for de som ikke drev med utenrikshandel.¹³⁶

Bruk av auksjonsvesenet kan forklares med en turbulent periode for handelshuset, da Braack trakk seg ut i 1797. Ifølge Bull var en av årsakene til at Braack trakk seg ut at han ikke trivdes i Trondheim, og i 1797 dro han tilbake til Flensburg som var hans fødeby.¹³⁷ Dette kan forklare hvorfor handelshuset Knudtzon og Braack auksjonerte bort et handelsskip i august 1797.¹³⁸ Å auksjonere bort varer kunne derfor bety at han ønsket å kvitte seg med varer og eiendom raskt. Dersom dette var tilfellet kan dette styrke antakelsene om hvor utbredt auksjonsvesenet var, og hvor lett det var å få solgt varer på auksjon. Selv om det tyder på at auksjoner var mye brukt trenger ikke dette å bety at alle samfunnsgruppene hadde mulighet til å delta.

2.3. Auksjonene som en del av et første- og andrehåndsmarked

De ulike auksjonen jeg har undersøkt kan deles inn i to typer markeder; første – og andrehåndsmarked. Et *førstehåndsmarked* forstår jeg som et sted der man selger en vare første gang, altså et sted der man selger varer som ikke har vært eid av noen tidligere. Et *andrehåndsmarked* forstår jeg som et marked hvor man driver videresalg, man kvitter seg med gjenstander som på en måte kan betegnes som brukte. Selv om Ulväng, Murhem og Lilja i sin bok viser til tidligere forskning som hevder at folkene på 1700-tallet ikke skilte mellom disse

---

¹³¹ Schou 1795a: 684, «Forordningen av 1693».

¹³² Bull 1998: 284.

¹³³ Bull 1998: 158, 159.

¹³⁴ Johansen 1934: 189-191.

¹³⁵ Bull 2016: 247.

¹³⁶ Bull 1998: 202.

¹³⁷ Bull 1998: 159.

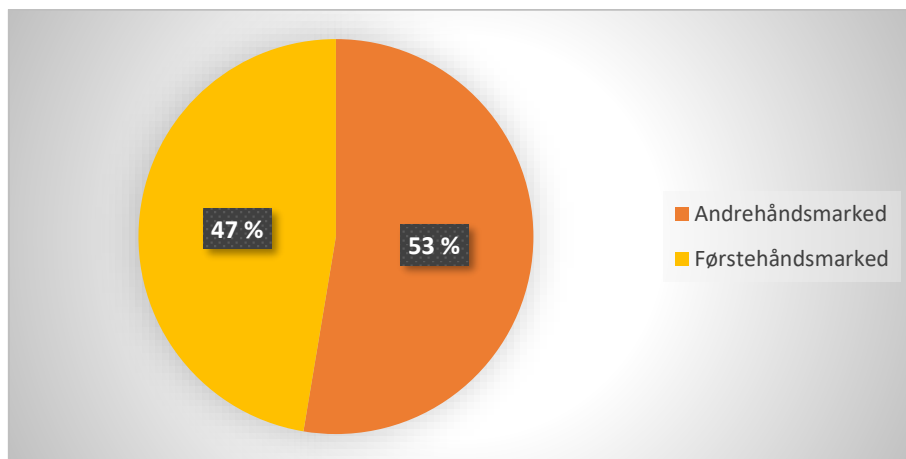
¹³⁸ Auksjonsprotokoll 5a: f. 303b.

typene markeder er det interessant å kategorisere etter type markeder i ettertiden for å se på bruken og utbredelsen av auksjoner.¹³⁹

2.3.1. Et førstehånds og et andrehåndsmarked

Av de 19 auksjonene jeg studerer er det ni auksjoner som faller innenfor det jeg omtaler som *førstehåndsmarked*. Denne kategorien utgjør dermed ikke majoriteten av auksjonene, men det høye antallet var overaskende for meg da tidligere forskning først og fremst ser på auksjoner som en del av *andrehåndsmarkedet*. 47% av auksjonene jeg undersøker kan klassifiseres som førstehåndsmarkedsauksjoner. Auksjonsvesenet i Trondheim ble dermed ofte brukt til å selge varer for første gang i 1797. Førstehåndsmarkedsauksjoner var auksjoner over *kramvarer*, gitt at dette var nye importerte varer, *materialer*, *såpe* og *mat*. Jeg undersøker auksjoner i siste halvdel av 1797, noen som kan forklare forekomsten av denne type auksjoner. Av matvarer var det havre og kålrabi som ble solgt på auksjon i august i 1797.¹⁴⁰ Det at matauksjoner ble holdt på denne tiden av året kan ha sammenheng med sviktende avlinger, med tanke på havreauksjonene. Det samme kan være tilfellet for salget av kålrabi, i den forstand at gartner Tørnqvist ønsket å kvitte seg med overskuddet av innhøstingen.

Diagram 2: Oversikt over alle auksjoner i Trondheim i august, oktober og desember i 1797, fordelt på type marked

Kilde: Auksjonsprotokoll 5a

Med utgangspunkt i kategoriseringen *spesialauksjoner* og *vareauksjoner* vil jeg argumentere for at de fleste *spesialauksjonene* kan regnes som en del av *førstehåndsmarkedet* foruten skipene som tidligere har vært noens eiendom. Både havre og kålrabi, i tillegg til *materialer* og *såpe*, var nye varer som ble solgt. Dersom man trekker inn Byberg og Lundaas i dette tilfellet

¹³⁹ Murhem 2013: 24: kap.1 i Ulväng, Murgem & Lilja 2013.

¹⁴⁰ Auksjonsprotokoll 5a: f. 322a, 328b.

kan man argumentere for at bøkene Byberg har sett på var en del av *andrehåndsmarkedet*. Dette var i mange tilfeller bøker som ble solgt som en del av dødsboauksjoner.¹⁴¹ Hermanstads auksjoner kan også regnes som en del av *førstehåndsmarkedet* da varene trolig ikke var ment å selge på auksjon i utgangspunktet.¹⁴² For Lundaas derimot kan man argumentere for at kobberauksjonene var en del av et *førstehåndsmarked*, da dette var kobber kongen krevde inn i skatt og som ble solgt på auksjon.¹⁴³ Kobberet som ble betalt i tiende hadde som formål å være skatt. På en annen side var det nok produsert for å selge på et marked, men i denne sammenhengen kan det kategoriseres på samme måte om havre og kålrabi.

Flertallet av auksjonene kan betraktes som en del av *andrehåndsmarkedet*. 53%, altså ti av 19 auksjoner, faller innenfor kategorien *andrehåndsmarkedet*. Undersøker man forordningen av 1693 er det samtidig ikke overraskende at denne type marked utgjør flertallet av auksjonene. Forordningen ga retningslinjer for auksjon over ulike typer varer, ikke bare til for eksempel dødsboauksjoner og gjeldssaker.¹⁴⁴ Foruten dødsboauksjoner og auksjoner i forbindelse med gjeldssaker har jeg valgt å plassere auksjoner av skip og løsøre innenfor *andrehåndsmarkedet*. Jeg har valgt å plassere disse typene av auksjoner under *andrehåndsmarkedet* fordi dette var ting som ble solgt videre. I mitt tilfelle dreier dette seg hovedsakelig om ting folk eide og av ulike grunner ønsket å kvitte seg med.

2.3.2. Auksjoner som en sosial arena

«Samtidig er auksjonen en anledning for folk til å møtes, diskutere markedet eller hva som har skjedd i miljøet siden sist.»¹⁴⁵ Dette skriver Lis Byberg om å delta på auksjon i sin doktorgradsavhandling om bokauksjoner. Hun omtaler i dette tilfellet opplevelsen av å delta på auksjon i dag, og ikke på 1700- og 1800-tallet. Det er likevel et interessant poeng å diskutere for auksjonene i 1797. For meg har det vært vanskeligere å trekke konklusjoner om hvorvidt auksjonene var en sosial arena eller ikke. Jeg kan imidlertid ikke si med sikkerhet at alle de som kjøpte varene på auksjon var til stede på auksjonen samtidig. Det er derfor vanskelig å vurdere i hvilken grad auksjonene var en sosial arena. Ser man til forordningen er det sannsynlig at det var en større forsamling til stede da varene skulle selges til den som hadde høyest bud etter tre

---

¹⁴¹ Byberg 2007.

¹⁴² Hermanstad 2022.

¹⁴³ Lunaas 2017.

¹⁴⁴ Schou 1795a: 680-684, «Forordningen av 1693».

¹⁴⁵ Byberg 2007: 157.

opprop.¹⁴⁶ Som jeg vil komme tilbake til i kapittel 5 var det også folk fra ulike sosio-økonomiske grupper til stede på auksjonene.

2.4. Konklusjon

Auksjonsvesenet ble brukt til å selge ulike typer varer, som blant annet mat, skip og materialer, i Trondheim i august, oktober og desember i 1797. Mangfoldet i typen varer som ble solgt har også vist at auksjonene i Trondheim i perioden jeg undersøker var en del av første- og *andrehåndsmarkedet*. Ved å se til tidligere forskning, for eksempel Lunaas og Byberg synliggjøres nettopp mangfoldet i bruken av auksjonsvesenet da de viser til auksjoner over én type vare, kobber og bøker, noe jeg har kategorisert som *spesialauksjoner*. Jeg har funnet flere eksempler på denne typen auksjoner, men også *vareauksjoner*. De ulike auksjonene i perioden setter rammene for videre undersøkelser av aktivitet på auksjonene.

---

¹⁴⁶ Schou 1795a: 693, «Forordningen av 1693.»

Kapittel 3: Selgere på auksjoner

Jeg argumenterer for at auksjonene i august, oktober og desember i 1797 var en del av handelen i Trondheim. I forrige kapittel konkluderte jeg med at auksjonene kan sies å være en del av både *førstehånds-* og *andrehandsmarkedet*, og at det ble holdt ulike typer auksjoner i perioden jeg undersøker. I dette kapitlet vil jeg se nærmere på hvem som solgte varene på de tidlige presenterte auksjonene. Først vil jeg redegjøre for hvordan jeg har valgt å dele selgerne inn i ulike sosio-økonomiske grupper for deretter å si noe om hvem selgerne var. Jeg vil også si noe om de ulike gruppens posisjon i Trondheim by på slutten av 1700-tallet. Dette gjør jeg for å undersøke hvorvidt det var en sammenheng mellom gruppenes aktivitet i byen og bruken av auksjonsvesenet. I dette kapitlet spør jeg derfor: *Hvem solgte varer på auksjon i Trondheim i august, oktober og desember 1797?*

Tabell 2: Alle selgerne på auksjoner i august, oktober og desember i Trondheim i 1797 fordelt på ulike grupper

Hvem selger varer på auksjonene?	Antall
Kjøpmenn	9
Håndverkere	4
Det offentlige	3
Kvinner	2
Skippere med borgerskap	1
SUM	19

Kilde: Auksjonsprotokoll 5a

For å danne et bilde av både selgerne (og i kapittel 4 kjøperne) har jeg kategorisert dem etter samme grupper på bakgrunn av yrke og deres sosiale posisjon. Tabellen som viser selgerne på auksjon ligger vedlagt, vedlegg 7. Jeg opererer med totalt åtte ulike grupper. Den enkelte gruppe passer ikke alltid inn i fordelingen Knut Mykland og andre historikere opererer med: «den bedre stand», «borgerstanden» og «den ringere stand» som besto av respektive 10%, 30% og 60% av innbyggerne.¹⁴⁷ Dette gjelder spesielt *kjøpmenn* og *embetsmenn og høyere offentlige og kommunale tjenestemenn* hvor yrkene innenfor disse kategoriene fordeler seg på de to øverste stendene. Fordi det vanskelig å vite hvem som faktisk var embetsmenn og større kjøpmenn i alle tilfeller, har jeg kategorisert yrkene/titlene som vist i vedlegg 1. Jeg vil gjennom oppgaven trekke ut noen av yrkene i hver kategori for å si noe om sosial status ut fra de tre nevnte stendene.

¹⁴⁷ Mykland 1996: 22; Bagge & Mykland 1989: 237.

For selgerne var følgende grupper representert: (1) *kjøpmenn*, (2) *håndverkere*, (3) *kvinner*, (4) *det offentlige* og (5) *skipperne*. Den største gruppen blant selgere var kjøpmenn som holdt auksjon ved ni tilfeller, som vist i tabell 2. Jeg vil i resten av oppgaven synliggjøre at jeg omtaler selger- og kjøpergruppene ved å sette navnene på gruppene i kursiv, for eksempel *kjøpmenn*. Når jeg ikke skriver om kjøpergruppen, eller kun snakker om de med borgerskap, skriver jeg kjøpmenn.

3.1. Kjøpmenn dominerte som selgerne på auksjon

Gruppen *kjøpmenn* var den største gruppen av de som holdt auksjoner. Johann Fridt Bøyesen, Erich Pillegaard, handelshuset Knudtzon & Braack, ekteparet Ernst og Magdalena Wensell, Carl Falck, Michael Henrich Stenberg utgjorde denne gruppen.¹⁴⁸ Alle er i auksjonsprotokollen ført inn med tittelen kjøpmann, og ingen andre yrker innenfor kategorien *kjøpmenn* opptrådte som kjøpmenn. Kjøpmenn var også representerte på auksjonene ved at de ga rekvisisjon for å holde auksjoner ved nesten alle tilfellene av rekvisisjon i perioden august, oktober og desember i 1797. Dette er interessant da kjøpmennene hadde rett til å drive handel både innenlands og utenlands og gjerne hadde kramboder¹⁴⁹. De hadde altså flere muligheter til å selge varer utenfor auksjonsvesenet. Kjøpmennene solgte oftest *materialer* og *såpe*, men var også representerte i salg av mat og tilfeller av gjeldssaker. Med andre ord var kjøpmennene i hovedsak selgere på auksjoner som faller under kategorien *førstehåndsmarkedet*. Dette kan tyde på at det var mer praktisk å benytte seg av auksjonsvesenet.

Som en del av et internasjonalt handelsnettverk noe, kjøpmenn ble mer involvert i utover 1600-tallet, hadde de tilgang på andre typer varer. Frem mot 1600-tallet hadde handel i hovedsak dreid seg om varebytte for å skaffe det man ikke produserte selv. Med denne økte deltakelsen i internasjonal handel ble det behov for å regulere markedene. En måte å gjøre dette på var å kreve borgerskap av de som skulle drive handel. I 1662 kom byprivilegiene som strammet inn ytterligere. Med lovgivningen var det i hovedsak byene som kunne drive handel, og man måtte ha borgerskap. Av den grunn var det flere utenlandske kjøpmenn som bosatte seg i byene for å kunne selge varer, for eksempel kobber og trelast.¹⁵⁰ Det var store forskjeller blant de med borgerskap som kjøpmenn.¹⁵¹ De rikeste var stor sett av utenlandsk slekt. Bull skriver om disse i sin doktorgrad. Flere av kjøpmennene hun undersøker, som også Lunaas studerer, dukker opp

---

¹⁴⁸ Auksjonsprotokoll 5a: f. 295b-304a, 322a-344b, 370b-378a.

¹⁴⁹ Bull 2020: 96.

¹⁵⁰ Bull 2022: 89, 90.

¹⁵¹ Supphellen 1997: 117.

i auksjonsprotokollen jeg studerer. For eksempel Hornemann, Meincke, Lysholm, Lorck, Friedlieb og Wensell.¹⁵²

Ulväng, Murhem og Lilja konkluderte i sin bok med at «borgerskapet og tjenestemenn» var den dominerende gruppen av selgere i Stockholm og denne gruppen består av både kjøpmenn og håndverkere.¹⁵³ De setter også sine funn opp mot tilsvarende undersøkelser i England og Frankrike som har konkludert med at auksjoner var en markedsplass for høyere sosiale klasser på 1700-tallet, men at dette avtok utover 1800-tallet. Dette var derimot ikke tilfellet i Sverige, da «borgerskapet og tjenestemenn» fortsatte å dominere utover 1800-tallet.¹⁵⁴ En av forklaringene på hvorfor handelsmenn var sterkt representert var behovet for å selge varer fra varelager.¹⁵⁵ Selgerne hadde behov for fortjeneste på varene, og det var ikke uvanlig at varen ble returnert til selgeren dersom varen ikke nådde en forventet pris.¹⁵⁶ Mine funn av kjøpmennenes representasjon stemmer overens med tidligere forskning, og det virker sannsynlig at kjøpmenn hadde interesse av å omsette varer for å tjene penger. I motsetningen til forskningen i Sverige har ikke jeg valgt å fokusere like mye på prisene på varene, men sammenlikner noen ganger priser på de samme varene.

3.2. Håndverkere som selgere på auksjon

Gruppen *håndverkere* var den nest største gruppen av selgere som lar seg kategorisere. De yrkene som var representert er parykkmaker, snekker, maler, smed og gartner, og disse holdt fem av 19 auksjoner. Dette var dødsboauksjoner, og auksjoner over *løsøre* og *mat*.¹⁵⁷ Lilja og Jonson konkluderte med at de fleste auksjonene skyldtes flytting, død eller konkurs.¹⁵⁸ En antakelse er at *håndverkere* hadde mulighet til å skaffe seg midler ved å holde auksjon over for eksempel løsøre og mat. Det kan også være tilfellet at man skulle flytte. I Trondheim i 1797 hadde håndverkere med borgerskap tillatelse til å selge varer de selv produserte.¹⁵⁹ Auksjonen kan dermed ha gitt en ekstra mulighet til å skaffe penger, for eksempel Tørnqvist som holdt auksjon på sin gård på Kalvskinnnet over 200 tønner med kålrabi.¹⁶⁰ Det faktum at

---

¹⁵² Bull 1998; Lunaas 2018.

¹⁵³ Ulväng & Lilja 2013: 95: kap. 5 i Ulväng, Murhem og Lilja 2013.

¹⁵⁴ Ulväng & Lilja 2013: 98: kap. 5 i Ulväng, Murhem og Lilja 2013.

¹⁵⁵ Ulväng & Lilja 2013: 94: kap. 5 i Ulväng, Murhem og Lilja 2013.

¹⁵⁶ Ulväng & Lilja 2013: 101: kap. 5 i Ulväng, Murhem og Lilja 2013.

¹⁵⁷ Auksjonsprotokoll 5a: f. 295b-304a, 322a-344b, 370b – 378a.

¹⁵⁸ Lilja & Jonsson 2020: 90.

¹⁵⁹ Mykland 1996: 152.

¹⁶⁰ Auksjonsprotokoll 5a: f. 329a.

auksjonsvesenet ble innblandet i dette tilfellet kan også ha skyldtes praktiske grunner. Det er rimelig å anta at det var eklere å selge denne mengden varer på gården.

Håndverkere hadde også borgerskap i byene, men de hadde ikke tillatelse til å drive utenrikshandel slik som kjøpmennene.¹⁶¹ Denne gruppen var i større grad tilpasset et lokalt marked. De hadde mulighet til å opprette laug der det lokale markedet var størst. Dette var ikke nødvendigvis av interesse for myndighetene, men de tillot blant annet opprettelse av laug der det var behov for kontroll. For eksempel for å sette takster for produkter av bakere og slaktere, men også av gullsmedene for å kontrollere innholdet av det edle metallet.¹⁶² Jeg finner én selger av *håndverkere* som var krukke-maker. Dette var Er. Brevig. Han auksjonerer bort noe edelt metall i tillegg til klær og møbler. Hvorfor han holdt auksjon var ukjent, men det var hans som hadde gitt rekvisisjon.¹⁶³ Jeg finner ikke noe ytterligere informasjon om Brevig eller laug for krukke-maker.

En liknende auksjon ble holdt hos snekkeren Åge Steenersen, riktignok over kjøpmann Fridt Bøyensens varer. Her ble det solgt «endeel løsøre».¹⁶⁴ En fellesnevner for Steenersen og Brevig er at de dukker opp flere ganger i forlikskommisjonen i tiden rundt tidspunktene for auksjonene, noe som kan forklare behovet for å avholde auksjon.¹⁶⁵ Smeden Ole Børting som holdt auksjon etter konas bortgang finner jeg også i forlikskommisjonen.¹⁶⁶ Børting solgte nesten alt av innbo på auksjon, noe som er litt underlig med tanke på at han var gjenlevende. Gjeldssaker kan være en forklaring, hvor auksjonsvesenet ble dermed brukt for å skaffe kapital. Riktignok handlet et overveldende flertall på kreditt hvor man har flere uker på å betale, og auksjonene var ikke nødvendigvis en rask måte å skaffe penger på.¹⁶⁷

En annen av gruppen *håndverkere* var Johannes Casper Schøller. Det har vist seg at han var kunstmaler fra København. Han var utdannet ved Akadmiet i København, og tok senere borgerskap i Trondheim etter at han kom til byen i 1773. Her malte han fløystangen på taket på Vår Frues kirke, i tillegg til viserne og urskiven. På stiftsgården malte ha duer og fuglebildene man kan finne over dørene. I tillegg skal han ha malt innsiden av et av kabinetene på Stiftsgården.¹⁶⁸ Da det ble solgt varer for over 100 riksdaler på dødsboauksjonen etter han og

---

¹⁶¹ Bull 2022: 96.

¹⁶² Bull 2020: 148-153.

¹⁶³ Auksjonsprotokoll 5a: f. 342b.

¹⁶⁴ Auksjonsprotokoll 5a: f. 297a.

¹⁶⁵ Auksjonsprotokoll 5a: f. 296b-297b, 327a-328b 342b-344b.

¹⁶⁶ Auksjonsprotokoll 5a: f. 327a-328b, 342b-344b.

¹⁶⁷ Auksjonsprotokoll 5a: f. 295b-304a, 322a- 344b, 370b-378a.

¹⁶⁸ Christie 1982: 171, 172; Gaukstad 2014.

kona, og det er der for rimelig å anta at han levde godt som maler i Trondheim. Det samme gjelder for Børting og Brevig.¹⁶⁹ Ifølge Steinar Supphellen tilsvarte 24 skilling en dagslønn for en vanlig arbeider.¹⁷⁰ For en smelter i Røros kobberverk lå dagslønnen på rundt 30 skilling.¹⁷¹ Å tenke at en dagsinntekt for håndverkere også lå i dette sjiktet er ikke utenkelig, men til forskjell fra lønnsarbeidere tjente håndverkerne på varer de solgte. Inntekten kunne derfor variere. Med utgangspunkt anslaget om lønn for dagarbeidere ville inntekten fra auksjonene utgjort en betydelig forskjell.

3.3. Embetskvinner og kjøpmannskvinner som selgere på auksjon

Kvinner både med og uten tittel var representert blant selgerne på auksjon, her kategorisert som *kvinner*. En av kvinnene var Birgitte salige fogden Wang. Hun er i dette tilfellet kategorisert under *kvinner*, men kunne også tilhørt kategorien *embetsmenn og offentlige og kommunale tjenestemenn*. Jeg har derimot valgt å kategorisere henne under *kvinner* for å vise kvinnenes representasjon på auksjon. Birgitte holdt auksjon over «endeel løsøre», og i hennes tilfelle hadde hennes «laugsverge» Jon Andreas Hveding undertegnet protokollen.¹⁷² Skal man tro en annonse i *Tronhjemske Tidener* fredag 4. august 1797 var Jon Andreas Hveding Birgittes bror. Annonsen var undertegnet i juli samme år, og det heter i annonsen at Birgitte ønsker å selge gården hun bodde i.¹⁷³ En annen av kvinnene var madam «salige» Wensell. Det ble holdt auksjon over hennes og mannen Ernst Wensells dødsbo.¹⁷⁴ Dette var riktignok en dødsboauksjon over hennes og ektemannens eiendeler, men fordi hun står oppført som madam «salige» Wensell virker det som om hun var den siste gjenlevende av de to. Denne auksjonen har jeg likevel valgt å kategorisere under *kjøpmenn* da Ernst Wensell var kjøpmann og dette var dødsboet etter dem begge.

Den andre som er kategorisert som *kvinner* er «etatsrådinne» Hornemann som holdt auksjon over en bordhaug.¹⁷⁵ I likhet med Birgitte kunne også hun tilhørt en annen kategori, i dette tilfellet *kjøpmenn*. På bakgrunn av det som står i *Trondheim Byleksikon* (1996) var Hans Henrik Hornemann etatsråd i byen, og han var sønn av Hans Hornemann og sønnesønn av Henrik Hornemann som kom til Trondheim fra Flensburg på 1600-tallet og ble en av byens rikeste

---

¹⁶⁹ Auksjonsprotokoll 5a: 327a.

¹⁷⁰ Supphellen 1997: 362, 363.

¹⁷¹ Historiske databaser u.å., «Lønnsliste for Røros kobberverk 1690-1795».

¹⁷² Auksjonsprotokoll 5a: f. 299a.

¹⁷³ Tronhjemske Tidener, fredag 4. august 1797, s. 6.

¹⁷⁴ Auksjonsprotokoll 5a: f. 329b, 330a.

¹⁷⁵ Auksjonsprotokoll 5a: f. 371b, 372a.

kjøpmenn.¹⁷⁶ Hun kan derfor ansees for å være en kjøpmannskvinne fremfor en embetskvinne som tittelen kunne ha indikert. Kjøpmenn var sterkt representert i byene på 1700-tallet og kunne dermed kjøpe seg andre titler.¹⁷⁷ Etatsrådinnen står ikke oppført med navn, men det er rimelig å anta at dette var Sophie Hornemann som etter folketellingen av 1801 var bosatt i Kjøpmannsgata sammen med sønnen Hans Hornemann.¹⁷⁸

3.4. Det offentlige som selger på auksjon

Ved tre tilfeller var *det offentlige* selgere på auksjon. I motsetning til andre kjøpergrupper var det ikke enkeltpersoner som holdt auksjon, men heller forvaltningsorganer. For eksempel var det proviantforvalter Herman Hoel som hadde gitt rekvisisjon til å holde auksjon over tønnene med havre fra det kongelige sivile havremagasin. Det står derimot ikke noe om hvem som holdt auksjonen, men fordi dette var matforsyninger til byen regner jeg det under kategorien *det offentlige*.¹⁷⁹ Sett i sammenheng med Lunaas sin masteroppgave kan selgerne på auksjonene han har undersøkt også betraktes som *det offentlige* da dette var auksjon over tidendekobber som ble betalt inn til kongen. Lunaas skriver at det kongen ikke beholdte selv ble solgt på auksjon.¹⁸⁰ Dersom det var kobberverkene selv som fikk beholde deler av tiendekobberet og solgte dette på auksjon, blir kjøpmennene som var partisipaner i kobberverkene dermed å regne som selgere.¹⁸¹ Jeg antar dette som mindre sannsynlig da kobberverkene mest sannsynlig ville eksportert dette.

Det offentlige er en egen kategori som ikke er den del av oversikten over grupperinger av menneskene på auksjon, se vedlegg 1, da denne gruppen bare var representert blant selgere. *Det offentlige* holdt i tillegg til auksjon over tønner med havre fra det kongelige sivile havremagasin, auksjon over «endeel byen tilhørende ubrugte» tungverk fra Trondheim bytingskammer, og et priseskip hvor det innledningsvis for auksjonen ble oppfordret til at skipet skulle bort selges ved offentlig auksjon. I forkant av auksjonen over priseskipet ble det nedsatt en komite for å diskutere håndteringen av saken, noe som utdyper det offentliges involvering i denne saken.¹⁸² Auksjonen over tønnene og priseskipet ble begge offentliggjort i avisen. Ved førstnevnte ble betegnelsen «offentlig auktion» brukt, men ved auksjonen over priseskipet skrives det bare

---

¹⁷⁶ Bratberg 1996: 245.

¹⁷⁷ Supphellen 1997: 297.

¹⁷⁸ Digitalarkivet 1801d: «Sophie Hornemann».

¹⁷⁹ Auksjonsprotokoll 5a: 322a.

¹⁸⁰ Lunaas 2017: 1.

¹⁸¹ Lunaas 2017.

¹⁸² Auksjonsprotokoll 5a: f.322a, 370b, 372a.

«auktion».¹⁸³ I auksjonsprotokollen ble begge derimot oppført som offentlige auksjoner.¹⁸⁴ Jeg tolker alle auksjonene jeg undersøker for å være offentlige, da de skjer i regi av det offentlige auksjonsvesenet. Det faktum at «offentlig» i denne sammenhengen ble brukt kan bety at det var auksjoner for offentligheten.

3.5. En skipper ble tvunget til å selge skipet sitt på auksjon

Skipper Hansen var den eneste skipperen representert blant selgere og en del av gruppen *skippere*. Riktignok kunne auksjonen vært kategorisert som *kjøpmenn*, da Hans Wensell krevde auksjon over Hansens skip fordi Hansen er skyldig Wensell penger.¹⁸⁵ Det var et annet tilfelle der en kaptein Graham, som en del av kategorien *skippere*, var involvert i en auksjon. I dette tilfellet ble det auksjonerte bort et priseskip som Graham var kaptein på, og det er kategorisert som *det offentlige* fordi skipet var kapret og Graham trolig ikke eide det.¹⁸⁶ Jeg har valgt å se skipper Hansen som selger da det var hans skip som ble auksjonert bort. Derimot var han ikke nødvendigvis en frivillig aktør på denne auksjonen da årsaken til auksjon var ubetalt gjeld. I forlikskommissjonen den 22.november var Hansen innklaget for å skylle Wensell 2997 riksdaler og 31 skilling. Det ble inngått forlik, og Hansen skulle betale gjelden innen 21.desember.¹⁸⁷ Å selge skipet virker å ha vært den eneste måten å sikre seg betaling på for Wensell. Det var ikke uvanlig at skipperne hadde en mindre eierandel i skip, noe som kan ha vært tilfellet for skipper Hansen.¹⁸⁸

En skipper var den øverste i hierarkiet av mannskapet på en båt. De skilte seg ut både når det gjaldt ansvarsområde om bord på skip og privilegier.¹⁸⁹ I perioden var ikke skipsfart den viktigste næringen i Trondheim. Det var likevel noen skipsredere som gjorde det bra. Skipsfart var også en risikabel næring da dette kunne medføre store tap, for eksempel om eksport av varer ble mindre fikk dette store følger for de skipperne som ikke hadde en stabil økonomi. Alle skipperne var riktignok pålagt å ta borgerskap i byene.¹⁹⁰ I perioden 1780-1799 var det 80 som tok borgerskap som skipperne i Trondheim. 42 av disse var født i Trondheim eller andre deler av landet, og de resterende kom fra Danmark eller hertugdømmene. Det var ikke uvanlig at

---

¹⁸³ Trondhjemske Tidener (1797, 24.november, No.47), s. 4.

Trondhjemske Tidener (1797, 8.september, No.36); s. 3.

¹⁸⁴ Auksjonsprotokoll 5a: f. 370b, 372a-b.

¹⁸⁵ Auksjonsprotokoll 5a: f. 322a, 370b, 377a.

¹⁸⁶ Auksjonsprotokoll 5a: f. 372a.

¹⁸⁷ Digitalarkivet u.å.: Forlikskommissjonen i Trondheim 1795 – 1804: 1797-11-22.

¹⁸⁸ Sprauten 1989: 244, 245.

¹⁸⁹ Sprauten 1989: 244, 245.

¹⁹⁰ Supphellen 1997: 272, 353, 357.

skippere sa opp borgerskapet som skipper og tok borgerskap som kjøpmann.¹⁹¹ I området kalt Søgadepartisierte som var kvartalene mellom Munkegata og Søgaden ble skattetaksten for skippernes boliger satt til 135 riksdaler.¹⁹² I 1750-årene er det estimert at skipperne som fikk fast lønn fikk rundt 200 riksdaler i året.¹⁹³ Skipperne kan dermed sies å ha vært gruppe med midler for å handle på et marked.

3.5. Konklusjon

Gruppen *kjøpmenn*, nærmere bestemt de som hadde tittelen kjøpmann var de som solgte flest varer på auksjonene i Trondheim i august, oktober og desember i 1797. De var også involvert i organiseringen av auksjoner ved at de ved ni av ti tilfeller ga rekvisisjon til å holde både sine egne og andres auksjoner. For kjøpmennene hadde auksjonsvesenet en praktisk og økonomisk funksjon ved at auksjoner blant annet ble holdt på brygger, samt at de kunne selge varer hjemme hos andre. På bakgrunn av varene som ble solgt på deres auksjoner ønsket de nok å omsette varer for sine virksomheter. Kjøpmenn var ikke de eneste som solgte varer, *håndverkere, kvinner og det offentlige* var andre selgergrupper. Bruken av auksjonsvesenet kan indikere at auksjoner var kjent for byens befolkning og en måte å skaffe seg kapital på. Denne praktiske funksjonen kan også forklare hvorfor *det offentlige* solgte havre fra byens havrelager på auksjon, fordi det nådde et bredt marked.

---

¹⁹¹ Mykland 1996: 23.

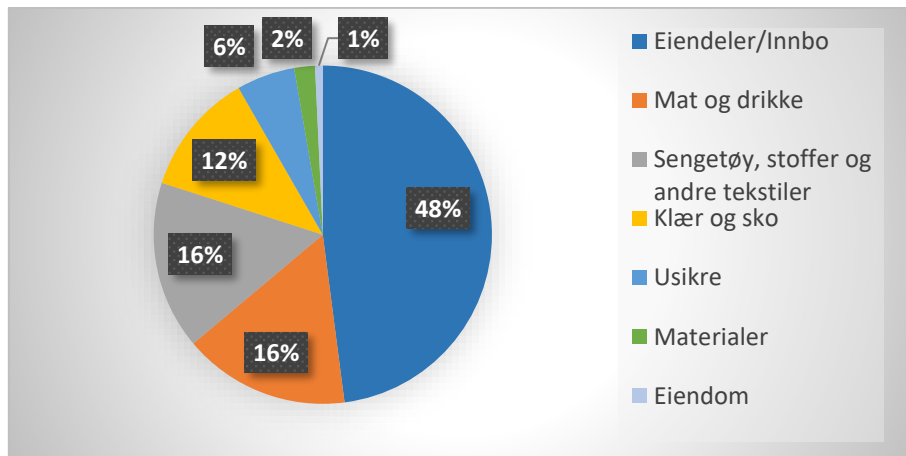
¹⁹² Mykland 1996: 27.

¹⁹³ Supphellen 1997: 363.

Kapittel 4: Varene

Etter å ha undersøkt hvem som solgte på auksjon er det naturlig å nå se på hva de solgte, og jeg stiller spørsmålet: *hvilke varer ble så solgt på auksjon?* Jeg har fordelt varene på seks hovedkategorier med tilhørende underkategorier, se vedlegg 2. I tillegg til de seks kategoriene er det også en syvende kategori, varer jeg ikke vet hva er, som utgjør 6% av 2580 varer som ble solgt på auksjon noe diagram 3 også viser. For å si noe om varene er det sentralt å se på hvilken verdi varene kunne ha i form av *bruksverdi* og *bytteverdi* som er begreper Ulväng, Murhem og Liljah har brukt om varene på auksjon. *Bruksverdi* er nytten en vare gir, og *bytteverdi* handler om muligheten til å skaffe seg andre ting når man eier en type varer.¹⁹⁴ Motiver for å kjøpe varer er også interessant å diskutere, men vanskelig å avgjøre. I forlengelse av dette ønsker jeg å trekke inn begrepene *forbruksvarer* og *luksusvarer*, hvor min forståelse av *luksusvarer* er at det er varer som ikke dekker et nødvendig behov. Det var altså andre motiver som gjorde at man skaffet seg denne tupe varer, for eksempel sosial status.

Diagram 3: Oversikt over alle varene som ble solgt på auksjoner i Trondheim i august, oktober og desember i 1797, fordelt etter type varer

Kilde: Auksjonsprotokoll 5a

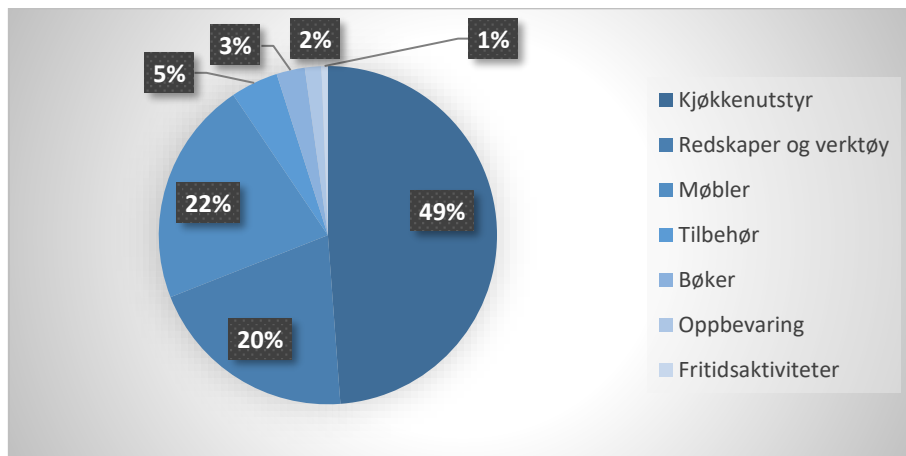
4.1. Eiendeler/Innbo

Eiendeler/Innbo er den største kategorien av varer solgt på auksjon, og kategorien består av 1237 gjenstander. Denne gruppen av varer utgjør nesten halvparten av alle varene, og jeg velger derfor å gi denne kategorien mest plass i oppgaven. Jeg har seks underkategorier innenfor *eiendeler/innbo*. *Kjøkkenutstyr*, for eksempel, kunne vært delt inn i *kjøkkenredskaper* og *servise*, men jeg har valgt en større kategori da jeg ikke vil tildele varene for mange egenskaper. Denne kategorien kan si noe om forbruk i perioden fordi eiendeler i stor grad handler om

¹⁹⁴ Lilja 2013: 21: kap. 1 i Ulväng, Murgem & Lilja 2013.

materiell kultur. Hutchison hevder at forbruk fikk betydning for ting og eiendeler folk hadde i hjemmene sine, med forutsetning at man leide eller eide. På 1700-tallet var det meste av interiøret ting folk kunne lage selv. Lite var importert, og en del var etterligninger av byfolks interiør som man kunne få inspirasjon fra, for eksempel da håndverkere hadde vært på reise.¹⁹⁵ Varene innenfor kategorien eiendeler/innbo finner man på dødsboauksjoner, auksjoner over konkursbo, materialer og såpe, i tillegg til auksjoner av kramvarer og «løsøre».

Diagram 4: Oversikt over fordelingen av varene innenfor kategorien *eiendeler/innbo* som ble solgt på auksjon i Trondheim i august, oktober og desember i 1797

Kilde: Auksjonsprotokoll 5a

4.1.1. Hjemmet tar form: Gjenstander som bevis på velstående hjem

Møbler utgjør i overkant av 20% av varene innenfor kategorien *eiendeler/innbo*, som betyr at minst 246 av tingene som ble solgt på auksjon var møbler. Hutchison forteller at endring i forbruk i perioden påvirket utformingen av hjemmet da det ble vanligere med soverom og kjøkken. Tilværelsen ble mer komfortabel. Da man fikk ovner og separate kjøkken kunne man også pynte rommet. Innføringen av vinduer hadde også betydning for dekor. Det ble mer komfortabelt å oppholde seg innendørs da det ble vanligere med bord med sittemøbler da man ikke lengre trengte å samle seg rundt flammene i røykstuen. Slutten på røykstuen ble også starte på møbler som kunne stå inntil veggene, for eksempel skap og seksjoner. Her stilte man blant annet ut finere ting man hadde.¹⁹⁶ Jeg finner salg av to skap, to bokreoler og fire skathold hvor det dyreste ble solgt for 19 riksdaler.¹⁹⁷ Man fikk etter hvert egne senger, hvor man tidligere hadde benker man både sov og satt på. Jeg undersøker kun tre måneder og det er dermed vanskelig å si noe om denne utviklingen over tid, men jeg finner flere senger på auksjonene:

¹⁹⁵ Hutchison 2019: 104,105.

¹⁹⁶ Hutchison 2019: 104-110.

¹⁹⁷ Auksjonsprotokoll 5a: f. 295b, 296a, 301b, 330b, 331a, 336b, 342a, 344a.

åtte senger, fire stolpesenger og fire skuvsenger, den dyreste til 7 riksdaler og 3 ort.¹⁹⁸ Dette viser at man hadde senger i Trondheim i 1797.

Sammenlikner jeg mine funn med landsbyauksjonene van Damme og Vermoesen har studert, mente de at gjenstandene som ble solgt var preget av landsbysamfunnet da de blant annet ikke fant dekorative gjenstander for hjemmet, for eksempel forgylte speil.¹⁹⁹ Jeg finner 18 speil som ble solgt på fire ulike auksjoner, flere av dem i «forgylt ramme.» De dyreste ble solgt for 12 og 15 riksdaler. Dette var på auksjoner etter dødsboet til maler Schjøller, kona til smeden Børting auksjonen, til Birgitte Salige fogden Wang og dødsboet etter ekteparet Wensell.²⁰⁰ Sammenliknet med funnene til van Damme og Vermoesen kan de fire husholdningene betraktes som bedrestilte hjem basert på varene som ble solgt, men også prisen på det som ble solgt, se vedlegg 4. Fem av speilene ble kjøpt av kjøpmenn, tre av kvinnen madam Gudde, fem ble kjøpt av *ukjente* kjøpere, et av en skomaker, et av en skoleholder og en tollbetjent. Kjøperne gjenspeiler i noen grad antakelsene om speil som en luksusvare. Jeg kan derimot ikke si noe med sikkerhet om hvorfor de kjøpte speil på auksjon, om det hadde en praktisk funksjon eller om det var et statussymbol. van Damme og Vermoesen fremhevet at årsaken til å skaffe en vare varierte fra vare til vare, individuelle motiver og målet for husholdet som er involvert.²⁰¹

Ved to tilfeller ble det solgt fuglebur. Dette er et eksempel på en trend i perioden og var et tegn på at man hadde et velstående hjem.²⁰² Ved første tilfellet ble det auksjonert bort et fuglebur etter dødsboet til ekteparet Wensell. Det ble kjøpt av en skomaker Niels Gudde som betalte 16 skilling for både et fuglebur og en kasse.²⁰³ Det andre tilfellet var på auksjon over en del løsøre holdt av krukke-maker Brevig. Det var også han som kjøpte tilbake denne varen til 14 skilling.²⁰⁴ Verdien av fugleburene tilsier ikke at dette nødvendigvis var verdifullt. På auksjonen etter ekteparet Wensell var det en håndverker som handlet av en kjøpmannsfamilie, altså en vare som beveger seg mellom to sosio-økonomiske grupper. Dette kan derfor være et tegn på sosial status knyttet til en vare. Samtidig var det kun burene som ble solgt, og ikke fuglene, noe som også kan forklare prisen.

---

¹⁹⁸ Hutchison 2019: 110; Auksjonsprotokoll 5a: 295b, 296a, 331b, 341a-b.

¹⁹⁹ van Damme & Vermoesen 2009: 281-283.

²⁰⁰ Auksjonsprotokoll 5a: f. 296b, 299b, 327b, 331a-332b, 336a, 337a-b, 341b.

²⁰¹ van Damme & Vermoesen 2009: 276.

²⁰² Hutchison 2019: 90.

²⁰³ Auksjonsprotokoll 5a: f. 331b.

²⁰⁴ Auksjonsprotokoll 5a: f. 343b.

Jeg finner flere tilfeller hvor varer beveger seg fra høyere til lavere sosio-økonomiske grupper, for eksempel te- og kaffe-bord som alle ble solgt av kjøpmenn eller *håndverkere* og kjøpt av *håndverkere*. Dette kan tyde på at det var status å eie slike møbler, og at auksjonene gjorde det mulig for flere samfunnsgrupper å eie denne typen møbler. Seks tebord ble solgt. Alle disse ble auksjonert bort etter ekteparet Wensell, og det dyreste var et rødt tebord for 2 riksdaler 8 skilling.²⁰⁵ Det ble solgt enda flere kaffebord, 14 stykk. Et av dem ble solgt på dødsboauksjon etter maler Johannes Schjøller og hans kone, et ble solgt på auksjon etter smeden Ole Børtings avdøde kone, åtte ble solgt hos Birgitte salige fogden Wang, tre ble solgt fra dødsboet til ekteparet Wensell, og et etter krukke-maker Brevig.²⁰⁶ Det dyreste kaffebordet ble auksjonert bort for 1 riksdag, 2 ort og 2 skilling, men de fleste av bordene ble solgt for under 1 riksdal.²⁰⁷ Tilstanden på bordene kunne vært avgjørende for prisen i disse tilfellene. Det at kjøpmenn eide te- og kaffebord kan forklares med at te og kaffe ble vanligere i perioden, særlig for det øvre sosiale lag. *Håndverkerne* som eide slike møbler, var trolig også bedrestilte håndverkere.

4.1.2. Luksusvarer som en del av hverdagen, for noen

Kaffe var den siste av de eksotiske varene te, kaffe og tobakk til å bre seg til en større del av befolkningen. Hutchison antok at 0,3 kg var det den enkelte innbygger i Norge hadde tilgang på. Særlig i byene ble kaffe forbundet med overklassen. En forklaring på dette er luksuslovgivningen for bondestanden av 1783.²⁰⁸ I denne forordningen «Fr. Ang. Overdaadigheds Indskrænking i Bondestanden i Danmark og Norge» innføres det blant annet forbud mot å servere kaffe og vin i bondebryllup. Forordningen satte forbud mot konsum av vin og kaffe for bønder.²⁰⁹ Jeg finner flere gjenstander knyttet til te-konsum sammenliknet med kaffekonsum. Av gjenstander knyttet til te var det flest tekjeler og tekanner, men også temaskin, tekopper og tebørser. Minst 51 av varene var slike gjenstander, og teskjeer er her regnet som én var, men ble gjerne solgt flere av gangen.²¹⁰ Flere av tekjelene var av kobber, men den dyreste er en tekjele i sølv «med lampe» til en pris av 68 riksdaler, 2 ort og 12 skilling og en vekt på 108 lodd. Denne ble kjøpt av gullsmed Berlin, på vegne av Ole Iversen.²¹¹

---

²⁰⁵ Auksjonsprotokoll 5a: f. 331a-b, 341b.

²⁰⁶ Auksjonsprotokoll 5a: f. 295b, 299b, 303a, 327b, 331a-b, 344a.

²⁰⁷ Auksjonsprotokoll 5a: f. 295b, 299b, 303a, 327b, 331a-b, 344a.

²⁰⁸ Hutchison 2019: 101, 102.

²⁰⁹ Schou 1795b: 378-381, «Luksuslovgivning av 12.mars 1783».

²¹⁰ Auksjonsprotokoll 5a: f. 296a, 298a-b, 300a-b, 301b, 302a, 330b-332a, 333a, 334b-335a, 340a-b, 341b, 343a-b.

²¹¹ Auksjonsprotokoll 5a: f. 331a.

Av gjenstander knyttet til kaffe er minst 27 av dem knyttet til kaffekonsum. Eksempler på gjenstander er kaffekanner, «kaffekværn», «kaffesten», «kaffekjedel» og kaffekopper.²¹² 15 av gjenstandene ble solgt på auksjonen etter ekteparet Wensell. Dette kan bekrefte det faktum at kaffe var forbundet med overklassen, da dette var en velstående handelsfamilie, sammenliknet med for eksempel gjenstander knyttet til te. Kaffekannen er også den dyreste av de nevnte varene. Kaffekannen «med fad» selges for 55 riksdaler, 3 ort, 9 skilling. Gullsmed Berlin var også kjøper av denne.²¹³ Kaffekannene var generelt sett dyrere enn tekannene, noe som bekrefter at dette var varer knyttet til overklassen. En viktig bemerkning McCants gjør er at å eie de nevnte gjenstandene ikke er ekvivalent med forbruk av te og kaffe. Det kunne handle om status ved å eie denne type varer.²¹⁴ Slår man sammen tallet på gjenstandene knyttet til forbruk av te og kaffe utgjør disse gjenstandene i underkant nesten 14% av *kjøkkenutstyr* som består av 561 varer.²¹⁵

Sunniva Bøe gjorde liknende funn av forekomst av de nevnte gjenstandene blant ulike samfunnsgrupper. Blant det øvrige samfunnsjiktet var tallet på tekanner og kaffekanner jevnere enn hos de lavere. Tekanner var derimot oftere å finne i skifter hos lavinntektsgrupper enn kaffekanner. En forklaring er at det ikke var nødvendig å skaffe seg en kaffekjele dersom man hadde en tekjele. Samtidig ser hun sammenheng mellom eiere av kaffekopper og kanner; man eide ikke kaffekopper uten å eie kaffekanne. Det var heller ikke slik at gjenstander knyttet til kaffe hadde stor verdi. De billigste kannene i blikk hadde en verdi av 4-8 skilling. På en annen side var den dyreste kannen, kaffekanne i sølv med fat, verdt 38 riksdaler. Bøe understreker også at det virker som om det var mindre interesse for gjenstander til kaffedrikking på grunn av tilgang på kaffe.²¹⁶ Dette kan forklare hvorfor den dyreste tekannen jeg finner var dyrere enn kaffekannen. De billigste kaffekannene, de fleste i messing, lå på en verdi av 1-3 ort og prisen på tekannene var tilsvarende. Samtidig var det i mitt tilfelle flere kaffekanner enn tekanner, ti mot 13, men derimot noen flere kaffekopper.²¹⁷

I motsetning til gjenstander knyttet til te- og kaffe-forbruk finner jeg flest asjetter, tallerkener og fat, over 100 salg av denne type varer. Folk kjøpte gjerne flere per salg.²¹⁸ Familien Wensell

---

²¹² Auksjonsprotokoll 5a: f. 295b, 298b, 299b, 301a-b, 302b, 303a, 327b, 328b, 330b, 331a-b332a, 333a-b, 334a-335a, 340b, 343b, 344a.

²¹³ Auksjonsprotokoll 5a: f. 329b-342b.

²¹⁴ McCants 2009: 172.

²¹⁵ Auksjonsprotokoll 5a: f. 295b-304a, 322a-344b, 370b-378a.

²¹⁶ Bøe 2018: 41-45.

²¹⁷ Auksjonsprotokoll 5a: f. 295b-304a, 322a-344b, 370b-378a.

²¹⁸ Auksjonsprotokoll 5a: f. 295b-304a, 322a-344b, 370b-378a.

var en av de større handelsfamiliene i perioden, og at de eide mange tallerkener var nok fordi de arrangerte selskaper, noe som ble vanligere blant de fremste embetsmennene og kjøpmennene i perioden. Under slike selskaper kunne man servere nye importerte varer og vise frem nytt interiør.²¹⁹ En forklaring kan samtidig handle om verdi og å investere i gjenstander. Blant annet serveringsfat var å betrakte som en vare med stor nytteverdi, ifølge Hutchison. Dette går frem ved studier av skifter. Dette gjaldt for de rikeste, da slike fat var laget av edlere metaller og ble en form for investering. Tre «presentertallerkner» ble solgt på auksjonen, to av dem i tin.²²⁰ Disse gjenstandene finner jeg på auksjonen etter Birgitte salige fogden Wang, og tallerkenene i tin på auksjon etter ekteparet Wensell.²²¹ På begge auksjonene var det eiendeler som ble auksjonert bort. For kjøperne kan tallerkenene vært en måte å investere på, men for selgerne kan dette ha vært en måte å vise velstand gjennom å holde selskaper.

Under selskaper var det vanlig med spill og musikk.²²² Gjenstander knyttet til nettopp dette har jeg kategorisert som *fritidsgjenstander*. Dette var den minste undergruppen av *eiendeler/innbo*. Igjen var det ekteparet Wensell som eide det meste av gjenstandene. Jeg har valgt å kategorisere følgende gjenstander som fritidsgjenstander; «viol med bue», «pukbræt», «violstrænger», «dambert», som ble solgt fra dødsboet til ekteparet Wensell, og «malerkoster» og «malerstafelier» solgt etter dødsboet til maler Johannes Schjøller og hans hustru. Det er ikke overraskende at slike gjenstander dukket opp på auksjon etter en maler, men hva kjøperen brukte gjenstandene til er derimot usikkert. Prisen på varene varierte noe, blant annet ble «viol med bue» solgt for 1 riksdal. Dambrettet ble også solgt for mer enn en riksdal, men dette var den samlede prisen på dambrettet og et «merk-jern.»²²³

4.2. Mat og drikke; Alkohol som en verdifull vare

Som presentert i kapittel 2 var det to tilfeller av *spesialauksjoner* av matvarer; kålrabi og havre. Det ble også solgt mat og drikkevarer på *vareauksjonene*. Kategorien *mat og drikke* utgjør den nest største kategorien, ca.16%, som diagram 3 viser. Det er interessant at det i Stockholm i 1781 var en tilsvarende prosent, 14%, innenfor denne kategorien.²²⁴ Jeg har valgt å skille ut *alkohol og plater, urter og krydder* som to egne grupper for å vise forekomsten av slike varer

---

²¹⁹ Auksjonsprotokoll 5a: f. 329b – 342b; Supphellen 1997: 318, 319.

²²⁰ Auksjonsprotokoll 5a: f. 300a, 334a.

²²¹ Hutchison 2019: 87.

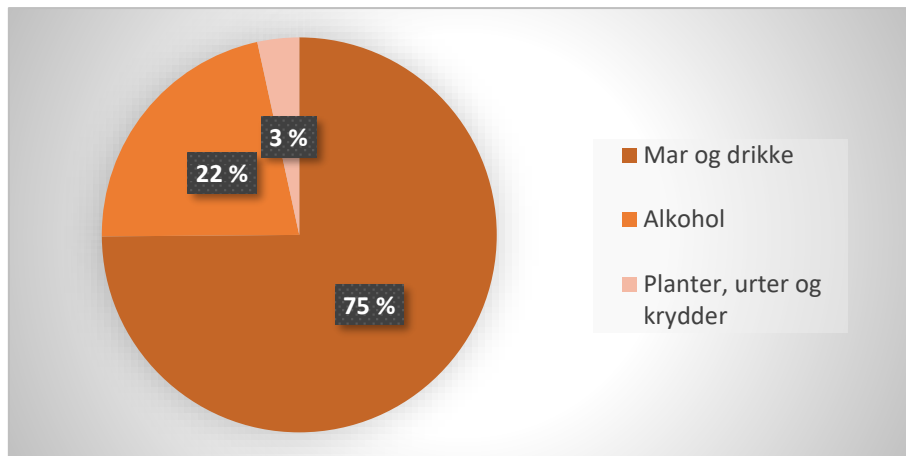
²²² Supphellen 1997: 318, 319.

²²³ Auksjonsprotokoll 5a: f. 331b, 332a-b, 336b, 340b.

²²⁴ Ulväng 2013: 129: kap. 6 i Ulväng, Murgem & Lilja 2013.

på auksjon. Over 400 salg ble gjort over de nevnte typer varer, og diagram 5 viser hvordan de fordeler seg.

Diagram 5: Oversikt over fordelingen av varene innenfor kategorien *mat og drikke* som ble solgt på auksjon i Trondheim i august, oktober og desember i 1797

Kilde: Auksjonsprotokoll 5a

90 salg ble gjort over alkoholholdige drikkevarer, alle på auksjon hos kjøpmann Sternberg. Eksempler på denne type varer var vin av ulike typer: «rødvinn, gammelvin, champanjevin, mallagavin» i tillegg til brennevin og ulike typer sprit. Det dyreste som ble solgt var fransk «brændevin spiritus» til 245 riksdaler, 20 skilling. Det var fire transaksjoner av denne type alkohol, alle over 220 riksdaler og alle målt i «1 piibe».²²⁵ For årene 1786, 1788 og 1790 utgjorde i snitt import av alkoholholdig drikk 3%.²²⁶ Sett ut ifra Hutchisons forskning hadde en husholdning fra et middels stort gårdsbruk i Spydeberg 1 riksdal å bruke på det de måtte ønske etter nødvendige utgifter var betalt. For et tilsvarende hushold i Trysil var tallet 6 riksdaler. Man kan imidlertid ikke generalisere dette for alle liknende hushold, samt at årlige variasjoner i produksjon nok spilte en stor rolle. Budsjettene var også nedskrevet av embetsmenn basert på deres observasjoner.²²⁷ Det er imidlertid interessant ta utgangspunkt i disse estimatene når man snakker om dyre varer på auksjon, slik som alkohol i dette tilfellet. De økonomiske forutsetningene for deltakelse på auksjon, som tidligere forskning har trukket frem, gjorde nok at en god del av innbyggerne i Trondheim ikke hadde råd.

Mot slutten av 1700-tallet var det ikke lenger like strenge reguleringer på alkoholforbruk og produksjon slik det hadde vært tidligere. Importreguleringen, luksuslovgivningen og forbud

²²⁵ Auksjonsprotokoll 5a: f. 375a-377a.

²²⁶ Hutchison 2019: 94.

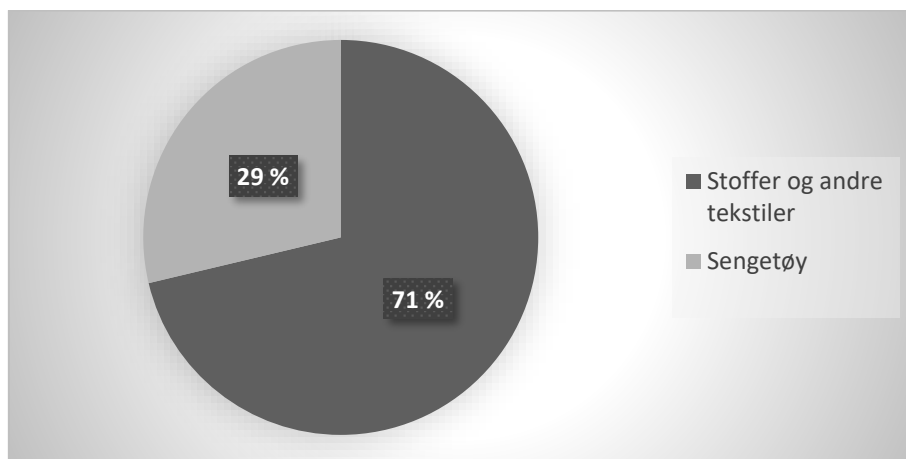
²²⁷ Hutchison 2019: 85.

mot brennevinsproduksjon ble opphevet.²²⁸ I luksusforordningen fra 1783, for alle innbyggerne i byene, ble det gitt forbud mot å servere andre viner enn «frans Rød-viin, samt mallaga- og madera-viin». Forbudet gjaldt både fremmede viner og øl, for eksempel «gammel fransk viin.»²²⁹ Dette var flere av vinsortene som ble solgt på auksjonen hos Setrnberg. Den friere økonomiske politikken kan forklare forekomsten av mengdene alkohol på denne auksjonen. Sternberg var kjøpmann, og slik det går frem i auksjonsprotokollen hadde han flere kjellere fylt med alkoholholdige drikkevarer.²³⁰

4.3. Sengetøy, stoffer og andre tekstiler

Sengetøy, stoffer og andre tekstiler er den kategorien det ble solgt nest mest av, rundt 17%, altså 406 varer. Jeg har valgt å fordele denne kategorien i underkategoriene *sengetøy* og *stoffer og andre tekstiler* fordi sengetøy utgjør en stor del av varene. Samtidig har jeg valgt å skille ut *klær og sko* som en egen hovedkategori for å synliggjøre disse varene på auksjon. På denne måten blir det synligere hvor mye stoff som ble solgt på mål eller per stykk. Imidlertid vil det også trekkes frem hvilke materialer klærne som selges var laget av, da det sener vil være aktuelt å se på kjøpergrupper, og hvor vidt dette kan begrunnes ved luksuslovgivningen fra 21 januar 1783 som angikk alle innbyggere.²³¹ *Klær og sko* kommer jeg tilbake til i neste delkapittel.

Diagram 6: Oversikt over fordeling av varene innenfor kategorien *sengetøy, stoffer og andre tekstiler* som ble solgt på auksjon i Trondheim i august, oktober og desember i 1797

Kilde: Auksjonsprotokoll 5a

²²⁸ Hauge 1996: 18.

²²⁹ Schou 1795b: 368, 369: «Luksusforordningen av 20. januar 1783».

²³⁰ Auksjonsprotokoll 5a: f. 373a-376b.

²³¹ Schou 1795b: 362-370, «Luksuslovgivningen av 20. januar 1783».

4.3.1. Silkebånd ble fattigmannens silkekjole

Silke var det stoffet det ble solgt mest av, særlig silketørkle (tilhørende kategorien *klær og sko; tilbehør*) og silkebånd. Ifølge Hutchison var nettopp silkebånd vanlig da det kun var en liten andel som hadde midler til å eie for eksempel silkekjoler. Båndene kunne man bruke som kant på klær.²³² Dette kan være et resultat av luksuslovgivningen fra 1783 som angikk alle innbyggerne, da de ble gitt forbud mot å gå i tøy laget av silke.²³³ I dette tilfellet kan man også snakke om investering i varer, da det å selge slike bånd videre var en måte å skaffe seg penger på, og i 1794 fikk man 277 silkebånd av 11 159 alen bånd.²³⁴ Derfor kan man si at silkebånd hadde høy *bytteverdi*. Det gitte regnestykke antyder at man trengte ca. 40 alen per bånd. Det minste som ble solgt av silkebånd på auksjon var 3 alen, og det meste var 50 alen, og prisen er alen varierte fra 1 til 8 skilling per alen.²³⁵ Det ble også solgt bånd av andre stoffer som florett og lin.²³⁶ Lintøy, bomullstøy, sjatter og kalemanker var alle importerte stoffer i perioden, hvor kalemank var et finere stoff.²³⁷ Kalemank varierte noe i pris, mellom 12 og 17 ½ skilling per alen. Det dyreste kjøpet som ble gjort var 11,5 alen til 2 riksdaler og 9 skilling. Dette stoffet ble kun solgt på auksjon etter ekteparet Wensell.²³⁸ Jeg finner alle de nevnte stoffene på auksjonene, bortsett fra sjatter.

Overklassens mote satte også en standard for hva som var trendy i perioden, og eksempler på stoffer som ble brukt var, i tillegg til lin og silke, taft.²³⁹ Taft finner jeg ved fire tilfeller, på auksjon holdt av Knudzon & Braack og dødsboet til ekteparet Wensell. Prisen per alen varierte fra 8 ½ til 23 skilling per alen. Dette kan forklares ved farge og tilstanden på stoffene. Av disse fire tilfellene var taft i blått det billigste. Det meste som ble betalt var 56 riksdaler, 1 ort for 60 alen.²⁴⁰ Duker i dreiel forekom enda hyppigere i perioden og prisen varierte fra 1 riksdal, 2 ort, 4 skilling til 13 riksdaler for en duk.²⁴¹ Dette stoffet var likt damask, men enklere å håndtere. Det ble brukt til blant annet dekketøy, noe som kommer tydelig til syne på disse auksjonene da jeg bare finner duker som er laget av dette.²⁴²

---

²³² Hutchison 2019: 92.

²³³ Schou 1795b: 362-370, «Luksuslovgivningen av 20.januar 1783».

²³⁴ Hutchison 2019: 92.

²³⁵ Auksjonsprotokoll 5a: f. 336b.

²³⁶ Auksjonsprotokoll 5a: f. 337a, 332a, 335a, 337a, 340b, 344a.

²³⁷ Hutchison 2019: 89.

²³⁸ Auksjonsprotokoll 5a: f. 335a-b.

²³⁹ Martens 2014: 159.

²⁴⁰ Auksjonsprotokoll 5a: f. 327a, 335b, 341b.

²⁴¹ Auksjonsprotokoll 5a: f. 300a, 339a-b.

²⁴² Bitsch 2018.

«Lærret» var det stoffet som forekom mest i sengetøy, spesielt laken. Dette er et linstoff.²⁴³ Selv om dette forekom hyppig er det mulig å påstå at prisen var relativt høy for et laken. Det varierte fra 1 til 7 riksdaler for et laken. Selv om det også ble solgt på andre auksjoner, finnes de fleste lankene på dødsboauksjonene.²⁴⁴ Dyner og puter var noe det ble solgt en del av. Jeg finner 10 dyner hvor flere har «dunfyld», og den dyreste i olmerdug med «eder-dune» ble solgt for 15 riksdaler.²⁴⁵ Det ble gjort 17 salg over 27 puter, hvor de to dyreste gikk for over 7 riksdaler til sammen. Disse var også i ormeldug.²⁴⁶ Sengetrekk, putevar og madrasser ble det også solgt en del av. Dette kan sees i sammenheng med endringen i boforhold i perioden som var et resultat av endring i forbruket da man for eksempel fikk egne soverom. Dette var et resultat av at man fikk egne senger. Tidligere hadde man benker man sov i. Dette fikk også konsekvenser for sengetøyet som ble mer spesialisert. De ble mer behagelig, da man blant annet fikk madrass å ligge på. På en annen side var det ikke slik at alle hadde separate soverom.²⁴⁷ I landsbysamfunnet i Nederland ble sengetøy og senger ansett som luksus, og symboliserte også velstand.²⁴⁸

4.4. Klær og sko: Trender på 1700-tallet

I overkant av 200 av varene var *klær og sko*. Denne kategorien fordeler seg på *klær og sko* og *tilbehør*. Hutchison hevder klær, for de rikeste, også var et eksempel på investering.²⁴⁹ Klærne som ble auksjonert bort finner man tilfeller av på alle tre dødsboauksjonene, men også på auksjonene til Birgitte, handelshuset Knudzon & Braack og auksjonen hos snekker Steenersen over kjøpmann Bøyesens varer.²⁵⁰ Klær ble altså auksjonert bort på dødsboauksjoner, auksjoner hvor folk ville kvitte seg med eiendeler av ulike årsaker, i tillegg til auksjonen over kramvarer. Tekstiler var verdifullt, og både klær og tekstiler var et bevis på sosial status. For å skille mellom samfunnsgrupper og hindre at lavere samfunnssjikt brukte luksusvarer, slik som fløyel og silke, fikk man fra 1600-tallet flere luksuslovgivninger.²⁵¹

---

²⁴³ Bitsch 2019.

²⁴⁴ Auksjonsprotokoll 5a: f. 300a, 339b, 340a.

²⁴⁵ Auksjonsprotokoll 5a: f. 298a, 300b, 327b, 338b, 243a.

²⁴⁶ Auksjonsprotokoll 5a: f. 296b, 300b, 302a, 227b, 338b.

²⁴⁷ Hutchison 2019: 104-110.

²⁴⁸ Van Damme & Vermoesen 2009: 281.

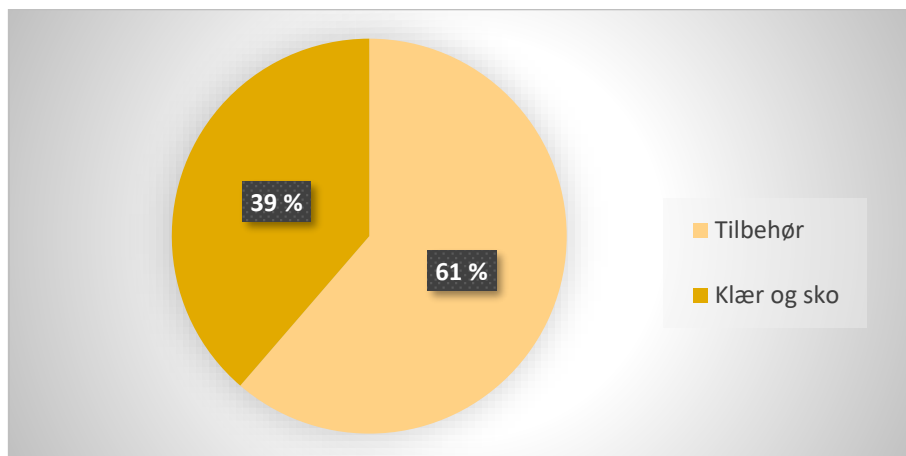
²⁴⁹ Hutchison 2019: 87.

²⁵⁰ Auksjonsprotokoll 5a: f. 295b-304a, 322a-344b, 370b-378a.

²⁵¹ Sandvik 2006: 11, 15.

Diagram 7: Oversikt over fordelingen av varene innenfor kategorien *klær og sko* som ble solgt på auksjon i Trondheim i august, oktober og desember i 1797

Kilder: Auksjonsprotokoll 5a

Bukser, vester og kilter var de klesplaggene det ble solgt mest av, men det ble også solgt trøyer, kjoler og skjørt. Buksene var av blant annet skinn og damaskus. I de fleste tilfellene er ikke stoffet oppgitt. Den dyreste buksen ble solgt for mer enn 3 riksdaler, og den billigste for 18 skilling og ble kjøpt sammen med en trøye. Av vestene varierte det også om de står oppført med type materiale. De som er oppgitt med type stoff var laget av silke eller kasjmir. Den billigste vesten ble solgt for 12 skilling, og den dyreste for mer enn 2 riksdaler. Buksene som ble auksjonert bort var dyrere enn vestene og flere lå på over 1 riksdal. Dette kunne handle om kvalitet, klesdrakt eller forekomst av plaggene. Noen av klærne var også ment til spesielle anledninger, slik det kommer frem av navnet, slik som ridebukser og «sørgekappe». Begge plaggene ble solgt på dødsboauksjon etter ekteparet. Sørgekappen ble solgt for 2 riksdaler, 2 ort, 14 skilling, og ridebuksene for i overkant av 1 riksdal. Disse plaggene kan sies å ha hatt ulike funksjoner, og viser at folk hadde klær til ulike anledninger.²⁵²

Jon Fredrik Skauge har undersøkt klesdrakten for kvinner bant annet i Trondheim by i perioden 1790-1835 i sin hovedfagsoppgave «*Folkedrakt, motedrakt, folkelig mote*» (2005) gjennom studier av skifter. Ifølge Skauge besto kvinnedrakten i Trondheim på 1790-tallet av to eller flere deler. Det var vanlig at disse var sydd i det samme materiale, og han finner fra skiftene at kattun var det vanligste stoffet. Basert på skiftene i bygdene finner han at det var vanligere med skjørt og trøyer i ulike stoffer. Utover 1800-tallet ble kjoler den vanlige klesdrakten for kvinner. I følge Skauge er dette et bevis på at kvinnene i det øvrige sosiale lag i Trondheim fulgte motebildet ellers i Europa i perioden.²⁵³ På 1700-tallet var det først rødt skjørt og trøye som påvirket moten,

²⁵² Auksjonsprotokoll 5a: 296b, 298a-b, 301b-303a, 327a, 328a-b, 332a, 335b, 336b, 421b, 343a-344b.

²⁵³ Skauge 2005: 336.

hollandsk trend, og senere var det de flermønsyrede og fargede plaggene fra engelsk og fransk mote som overtok.²⁵⁴ Fargene Skauge fant i skiftene var blått, hvitt, svart og rødt.²⁵⁵ Jeg finner klær på auksjon som i stor grad sammenfaller med Skauges funn. Jeg finner 13 trøyer, sju skjørt og 13 kjoler på auksjoner etter både kvinner, håndverkere og kjøpmenn. Svart, rødt, grønn, blå og hvit er farger som går igjen på disse plaggene, og kattun er et stoff som går igjen i flere av plaggene.²⁵⁶

«Silketørklæde» var plagget innenfor kategorien *tilbehør* som jeg finner mest av på auksjon. En del av siketørkledene står oppført som laget av damask, og de som er oppført med farge var sorte.²⁵⁷ Av andre tørkle var de fleste av «lærret», slike eller bommuld.²⁵⁸ Dette nok bekrefte antakelsene til Skauge om at bomullstørklær og silketørklær var vanlig. Han imidlertid konkludert med at det var mindre vanlig på 1790-tallet, noe jeg ikke kan bekrefte da jeg kun ser på tre måneder i 1797.²⁵⁹ Andre *tilbehør* var fjær, muffer, hatter, strømper og hansker.²⁶⁰ Jeg har valgt å inkludere de nevnte varene innenfor kategorien *tilbehør* for å synliggjøre hvordan folk kledde seg, i den forstand at man hadde nettopp *tilbehør* til klær. Skauge trekker frem muffer og hatter som et eksempel på 1700-talls moten.²⁶¹ På denne måten gjenspeiler auksjonsprotokollen til en viss grad motebildet i perioden, da for det øvre sosiale laget. Klær og *tilbehør* i bomull viser også at importerte stoffer var å finne i Trondheim i 1797.²⁶²

Vibe Maria Martens undersøkte et *andrehandsmarked* for tekstiler i København. Dette kan beskrives som *spesialauksjoner* da det var auksjoner over klær. Hun hevder at dette indikerte at det var mange muligheter, for de som hadde råd, til å skaffe seg klær og tekstiler etter samtidens mote. Slikevarer kunne selges på auksjoner og auksjoner over kolonitextiler ble, ifølge Martens, annonsert i Adresseavisa i Trondheim. Å selge klær og tekstiler var også en måte for enkeltpersoner å skaffe midler for å nedbetale gjeld.²⁶³ Sett i sammenheng med mine funn er det mulig å påstå at auksjonen i Trondheim i 1797 nettopp var en måte for byens befolkning å skaffe seg klær og tekstiler, dersom man hadde økonomiske forutsetninger for å gjøre dette. Jeg har studert noen av de utgavene av Trondhjemske tidener som Martens henviser

---

²⁵⁴ Sandvik 2006: 15.

²⁵⁵ Skauge 2005: 169, 172, 176.

²⁵⁶ Auksjonsprotokoll 5a: f. 296b, 298a, 302b, 328a-b, 341b, 343a-b.

²⁵⁷ Auksjonsprotokoll 5a: 326b, 327a, 338b, 339a, 340b.

²⁵⁸ Auksjonsprotokoll 5a: f. 336a, 340a, 343a.

²⁵⁹ Skauge 2005: 218-222.

²⁶⁰ Auksjonsprotokoll 5a: f. 298a, 301b, 303a, 327a, 328a, 336a, 341a, 342a.

²⁶¹ Skauge 2005: 229, 230.

²⁶² Bull 2020: 127-129.

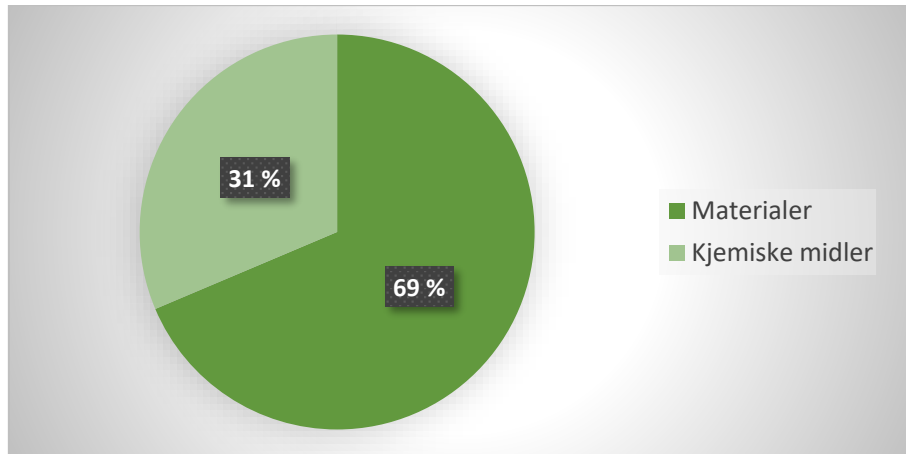
²⁶³ Martens 2014: 161.

til. I disse finner jeg flere annonser av salg av tekstiler. Dette er imidlertid enkeltpersoner eller forretninger som selger noen stoffer, for eksempel hamp, lin og «lærret».²⁶⁴ Salg av stoffer på flere arenaer viser at det var mange muligheter, for den som hadde råd, til å skaffe seg stoffer og tekstiler, og auksjon er også et eksempel på et marked for salg av stoffer og tekstiler.

4.5. Materialer: Kjemiske midler for å farge tøy

Kategorien *materialer* inkluderer ikke bare de typene av materialer som ble solgt på *spesialauksjoner*. Denne type varer forekom også ved noen tilfeller på *vareauksjonene* blant annet kjemiske midler. Materialene som ble solgt var blant annet tungverk, trebord og tau. De aller fleste auksjonene ble holdt på bryggerne. Da det var kjøpmenn som stort sett holdt *spesialauksjoner* over materialer på bryggene sine kan bruken av auksjonsvesenet ha vært en enklere måte å kvitte seg med varene på. Kjøpmennene losset mest sannsynlig disse varene av skip, og det ville vært omfattende å frakte disse varene andre steder for å selge dem. «Bygnadsmaterialer» er en tilsvarende kategori i Ulväng, Murgem og Liljas forskning i Stockholm i 1781 de fant ingen tilfeller hvor denne kategorien av varer ble solgt dette året.²⁶⁵

Diagram 8: Oversikt over fordelingen av varene innenfor kategorien *materialer* som ble solgt på auksjon i Trondheim i august, oktober og desember i 1797

Kilde: Auksjonsprotokoll 5a

Kjemiske midler var varer som ble solgt på *vareauksjoner*. Indigo er et fargestoff som dukker opp flere ganger. Hutchison estimerte at 13,4% av importvarene til Trondheim i perioden 1786, 1788 og 1790 var halvfabrikata blant annet bestående av kjemiske produkter og fargestoffer til farging av klær.²⁶⁶ Det er rimelig å anta at flere av fargestoffene, som for eksempel indigo, ble

²⁶⁴ Trondhjemske Tidener (1791, 4.mars); (1791, 11.mars); (1791, 11.mars); (1791, 25.mars):«Til Kjøbs».

²⁶⁵ Ulväng 2013: 129: kap. 6 i Ulväng, Murgem & Lilja 2013.

²⁶⁶ Hutchison 2019: 89, 90.

brukt til å farge klær. Alun er et annet eksempel, og ble brukt i fargeindustri slik at klærne ville reagere med andre fargestoffer.²⁶⁷ Forekomsten av slike fargestoffer tyder på at man begynte med fabrikker som farget klær samtidig fargestoffene gjorde det mulig for enkeltpersoner å dekorere tøy i andre farger enn naturfargene. Riktignok var ikke disse stoffene billige, og det ble solgt indigo til over 71 riksdaler på et salg på auksjonene.²⁶⁸ Hvem som helst hadde dermed ikke råd til denne type stoffer for å farge klær. Kochenillen, opprinnelig fra Mexico, var den dyreste fargen. Hutchison mente 60 gram av dette stoffet måtte til for å farge et kilo ull for prisen av ½ riksdal. Indigo, opprinnelig fra India, var et billigere alternativ. For et kilo av denne fargen måtte man betale mellom to og fire riksdaler.²⁶⁹ Dersom jeg tar utgangspunkt i Hutchisons estimat over mengde indigo per kilo ville mengden indigo som ble solgt for 71 riksdaler rekke til mellom 18 og 36 kg tøy.

Hutchison antok at de nevnte importerte fargene ble brukt til å farge pentøy fremfor arbeidstøy, som enten var farget i naturfarger eller uten farge i det helet tatt.²⁷⁰ Mot slutten av 1700-tallet ble det vanligere med flere farger på tøy, og ifølge Hutchison kan man beskrive slutten av dette århundret som en «fargeeksplosjon», og på 1790-tallet ble det importert mye fargestoff også til Trondheim.²⁷¹ Rødt, hvit, rosa, grønt og gult er noen eksempler på farger.²⁷² Det var samtidig tilfeller av andre fargestoffer som ble benyttet i andre sammenhenger. For eksempel å behandle treverk. Viktriol er eksempler på dette. Disse stoffene kunne behandle treverk og ga det en farge som endret seg over tid. Dette ga en grønnlig farge.²⁷³ På samme måte kunne blåfarge brukes til å farge andre ting en tøy, på bakgrunn av at dette stoffet forekommer på auksjon over materialer. Isenfarge er et eksempel på et annet kjemisk middel som kunne brukes til andre ting enn å farge tøy, blant annet til å avverge rust.²⁷⁴

4.6. Å investere i eiendom: Eierandeler i kobberverk auksjoneres bort

Det er ikke mye *eiendom* som ble auksjonert bort, men dette er definitivt den dyreste varetypen. Blant annet består kategorien av salg av selvet boligen på dødsboauksjoner. Boligen etter ekteparet Wensell ble solgt for 1155 riksdaler som var mindre enn takstverdien på 1600

---

²⁶⁷ Pedersen 2021.

²⁶⁸ Auksjonsprotokoll 5a: f. 338a.

²⁶⁹ Hutchison 2017b.

²⁷⁰ Hutchison 2017b.

²⁷¹ Hutchison 2017b.

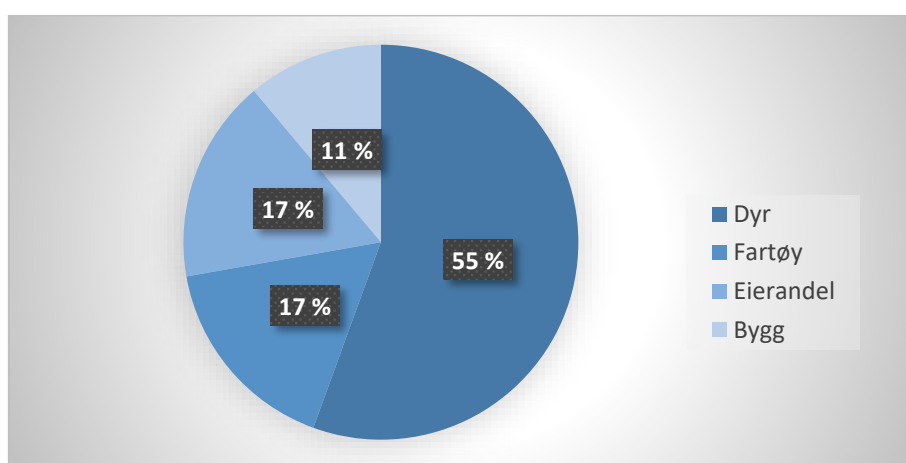
²⁷² Hutchison 2017b.

²⁷³ Pedersen 2023.

²⁷⁴ «Isenfarge» i lokalhistoriewiki 2009.

riksdaler. Bryggen, vedskjulet og vogn ble solgt for 200 riksdaler.²⁷⁵ Til sammenlikning ble auksjonen av boligen til ekteparet Schøller solgt for 760 riksdaler.²⁷⁶ Supphellen mente det var mulig for en familie å skaffe seg et hus til mellom 10 og 20 riksdaler på Bakklandet på slutten av 1700-tallet.²⁷⁷ Bakklandet var ikke formelt en del av Trondheim på dette tidspunktet, og prisen i byene nok høyere, men å sammenlikne disse prisene viser at både familien Schøller og Wensell var bedrestilt innenfor sine sosio-økonomiske grupper. Prisen på skip var enda høyere. Priseskipet ble solgt på auksjon for 2 100 riksdaler, og handelshuset Knudzon og Braack solgte et handelsskip på auksjon for 50 100 riksdaler.²⁷⁸

Diagram 9: Oversikt over fordelingen av varene innenfor kategorien *eiendom* som ble solgt på auksjon i Trondheim i august, oktober og desember i 1797

Kilde: Auksjonsprotokoll 5a

Tre eierandeler i Selbu kobberverk, hvor hver av eierandelene utgjorde 1/120 av eierandelene i hele kobberverket, ble auksjonert bort på auksjonen etter ekteparet Wensell. To av eierandelene, tilsvarende 1/120 hver, gikk for 600 riksdaler hver og den siste for 852 riksdaler. Ifølge informasjonen skulle den vant budrunden skulle betale innen utgangen av desember samme år, og eierskapet gjaldt fra 1.januar påfølgende år.²⁷⁹ Trolig fulgte eierandelene dødsboet, og ble derfor solgt på auksjonen. I 1777 står «Ernst Wensells dødsbo» oppført som en av deleierne i Selbu kobberverk. Året etter står imidlertid Madam Wensell oppført som eier, og står oppført hvert år frem til 1793. Listen over eiere er ikke transkriberte etter 1793, men det er rimelig at

²⁷⁵ Auksjonsprotokoll 5a: f. 342a.

²⁷⁶ Auksjonsprotokoll 5a: f. 297a.

²⁷⁷ Supphellen 1997: 364.

²⁷⁸ Auksjonsprotokoll 5a: f. 372a.

²⁷⁹ Auksjonsprotokoll 5a: f. 303a.

hun var eier frem til 1797.²⁸⁰ Dette viser igjen til mangfoldet i ulike varer som ble solgt på auksjon: fra møbler, til skip, til dyr og til aksjer.

4.7. Konklusjon

Det ble solgt et bredt spekter av ulike typer varer på auksjonene i Trondheim i august, oktober og desember 1797, men det ble solgt aller mest av varene innenfor kategorien *eiendeler/innbo*. Varene som ble solgt kan fortelle mye om selgerne i samtiden, for eksempel forbruk av te og kaffe. Samtidig er ikke gjenstandene et bevis på faktisk forbruk, det kunne også være et statussymbol. Tekstiler som slike og bomull var eksempler på importvarer som dukker på i auksjonsprotokollen, noe som indikerer at Norge var en del av et internasjonalt handelsnettverk i perioden. Klærne som ble solgt på auksjon gjenspeiler også motebildet ellers i Europa, i hvert fall for de mest velstående. I tillegg utgjorde auksjonene en del av det lokale markedet og videresalg av slike varer. Eierne av importerte varer kan fortelle hvem som hadde tilgang på denne type varer på slutten av 1700-tallet. På samme tid gjør også kjøperne det. Så, hvem kjøpte varer på auksjon i Trondheim i august, oktober og desember i 1797?

---

²⁸⁰ Historiske databaser u.å.: «Kobberlikvidasjoner – Madame Wensell». Historiske databaser u.å.: «Kobberlikvidasjoner – Ernst Wensells dødsbo».

Kapittel 5: Kjøperne på auksjoner

I dette kapittelet vil jeg undersøke handelen som foregikk på auksjonene enda nærmere, gjennom å se på kjøperne. Jeg undersøker hvem kjøperne var i tillegg til å undersøke om de ulike sosio-økonomiske gruppene kjøpte varer av de som tilhørte samme gruppe eller om varer bevegde seg på tvers av gruppene. *Andrehåndsmarkedet* har i tidligere forskning blitt beskrevet som nødvendig for å skaffe blant annet klær og andre gjenstander for det laveste sosiale sjiktet i samfunnet på 1700-tallet.²⁸¹ Mot slutten av 1700-tallet og begynnelsen av 1800-tallet tilhørte den største andelen av Trondheims befolkning den laveste standen, «den ringere stand».²⁸² Dette tilsier at auksjoner som en del av *andrehåndsmarkedet* ville vært en nødvendighet for mange i Trondheim by. Som vist i kapittel 2 faller ikke alle auksjonene i perioden under *andrehåndsmarkedet* da en stor del også tilhører *førstehåndsmarkedet*. *Hvem var da kjøperne på auksjon i Trondheim i august, oktober og desember i 1797? Hva kan man si om handlingsmønsteret til de ulike sosiale gruppene?*

Tabell 3: Alle kjøp på auksjoner i august, oktober og desember i Trondheim i 1797 fordelt på ulike grupper

Fordeling over alle grupper	Antall
Usikre kjøpere	1251
Kjøpmenn	478
Kvinner	216
Håndverkere	174
Embetsmenn og høyere kommunale tjenestefolk	160
Arbeidere, soldater, sjømenn og tjenestefolk	27
Skipperer	26
Annet	16
Sum	2348

Kilde: Auksjonsprotokoll 5a

Tabell 3 og 4 viser hvordan kjøperne fordelte seg på de samme gruppene jeg har kategorisert selgerne, med unntak av det offentlige som ikke handlet på auksjonene. Jeg vil ikke gå nærmere inn på gruppen *annet* i denne oppgaven da gruppen besto av seks mennesker. Gruppen *usikre kjøpere* var den som handlet mest. Denne gruppen består av de menneskene som ikke står oppført med noe annet enn navn i auksjonsprotokollen. Da tittel eller yrke ikke er oppgitt i auksjonsprotokollen har de vært vanskelige å kategorisere. Noen av dem har jeg selv funnet i folketellingen fra 1801, i sekundærlitteraturen eller senere i auksjonsprotokollen oppgørt med

²⁸¹ Lemire 1988; van Damme & Vermoesen 2009.

²⁸² Mykland 1996: 22; Bagge & Mykland 1989: 237.

yrke eller tittel. Gruppen *usikre kjøpere* ville derfor vært større om jeg bare tok utgangspunkt i opplysningene i protokollen. Dessverre har jeg ikke hatt mulighet til å undersøke alle navnene. Da det er vanskelig å fordele disse innenfor sosiale grupper vil jeg ikke legge like mye vekt på denne gruppen i dette kapitlet. Dette er over halvparten av de som deltok på auksjonen og vil derfor ha konsekvenser for mine funn om kjøpergrupper. Hadde jeg identifisert alle de usikre kjøperne med tittel eller yrke ville disse fordelt seg på de andre kategoriene og *kjøpmenn* ville kanskje ikke vært den største gruppen av identifiserte kjøpere lengre. En fullstendig oversikt over kategoriseringen og hvilke yrkesgrupper/sosiale grupper som faller innenfor disse ligger vedlagt i vedlegg 1.

Tabell 4: Alle kjøperne på auksjon i august, oktober og desember i Trondheim i 1797 fordelt på ulike grupper

Kategorisering av kjøpere	Antall
Usikre	330
Håndverkere	60
Embetsmenn og offentlige og kommunale tjenestemenn	48
Kvinner	45
Kjøpmenn	39
Arbeidere, soldater, sjømenn og tjenestefolk	14
Skipperer	8
Annet	6
Sum	547

Kilde: Auksjonsprotokoll 5a

I løpet av de 19 auksjonene jeg undersøker ble det gjort 2348 salg av 2574 varer. Et anslag viser at det var i overkant av 547 kjøpere til sammen på auksjonene. I dette regnestykket er de som kun er oppgitt med etternavn regnet som én person, men det kan være flere som hadde samme etternavn. Det er også tilfeller der jeg ikke har klart å tyde alle navnene. Overslaget på 547 mennesker er et minimumstall, og angir det minste antallet som deltok på de 19 auksjonene. Med utgangspunkt i antallet innbyggere i 1801, 8846, utgjør deltakerne på auksjonene i overkant av 6% av befolkningen. På en annen side er det ikke gitt at alle kjøperne var innbyggere i Trondheim og det er derfor vanskelig å si noe med sikkerhet om hvor stor andel av Trondheims befolkning som handlet på auksjon. Denne prosenten er spesielt høy, og det er rimelig å anta at flere var til stede enn de som kjøpte.

5.1. Kjøpmenn handlet av andre kjøpmenn

478 av 2348 kjøp ble gjort av *kjøpmenn*, som også var den identifiserte gruppen som handlet mest på auksjon i perioden august, oktober og desember 1797. Jeg har klart å identifisere 23

menn som hadde tittelen kjøpmann, men gruppen *kjøpmenn* inkluderer også høkere, agenter, kræmmere og nordlandshandlere som til sammen utgjør 34 menn (se vedlegg1). Ifølge Mykland var det 71 personer som hadde borgerskap som kjøpmann i Trondheim i 1801.²⁸³ Det betyr at omtrent 32% av alle kjøpmenn i Trondheim i 1797 handlet på auksjon i august, oktober og desember. Jeg bruker *kjøpmenn* når jeg omtaler den sosio-økonomiske kjøpergruppen, (se vedlegg 1) men bruker kjøpmenn/kjøpmann når jeg viser til de med borgerskap som kjøpmann.

Som vist tidligere (3.1) var kjøpmenn de som oftest holdt auksjoner i Trondheim i månedene august, oktober og desember i 1797. En forklaring på hvorfor *kjøpmenn* var den største kjente kjøpergruppen kan være fordi de handlet på auksjoner til kjøpmenn, eller var etterlatte ved dødsboauksjoner. Et eksempel er dødsboauksjonen til ekteparet Wensell. På denne auksjonen kjøpte sønnene til ekteparet Wensell mye av det som ble auksjonert bort.²⁸⁴ Lunaas har i sine undersøkelser utelukkende sett på kjøpmenn som kjøpegruppe på kobberauksjoner og han antar at deltakelsen var praktisk og økonomisk motivert. Han mente at en mulig årsak til kjøpmennenes deltakelse på auksjon var at de ønsket å fylle handelsskipene sine med mest mulig kobber for videre eksport.²⁸⁵ Det er derfor ikke utenkelig at kjøpmenn deltok på auksjon for å skaffe varer de selv kunne eksportere eller selge i sine kramboder, også for andre varegrupper enn kobber.

Kjøpmannsgruppen handlet i 432 av 478 tilfeller på andre kjøpmenns auksjoner, men handlet også 13 ganger på auksjonene holdt av *det offentlige*. *Kjøpmenn* handlet kun ved fire anledninger på auksjoner holdt av *håndverkere*, der de i disse tilfellene handlet *møbler*. Blant annet kjøpte kremmer Jon Braae, en mindre kjøpmann, et slagur «i brunmalet kasse» for 11 riksdaler, 2 ort, og kjøpmann Hans Wensell handlet et forgylt skap til 8 riksdaler.²⁸⁶ Det er ikke utenkelig at de handlet disse varene grunnet praktisk nytte og at sosial tilhørighet ikke spilte noen rolle. Ulväng, Murhem og Lilja gjorde liknende funn i Stockholm i samme periode: standspersoner handler av andre standspersoner.²⁸⁷ *Kjøpmenn* handlet av *kvinner* ved to anledninger, nemlig på auksjon hos Birgitte salige fogden Wang. Hun var, som tittelen tilsier, en embetskvinne. Det er derfor mulig å argumentere for at *kjøpmenn* handlet av en høyere sosial gruppe. Varene de handlet var «et par» speil til 12 riksdaler, 2 ort og 8 skilling, og en bibel til

---

²⁸³ Mykland 1996: 21.

²⁸⁴ Auksjonsprotokoll 5a: f. 330a-342b.

²⁸⁵ Lunaas 2017: 58, 59.

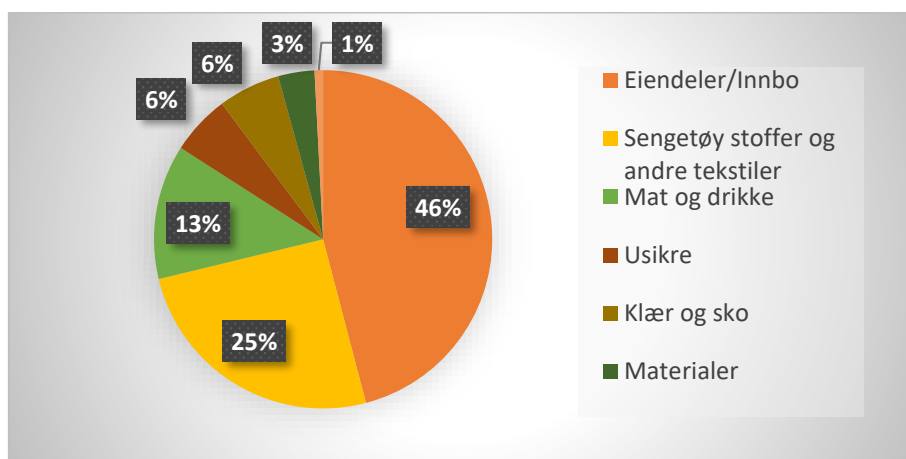
²⁸⁶ Auksjonsprotokoll 5a: f. 343a

²⁸⁷ Ulväng 2013: 135: kap. 6 i Ulväng, Murgem & Lilja 2013.

1 riksdal, 1 ort, 14 skilling. Dette var større kjøpmenn, Wensell og Sommer²⁸⁸ Jeg kjenner ikke embetskvinnens sosiale posisjon og det kan derfor være tilfellet at de alle tre tilhørte den øvre standen. Samtidig kan disse tilfellene av handel på auksjon være eksempler på at sosial status hadde betydning da man handlet av noen som kunne ha samme sosiale posisjon.

Ikke overraskende kjøpte kjøpmenn mest av *eiendeler/innbo*, og innenfor denne kategorien er *kjøkkenutstyr* det de kjøpte mest av, noe tabell 10 viser. Alt av *kjøkkenutstyr* ble kjøpt på en auksjon, nemlig dødsboauksjonen etter ekteparet Wensell. Brødrene Wensell var de som kjøpte det aller meste av kjøkkenutstyret, alt fra bakkelsformer til kasseroller, sukkerfat og tekanner.²⁸⁹ Kjøpmennene kjøpte også *møbler* og *kjøkkenutstyr* tilknyttet te og kaffe- og te-forbruk, med det var kun ved respektive sju og 12 tilfeller. De var derfor ikke den største kjøpergruppen av disse gjenstandene.²⁹⁰ Kjøpmenn handlet også utelukkende *sengetøy, stoffer og andre tekstiler* på den nevnte auksjonen. Blant varene de handlet finner jeg duker i dreiel, kalemank, lærret, taft og et tilfelle av silketøy.²⁹¹ Motivet for å skaffe disse varene kan ha vært sosial status. Silkesnorer og andre materialer i silke, i tillegg til «lærretslagen» er varene som forekommer mest.²⁹² Luksuslovgivningen for klesdrakt gjaldt også kjøpmenn, men silkesnorene kunne også være noe de solgte videre i for eksempel kramboder da dette var en populær vare.

Diagram 10: Fordeling av hvilke kategorier av varer kjøpmenn kjøpte mest av på auksjon i august, oktober og desember i 1797

Kilde: Auksjonsprotokoll 5a

²⁸⁸ Auksjonsprotokoll 5a: f. 299b, 301; Bull 1998.

²⁸⁹ Auksjonsprotokoll 5a: f. 329b-342a

²⁹⁰ Auksjonsprotokoll 5a: 330b, 331a-b, 332a, 333a-b, 334b, 335a, 340a-b.

²⁹¹ Auksjonsprotokoll 5a: 330b, 335a-340b.

²⁹² Auksjonsprotokoll 5a: f. 330a-342b.

Eierandeler i kobberverk ble kjøpt av to kjøpmenn og en tilhørende gruppen *embetsmann og offentlige og kommunale tjenestemenn*. Det var også *kjøpmenn* som kjøpte de fleste eiendommene som ble solgt ved dødsboauksjoner, i tillegg til priseskipet som ble auksjonert bort.²⁹³ En mulig grunn til å kjøpe skip kan ha vært muligheten for å drive eksportandel. På denne måten kan kjøpmennenes aktivitet forklares gjennom investering av kapital for videre handelsvirksomhet. *Eiendom* var trolig en måte å investere, samtidig som å eie brygge var viktig for å drive handel. Motivasjon for å skaffe seg gjenstander som symboliserte status, som for eksempel speil og fuglebur, til en rimeligere penge, kan være en forklaring på *kjøpmennenes* deltakelse på auksjon.

5.2. Kvinner som handlet på auksjon

216 av transaksjonene ble gjort av i alt 45 *kvinner*. Antallet *kvinner* på auksjon var dermed større enn antallet *kjøpmenn*. Det kan også ha vært tilfeller hvor menn står oppført selv om det var kvinner som handlet på auksjon. Man finner blant annet eksempler på dette på landsbyauksjoner i Sverige, hvor husbonden var familiens overhode.²⁹⁴ Samtidig viser det faktum at kvinner er å finne i auksjonsprotokoller at kvinner på 1700-tallet var økonomisk aktive i Sverige.²⁹⁵ Bull har studert enker og gifte kvinner som økonomisk aktive på 1700-tallet i Trondheim. Dette er riktignok kvinner knyttet til byborgerskapet, og det var ofte tilfellet at enker etter kjøpmenn fortsatte handelsvirksomheter etter ektemannens bortgang. For gifte kvinner derimot var det mannen som var familiens overhode, og kvinners økonomiske aktivitet kunne være skjult bak ektemannen.²⁹⁶ Dette kan indikere at kvinnene i auksjonsprotokollen jeg har undersøkt handlet på auksjon under ektemannens navn. Deres deltakelse på auksjonen kan også vise til at kvinner, selv om de var gift, til en viss grad var økonomisk selvstendige.

Som vedlegg 3 viser var det *madammer*, altså finere gifte kvinner, som handlet mest. «Madamme Gudde» er oppført med til sammen 38 kjøp på auksjonene, men hun handlet bare på auksjonen etter ekteparet Wensell. Madam Gudde kan være «Madame Ellen Tostrup Gudde», fadder til ekteparet Wensells datter Elisabeth.²⁹⁷ Dette bekrefter antakelsen om at folk handlet av de man kjente, men det kan ikke generaliseres for å gjelde alle som handlet. «Jomfru Heltberg» var en annen kvinne som dukker opp i protokollene og står oppført med 15 kjøp. I

---

²⁹³ Auksjonsprotokoll 5a: 330a, 342b, 377a-378a.

²⁹⁴ Ulväng & Lilja 2013: 124, 125: kap.5 i Ulväng, Murgem & Lilja 2013.

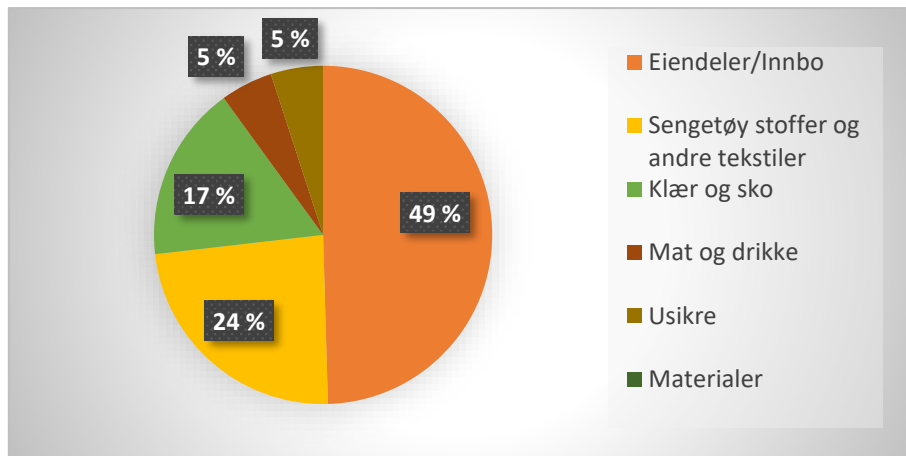
²⁹⁵ Ulväng & Lilja 2013: 105, 106: kap.5 i Ulväng, Murgem & Lilja 2013.

²⁹⁶ Bull 2016: 246-248.

²⁹⁷ Daae 1914: 9, 15,16.

likhet med Gudde finner jeg bare Heltberg på auksjonen etter ekteparet Wensell. Hun har jeg ikke funnet noe mer informasjon om.²⁹⁸

Diagram 11: Fordeling av hvilke kategorier av varer *kvinner* kjøpte mest av på auksjon i august, oktober og desember i 1797

Kilde: Auksjonsprotokoll 5a

I likhet med *kjøpmenn* handlet *kvinner* også mest av *eiendeler/innbo*, nærmere bestemt *kjøkkenutstyr*. Eksempler på hva de handlet er tallerkener, fat og gryter. Dette handlet også de finere kvinnene.²⁹⁹ Handelen av *kjøkkenutstyr* betyr ikke at kvinnene selv drev med matlaging, ettersom flere husholdninger i den øvre standen hadde tjenestefolk.³⁰⁰ Av *møbler* handlet de blant annet speil og kaffebord. Spiseskjeer til en pris på over 31 riksdaler ble kjøpt av «Jomfru Heltberg»³⁰¹. Når det kommer til tekstiler handlet *kvinner* en del i silke og kartun, og det var de finere kvinnene som handlet mest.³⁰² Av kategorien *tilbehør* under *klær og sko* handlet *kvinner* mest silketørkleider, og av denne handelen var gruppen *kvinner* jevnere fordelt mellom finere kvinner og de som bare er oppført med navn.³⁰³ Et interessant poeng er at *kvinner* ikke kjøpte tønner med havre som ble solgt på auksjonen over det sivile havremagasin. I dette tilfellet kan det være at mennene, som husholdets overhode, handlet på vegne av husholdet. Dersom denne auksjonen skyldtes sviktende avlinger kan mannens aktivitet tolkes som en måte å forsørge familien. Madam Luytkis og madam Petersén handlet tønner med kålrabi, og denne handelen bryter med det foregående eksemplet på at det kun var mannen som forsørget husholdet.

²⁹⁸ Auksjonsprotokoll 5a: f. 302a, 330b, 331b, 334b, 334a-b, 338b, 339b, 341b.

²⁹⁹ Auksjonsprotokoll 5a: f. 333a, 334a-b.

³⁰⁰ Mykland 1996: 24.

³⁰¹ Auksjonsprotokoll 5a: 330b.

³⁰² Auksjonsprotokoll 5a: f. 330a-b, 327a, 328b, 335a-336a, 337a-b, 338b-339b, 340b, 341b.

³⁰³ Auksjonsprotokoll 5a: f. 326a, 327b, 336a, 337a-b, 339a, 340b.

5.3. Håndverkere som handlet på auksjon

174 kjøp er det gruppen *håndverkere* som sto bak. Innenfor kategorien *håndverkere* som opptrådte som kjøpere i Trondheims auksjonsprotokoll finner jeg bant annet snekkere, bakere, krukkemakere, en skredder, en seilmaker og parykkmakere (se vedlegg 1). Av håndverkerne var ifølge Håkon A. Andersen bakerne en økonomisk variert gruppe. Han regner noen bakere for å være en del av overklassen på 1700-tallet, men noen bakere med mindre virksomheter var en del av de lavere klassene.³⁰⁴ I august, oktober og desember 1797 var det fem bakere som handlet, der eksempler på varer de kjøpte var teskjeer i sølv, kaffebord og duker.³⁰⁵ Pottemakerne hadde også en god periode på 1700-tallet. Sammenliknet med andre byer var det flere potterier i Trondheim.³⁰⁶ Det var to pottemaker som deltok på auksjon i august, oktober og desember 1797, en av dem pottemaker Lagenseld som kjøpte «skjæriger», redskap for å henge opp kokekar, og «flaskefoer», et skrin til å oppbevare flasker.³⁰⁷ Jeg finner én seilmaker som handlet på auksjon, seilmaker Hveding. Ifølge Andersen hadde Trondheim på slutten av 1700-tallet bare én seilmaker om gangen, noe som betyr at Hveding var den eneste som praktiserte dette yrket.³⁰⁸

Håndverkere var den tredje største gruppen kjøpere på de auksjonene jeg har undersøkt. Dette betyr at det ble utført flere kjøp av *kvinner* enn av *håndverkere*. I likhet med *kjøpmenn* kjøpte de mest av varene innenfor kategorien *eiendeler/innbo*. *Håndverkere* kjøpte flere varer på auksjoner holdt av kjøpmenn enn *håndverkere*. Dette kan ha den enkle forklaringen at det var flere med tittelen kjøpmann enn *håndverkere* som holdt auksjon. Kjøpmennene solgte også flere varer enn *håndverkerne*. *Håndverkernes* deltakelse på auksjoner holdt av kjøpmenn kan ha vært motivert av muligheten til å skaffe varer av høyere sosial status, som te- og kaffe- relaterte gjenstander. Det samme gjelder de nye importerte stoffene i perioden, og jeg finner noen tilfeller der *håndverkere* kjøpte bånd og tørklær i silke.³⁰⁹ På forhånd antok jeg at flere av varene *håndverkere* kjøpte på auksjon var knyttet til te- og kaffeforbruk. Ved sju tilfeller finner jeg eksempler på denne type varer. Ved et unntak er dette utelukkende varer fra auksjoner holdt av

---

³⁰⁴ Andersen 1993: 27,28.

³⁰⁵ Auksjonsprotokoll 5a: f. 327b, 331b, 339b.

³⁰⁶ Andersen 1993: 27,28.

³⁰⁷ Auksjonsprotokoll 5a: f. 296a, 298b; Dybdahl 2021; «Flaskefoder» i ordbog over det danske språk u.å.

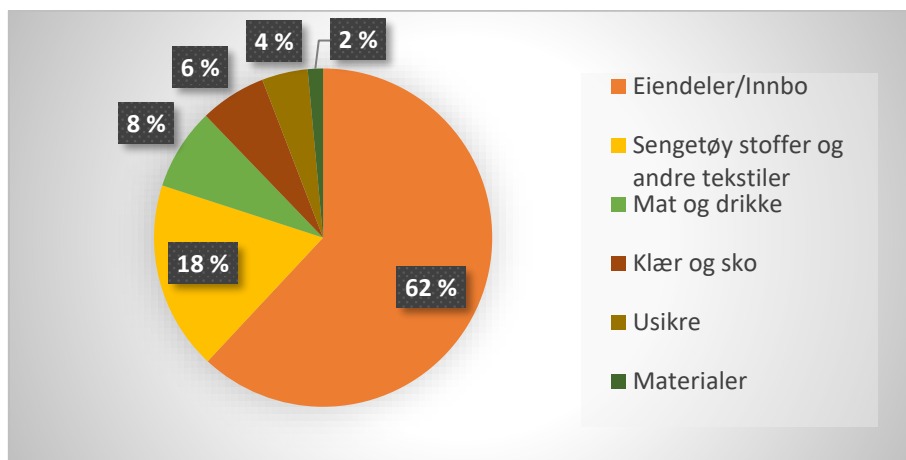
³⁰⁸ Andersen 1993: 30; Et interessant funn er at Hveding angivelig skal ha mishandlet sin læregutt Rasmus Blomberg. Blomberg rømte fra Hveding i 1796 og dette er et eksempel på hvordan flere læregutter hadde det.

³⁰⁹ Auksjonsprotokoll 5a: f. 336b-337b, 338b, 339a.

kjøpmenn. Unntaket var salg av en «themachine» eid av krukke-maker Er. Brevig. Denne ble solgt for 2 riksdaler 4 skilling.³¹⁰

Gullsmed Berlin kjøpte den dyreste «thekanden» i sølv «med lampe» til 68 riksdaler, 2 ort 12 skilling.³¹¹ Dette viser hvor god råd noen håndverkere hadde. Likevel påstår Andersen at gullsmeder i Trondheim var en dårligere stilt gruppe på 1700-tallet da det var flere gullsmeder enn behovet etterspurte.³¹² Tre gullsmeder dukker opp i auksjonsprotokollen i perioden; gullsmed Berg, Widerø og Berlin. Et mønster er at de handlet varer i edelt metall, for eksempel sølvskjeer og krus med sølvlag. En mulig årsak er at de handlet varene for å kunne smelte dette om og bruke i egne forretninger. Av andre varer, som for eksempel tekstiler er det ett tilfelle hvor en *håndverker* kjøpte silkebånd. Silketørkleder var det derimot flere *håndverkere* som kjøpte. Tilfeller av duker av byggkorn forekommer hyppigere.³¹³ Igjen kan luksuslovgivningen fra 1783 trekkes frem, i tillegg til kjøpekraft. Silke var et dyrere stoff og ikke noe alle hadde råd til.

Diagram 12: Fordeling av hvilke kategorier av varer *håndverkere* kjøpte mest av på auksjon i august, oktober og desember i 1797

Kilde: Auksjonsprotokoll 5a

5.4. Embetsmenn og høyere offentlige og kommunale tjenestemenn som handlet på auksjon

Med utgangspunkt i tallene fra tabell 4 var *embetsmenn og høyere offentlige og kommunale tjenestemenn* den nest største etter *kjøpmenn*. 48 personer hørte til denne gruppen og de handlet 160 ganger på auksjonene. Denne gruppen var sterkest representert på auksjoner holdt av

³¹⁰ Auksjonsprotokoll 5a: f. 327b, 330b, 331a, 343a.

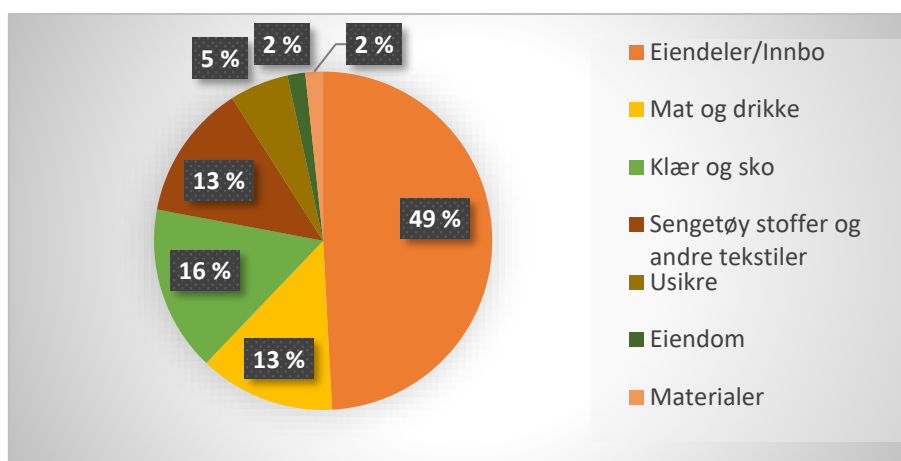
³¹¹ Auksjonsprotokoll 5a: f. 331a.

³¹² Andersen 1993: 19.

³¹³ Auksjonsprotokoll 5a: 300a, 339b, 340a.

kjøpmenn. Dette kan handle om sosial status, men samtidig skyldes at *kjøpmenn* var gruppen som holdt flest auksjoner. På en annen side var *embetsmenn og høyere offentlige og kommunale tjenestemenn* sterkere representert på auksjoner holdt av *håndverkere* enn *det offentlige*. De var også representert på auksjoner holdt av *kvinner*, en kjøpmannskvinne og en embetskvinne. Det er derfor interessant å se nærmere på hvilke varer denne gruppen kjøpte på auksjon, og hva man kan si om motivet bak deres deltakelse på auksjon.

Diagram 13: Fordeling av hvilke kategorier av varer *embetsmenn og høyere offentlige og kommunale tjenestemenn* kjøpte mest av på auksjon i august, oktober og desember i 1797

Kilde: Auksjonsprotokoll 5a

Dersom man tar utgangspunkt i *embetsmenn og offentlige og kommunale tjenestemenn* som handlet på auksjoner holdt av *håndverkere* kjøpet de følgende gjenstander: «gryde», «bograoler», «bøger», «kasse med jernskrab», «bord skive», «speil», «stegespade», «slibesteen», «fad», «thekande». De som handlet disse varene hadde følgende yrker: skoleholder, «røyert», «sergeant», prost, politibetjent, altså tjenestemenn. De fleste av disse varene, med unntak av speilet, ble solgt for 1 riksdal 23 skilling eller lavere.³¹⁴ Tre av tilfellene hvor denne gruppen handlet av *håndverkere* var på auksjon hos gartner Tørnqvist, der det ble auksjonert bort tønner med kålrabi som igjen kan begrunnes med nytteverdi av varer.³¹⁵ Av de som var embetsmenn innenfor gruppen *embetsmenn og offentlige og kommunale tjenestemenn* finner jeg byfogden Møinichen, prest Kildahl og *prosten* Falster. Sistnevnte kan også ha vært forkortelse for «prostinde». Til sammen handlet de 20 ganger, hvor kun to av tilfellene var hos *håndverkere* og resten var hos kjøpmenn. De kjøpte blant annet silkestrømper, kaffekvern og «spillbord».³¹⁶ *Embetsmenn og høyere offentlige og kommunale tjenestemenn* var også

³¹⁴ Auksjonsprotokoll 5a: f. 296a-b, 298b, 328b.

³¹⁵ Auksjonsprotokoll 5a: f. 298b.

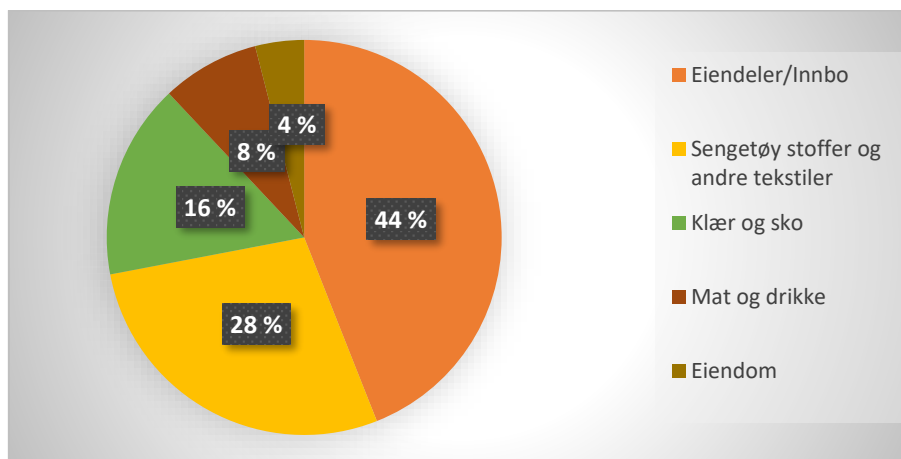
³¹⁶ Auksjonsprotokoll 5a: f. 298a-b, 327a, 328a, 331a, 332a-b, 33a, 334a, 338b, 341a, 343a-b, 377a.

representert på auksjonen over havre, noe som ikke er uvanlig da ikke alle drev med produksjon for selvberging i perioden og måtte derfor kjøpe flere nødvendighetsvarer.³¹⁷

5.5. Gruppene med lavest representasjon på auksjonene

Skipperer og arbeidere, soldater, sjømenn og tjenstfolk var de kjøpergruppene som var dårligst representert i auksjonsprotokollen fra Trondheim for de tre månedene jeg undersøker i 1797. *Skipper* opptrådte relativt sjeldent på auksjon. Jeg har bare funnet 26 kjøp gjort av *skipperer*, og som vist i vedlegg 1 består denne gruppen av skipperer og kapteiner. De handlet mest av kjøpmenn, ved 19 tilfeller. Igjen ser jeg tendensen til at lavere sosiale grupper var representert på auksjoner hos høyere sosiale grupper. Samtidig kan dette handle om handelsvirksomheter de selv drev. Som tidligere nevnt var det flere tilfeller der skipperer etter hvert tok borgerskap som kjøpmenn. I alt var det fire skipperer og fire kapteiner som kjøpte varer på auksjonen. Kjøpergruppen *arbeidere, soldater, sjømenn og tjenestefolk* besto av 13 mennesker som handlet totalt 25 ganger. Mer spesifikt var yrkene vi finner innenfor denne kategorien «bombarmed», «vagtmaster», «fisker», «graver» og «tjends[tjenestefolk]». Skipperer og sjøkapteinene handlet med dette oftere enn kjøpergruppen *arbeidere, soldater, sjømenn og tjenestefolk*. Felles for kjøpergruppene var at de handlet mest av *kjøpmenn*.³¹⁸

Diagram 14: Fordeling av hvilke kategorier av varer *skipperer* kjøpte mest av på auksjon i august, oktober og desember i 1797

Kilde: Auksjonsprotokoll 5a

Det var i alt 250 som tok borgerskap som skipper i Trondheim på 1790-tallet.³¹⁹ Basert på disse tallene var det få som deltok på auksjon av de som hadde borgerskap som skipper i Trondheim. På auksjon handlet denne gruppen blant annet handlet tekstiler i dyrere stoffer slik som

³¹⁷ Auksjonsprotokoll 5a: f. 326a.

³¹⁸ Auksjonsprotokoll 5a: 331b, 332a, 334b, 335a, 336a, 338b, 376a.

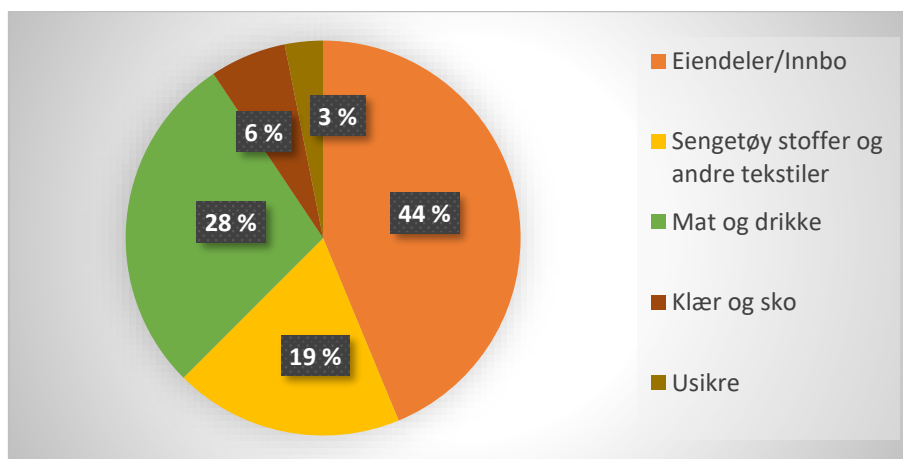
³¹⁹ Supphellen 1997: 352.

silketørkle. Innenfor *eiendeler/innbo* handlet skipperne blant annet varer knyttet kaffekonsum.³²⁰ Det er imidlertid vanskelig å finne et handlingsmønster for denne gruppen da de ikke handlet ofte, noe som gjør det vanskelig å gjøre seg opp noen antakelser om hvordan gruppen benyttet seg av auksjoner. Et eksempel på handel er Hans Laurentz Smith som kjøpte et skip på auksjon hos handelshuset Knudzon & Braack for 50 100 riksdaler, på vegne av etatsrådets kompani.³²¹ Det kan være at han var ansatt i dette kompaniet og var med på å drive eksportandel.

Handelen skipperne gjorde på auksjon skilte seg fra *arbeidere, soldater, sjømenn og skipperne*, for eksempel ved kjøp av tekstiler. Det *skipperne* kjøpte var dyrere, og dette kan forklares med de sosiale og økonomiske skillene mellom gruppene. Gruppen med arbeidere var dagarbeidere. For en dagsarbeider var betalingen rundt 1 ort. Innenfor *eiendeler/innbo* handlet arbeiderne blant annet «urkjede», «hammer», «noge toug», og «tallerkner». En graver kjøpte redskapene og verktøy, noe som kan ha hatt praktiske betydninger for yrket.³²² Dersom man tar utgangspunkt i økonomiske forutsetninger for å delta på auksjon virker det som denne gruppen skaffet seg varer av praktisk nytte. På samme tid kan forklaringen på den store variasjonen i handelen være at de kjøpte det de hadde muligheten til.

Diagram 15: Fordeling av hvilke kategorier av varer *arbeidere, soldater, sjømenn og tjenestefolk* kjøpte mest av på auksjon i august, oktober og desember i 1797

Kilde: Auksjonsprotokoll 5a

5.6. Den ukjente kjøpergruppene: Hvem var de?

Gruppen *usikre kjøpere* utgjorde den største kjøpergruppen på auksjon. Denne gruppen finner jeg som kjøpere av varekategoriene, men oftest kjøpte de *eiendeler/innbo*. De fordelte seg relativt jevnt på auksjon holdt av kvinner, det offentlige og håndverkere. Man kunne også anta

³²⁰ Auksjonsprotokoll 5a: f. 303a, 326b, 331a.

³²¹ Auksjonsprotokoll 5a: f. 304a.

³²² Auksjonsprotokoll 5a: f. 301b, 332a, 334b.

at dette var en gruppe i det lavere samfunnssjikt med tanke på at de var representerte på alle auksjonene, men hva de betaler for varene varierer voldsomt. De handlet varer for over 200 riksdaler, men også varer til under 1 riksdal. Det er derfor rimelig å anta at denne gruppen består av folk fra alle sosiale grupper i samfunnet, både kjøpmenn og håndverkere, men også embetsmenn.³²³

Tabell 5: Oversikt over hvem den ukjente gruppen handler mest av på auksjonene i august, oktober og desember i 1797

Usikre	Annet
Kjøpmenn	537
Kvinner	233
Håndverkere	260
Det offentlige	221
Skipperer	0
Sum	1251

Kilde: Auksjonsprotokoll 5a

Ved nøyere undersøkelser og bruk av for eksempel folketellingen av 1801 kunne jeg ha funnet den sosio-økonomiske tilhørigheten til flere tilhørende gruppen *usikre kjøpere*. Da hadde jeg riktignok vært avhengig av å finne yrke i folketellingen. Det som er mulig å si om denne gruppen er at de er i overkant av 330 menn. Da jeg har undersøkt noen av de ukjente har de fleste av dem blitt overført til gruppen *kjøpmenn*. Det er også fem tilfeller av kontantbetalinger som gjennomføres, og disse står ikke oppgitt med hverken navn eller yrke. De står oppført med «contant».³²⁴ Disse lar seg derfor ikke identifisere. Motivet for å handle på auksjon er dermed også usikkert for disse menneskene. Summene de handlet for varierer, noe som kan handle om varenes verdi fremfor menneskenes kjøpekraft.

De ukjente er også den gruppen som er sterkest representert av de som handler på vegne av andre. Ved 190 tilfeller handlet folk på auksjon på vegne av andre. Jeg har valgt å kategorisere disse kjøperne etter hvem som kjøpte og ikke etter de det ble handlet på vegne av. De fleste av disse kjøperne tilhørere den ukjente gruppen, noe som kunne tilsi at dette var tjenestefolk eller arbeidere hos andre. På en annen side var alle de sju gruppene jeg har kategorisert representert blant de som handlet på vegne av andre. Dette kan bety at å handle på vegne av andre ikke var sosialt betinget. Det kan også bety at den det ble handlet for ikke var til stede da bestemte varer man ønsket å kjøpe ble auksjoner bort. Samtidig står for eksempel Carsten Wensell oppført som

³²³ Auksjonsprotokoll 5a: f. 295b-304a, 322a-344b, 370b-378a.

³²⁴ Auksjonsprotokoll 5a: f. 33b, 337b, 341b.

kjøper «for kjøbm. C. Wensell».³²⁵ Det samme gjelder gruppen som er oppført under «appendix for». Blant disse var det flest *usikre kjøpere*, og det fremstår som om de står i et tjenesteforhold eller arbeidsforhold med hverandre.

5.7. Konklusjon

Det var rundt 6% av innbyggerne i Trondheim, gitt at alle var innbyggere, som handlet på auksjon i løpet av de tre månedene august, oktober og desember 1797. Av kjøperne som lar seg identifisere ved yrke eller tittel var det *kjøpmenn*, da særlig større kjøpmenn, som handlet mest på auksjoner i perioden. I tidligere forskning kommer det også frem at den øvre delen av samfunnsgruppene var sterkt representert som kjøpere på auksjoner. *Kvinner* var samtidig godt representert, i tillegg til *håndverkere*. De fleste handlet av kjøpmenn, noe som kan forklares ved at det var denne gruppen som holdt flest auksjoner og samtidig solgte mest. Deltakere fra lavere sosio-økonomiske grupper benyttet trolig anledningen til å skaffe seg varer som det ble knyttet sosial status til. På en annen side var det reguleringer på hva innbyggerne kunne forbruke.

---

³²⁵ Auksjonsprotokoll 5a: f. 341a.

Kapittel 6: Konklusjon

Hovedmålet med denne oppgaven har vært å undersøke hvordan jeg ved å bruke en auksjonsprotokoll fra 1795 – 1799 som kilde kan si noe om handel, forbruk og sosiale forhold i Trondheim i august, oktober og desember i 1797. For å gjøre nettopp dette har jeg undersøkt hvordan auksjonsvesenet ble brukt, hvem som solgte varer, hvilke typer varer som ble solgt, samt hvem som kjøpte disse varene og hva kjøpene kan fortelle om ulike gruppens handlingsmønster. Funnene har gjort det mulig for meg å besvare problemstillingen: *Hva forteller auksjonene i Trondheim i august, oktober og desember i 1797 om handel, forbruk og sosiale forhold i byen?*

Mine undersøkelser har vist at auksjonsvesenet var godt etablert i perioden da den første forordningen om organiseringen av auksjoner kom over 100 år tidligere. Auksjoner ble holdt over flere ulike typer varer. Det var ikke bare «løsøre», for eksempel kjøkkenredskaper og klær, som ble solgt, men også større partier av én type varer slik som såpe og kålrabi. Auksjonsvesenet ble blant annet brukt da kjøpmenn ønsket å selge varer til byens befolkning. Ifølge mine undersøkelser ble det solgt over 2500 varer på de tre månedene august, oktober og desember i 1797. Det ble altså solgt en stor mengde ulike varer i perioden. Av mine funn var det *eiendeler/innbo* som utgjorde den største delen av varene som ble solgt. Auksjonene var en del av det lokale markedet i perioden, og kan knyttes til både videresalg, altså et *andrehåndsmarked*, men også som en del av *førstehåndsmarkedet*.

Mengden varer gjør det mulig å bruke auksjonene for å si noe om forbruket i Trondheim i perioden, både hos selgerne og kjøperne. Varene er ikke alltid et direkte bevis på forbruket i perioden, for eksempel er ikke tekanner et bevis på kjøperens forbruk, men kan indikere te-konsum hos selgeren dersom vedkommende solgte flere gjenstander knyttet til te-konsum. Samtidig kan selve varehandelen på auksjon være et eksempel på forbruk ved at det ble kjøpt varer på auksjon. Gruppens representasjon som kjøpere forteller også noe om forbruk, for eksempel at de kjøpte mye eller lite. Omtrent 6% av befolkningen deltok på auksjonen. Dette var mennesker fra ulike sosio-økonomiske grupper, fra tjenestefolk til dagarbeidere, snekkere, kremmere, kjøpmenn og borgemesteren. Nest etter den *usikre* kjøpergruppen var det *kjøpmenn* som handlet mest.

Det er mulig å påstå at forskjellene i hvor mye de ulike gruppene handlet på auksjon gjenspeiler de sosiale og økonomiske forskjeller i Trondheim i perioden, hvor embetsmenn og store kjøpmenn var på topp, og arbeidere, tjenestefolk og fattige var på bunn. Byen var dominert av

kjøpmenn, og mine undersøkelser har vist at dette også var tilfellet på auksjonene. Kjøpmenn var sterkt representert både ved at de solgte mest, men også fordi de denne gruppen bestilte flere av auksjonene. Ofte var dette auksjoner de selv holdt, men de bestilte også auksjoner for å kreve inn gjeld. I tillegg var det en kjøpmann som holdt auksjon over egne varer hos en håndverker. Ser man på gruppen av de som hadde tatt borgerskap som kjøpmenn var det omtrent 32% av denne gruppen som handlet på auksjon. Dette viser hvor sterkt representert kjøpmenn var på auksjon.

Å undersøke gjenstandene kan si noe om sosiale forhold i perioden. For eksempel at å eie mange gjenstander knyttet til bespisning, som for eksempel fat, kan indikere at man holdt større selskaper for flere gjester. I tillegg kan auksjonene fortelle noe om sosiale forhold i seg selv. På auksjonene ble det solgt varer som de med økonomiske forutsetninger hadde mulighet til å skaffe seg varer og derfor påvirke sin egen tilværelse. Det er også mulig å si noe om forholdet gruppene imellom, for eksempel ved å se på varene som beveger seg mellom gruppene. Ved de fleste tilfeller bevegde varene seg innad i samme gruppe, men ved flere tilfeller bevegde varene seg hører til lavere sosio-økonomiske grupper. Dette kan fortelle noe om status ved å skaffe seg varer. Det faktum at varer sjeldnere bevegde seg fra lavere til høyere grupper forteller også kan indikere at for eksempel kjøpmenn hadde mulighet til å skaffe varer andre steder. Auksjonene viser at også kvinner var økonomisk aktive, og en del av dette markedet som både selgere og kjøpere.

Mine undersøkelser viser at auksjonene kan fortelle en hel del om handel, forbruk og sosiale forhold i Trondheim i perioden. Dette kan derimot ikke generaliseres for å gjelde andre perioder enn august, oktober og desember i 1797 i Trondheim. I tillegg var det kun en mindre del av befolkningen som var aktive deltakere på auksjonene, og jeg har i mine konklusjoner ekskludert den største kjøpergruppen da jeg ikke har hatt tid til å undersøke dem nærmere. Dette vil jeg oppfordre andre til å gjøre. En dypere studie ville gitt rom for en mer nøyaktig undersøkelse av inntektene til de ulike gruppene, og gitt tydeligere svar på hvilken rolle auksjonene spilte for å skaffe varer. Slik kan man bruke auksjonene i enda større grad for å si noe om handel, forbruk og sosiale forhold.

6.1 Profesjonsrelevans: Kildekritikk og historiefortelling

Til slutt ønsker jeg å si noe om oppgavens profesjonsrelevans. Som historielærer skal man planlegge og gjennomføre undervisning som skal bidra til å utvikle elevenes kompetanse i historie. Dette gjør «elevene når de bruker historiefaglige metoder og historiefaglig materiale

for å finne svar, og når de forstår menneskers utfordringer og handlinger i historiske kontekster.»³²⁶ Å bruke auksjonsprotokollen fra 1795-1799 kan være et eksempel på dette da jeg i min oppgave viser at det å undersøke auksjoner kan være en inngang til å si noe om handel og forbruk og sosiale forhold i Trondheim. Av den grunn har jeg et ønske om å kunne gjennomføre en mindre omfattende undersøkelse av auksjonene i 1797 med elever i klasserommet.

Kjerneelementet «Utforskende historie og kritisk bevissthet» handler blant annet om å gjøre elevene nysgjerrige på hvordan man finner kunnskap om fortiden og hvordan fortellinger om fortiden blir til.³²⁷ Å bruke auksjonsprotokollen som kilde blir her et eksempel på hvordan man kan lage fortellinger om menneskene i Trondheim i august, oktober og desember i 1797. På denne måten kan elevene finne informasjon direkte i kilden, men også undersøke konteksten kilden er skapt i.³²⁸ I et tenkt undervisningsopplegg ville elevene fått én auksjon hentet primærkilden, samtidig som de får en transkribert utgave. De ville blitt utfordret til å finne ut hvem som solgte, hvem som kjøpte og hvilke varer som ble solgt for å lage egne fortellinger om Trondheim i 1797. Ved å arbeide med en primærkilde på denne måten vil de få innsikt i hvordan historikere arbeider.

Historiedidaktikere Jens Pietras og Jens Aage Poulsen snakker om «det brede kildebegreb» hvor de deler kilder inn i flere kategorier, blant annet skriftlige og grafiske kilder.³²⁹ Auksjonsprotokollen er et eksempel på en skriftlig kilde. Elevene kunne fått i oppgave å bearbeide denne kilden til statistikk og dermed en grafisk kilde. Dette stiller krav til dem med tanke på hva de kan hente direkte ut ifra kilden. Å få elevene til å arbeide med denne kilden har også til formål å lære dem at de ikke skal jakte «det rette svaret», noe historiedidaktiker Erik Lundh hevder elevene ofte gjør.³³⁰ I dette tilfellet kan man diskutere Lunds begreper «vite at»-kunnskap og «vite hvordan»-kunnskap, som er med på å bygge elevenes historiske kunnskap. Førstnevnte er rene faktakunnskaper. Når elevene er i stand til å reflektere over hvordan «vite at»-kunnskaper blir til, utvikler de «vite hvordan»-kunnskaper. Alt dette vil være med å bygge elevenes historiske kunnskap og derav deres historiebevissthet.³³¹

---

³²⁶ Kunnskapsdepartementet 2019: «Kompetansemål og vurdering VG3».

³²⁷ Kunnskapsdepartementet 2019: «Kjerneelementer».

³²⁸ Kunnskapsdepartementet 2019: «Kjerneelementer».

³²⁹ Pietras & Poulsen 2019: 191.

³³⁰ Lund 2020: 95.

³³¹ Lund 2020: 19 – 23.

Kilder og Litteratur

Utrykte kilder

Statsarkivet i Trondheim, Trondheim byfogd A-0003/1/5/5A/L0009:

Auksjonsprotokoll 1795 – 1799.

Statsarkivet i Trondheim. Trondheim byfogd; Innledning til katalogene.

Trykte kilder

Schou, J. H. (1795a). *Kronologisk register over de Kongelige Forordninger og Aabne Breve, samt andre trykte Anordninger, som fra Aar 1670 ef ere udkomme, tilligemed et nøiagtig Udtog af endnu gieldende, for saavidt samme i Almundelighed angaae Underfaatterne i Danmark og Norge, forsynt med et alfabetisk Register ved Jacob Henrich Schou: I Deel. Som indeholder K. Christian V Frr. Fra 1670 til 1699 samt nogle før Hans Tid udkomme Anordninger.* (2. utg.). Zacharias Berum

Schou, J. H. (1795b), *Kronologisk register over de Kongelige Forordninger og Aabne Breve, samt andre trykte Anordninger, som fra Aar 1670 ef ere udkomme, tilligemed et nøiagtig Udtog af endnu gieldende, for saavidt samme i Almundelighed angaae Underfaatterne i Danmark og Norge, forsynt med et alfabetisk Register ved Jacob Henrich Schou: VIII Deel. Som indeholder K. Christian VII Frr. Fra 1781 til 1784.* (2.utg.) Trykt hos Fid. Wilh. Thiele.

Schou, J. H. (1797). *Kronologisk register over de Kongelige Forordninger og Aabne Breve, samt andre trykte Anordninger, som fra Aar 1670 ef ere udkomme, tilligemed et nøiagtig Udtog af endnu gieldende, for saavidt samme i Almundelighed angaae Underfaatterne i Danmark og Norge, forsynt med et alfabetisk Register ved Jacob Henrich Schou: XI Deel. Som indeholder K. Christian VII Frr. Fra 1793 til 1796.* Trykt hos Niels Christensen.

Trondhjemske Tidener No. 9.(1791, 4.mars). *Til kjøbs.*

Trondhjemske Tidener No. 10.(1791, 11. mars). *Til kjøbs.*

Trondhjemske Tidener No.11. (1791, 18.mars). *Til Kjøbs.*

Trondhjemske Tidener No. 33. (1797, 18. august). *Proclamata.*

Trondhjemske Tidener No. 36. (1797, 8. september). *Auktioner.*

Trondhjemske Tidener No. 42. (1797, 20. oktober). *Proclamata*.

Trondhjemske Tidener No. 47. (1797, 24. november). *Auktioner*.

Litteratur

Andersen, H. A. (1993). *Håndverkere i Trondhjem på 1700-tallet*. Nordafjeldske Kunstindustrimuseum.

Bagge, S. & Mykland, K. (1987). *Norge i dansketiden*. Cappelen.

Bjørge, N., Rian, Ø. & Kaartvedt, A. (1995). *Norsk utenrikspolitikkshistorie Bind 1. Selvstendighet og union: fra middelalderen til 1905*. Universitetsforlaget.

Bratberg, T. (1996). *Trondheim byleksikon*. Kunnskapsforlaget.

Bull, I. (1998). *De Trondhjemske handelshusene på 1700-tallet: Slekt, hushold og forretning*. [Doktorgradsavhandling]. Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet.

Bull, I. (2016). Handelskapitalismen og dens steder. *Heimen*. 53(4-3). 245 – 260.
<https://doi.org/10.18261/issn.1894-3195-2016-03-04-02>

Bull, I. (2020). *Lokalsamfunnet i verden*. Novus.

Bull, I. (2022). Byeliten på 1700-tallet. Det sterke nettverk. I K. Dørum (red.), *Hvem styrte Byene? Nordisk byhistorie 1500-1800*. Cappelen Damm Akademisk.

Bull, I. & Dybdahl, A. (2005). *Trøndelags historie Bind 2: Fra pest til poteter 1350 – 1850*. Tapir akademisk forlag.

Byberg, L. (2007). *Brukte bøker til bymann og bonde: Bokauksjonern i den norske litterære offentlighet 1750 – 1815*. [Doktorgradsavhandling]. Universitetet i Oslo.

Bøe, S. (2018). *Fra luksusvarer til forbruksvarer? En kartlegging av kolonivarers utbredelse i Larvik Grevskap, 1750-1850*. [Masteroppgave]. Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet.

Christie, S. (1982). Malerier og skulpturer i 1536 – 1814. I K. Berg, *Norges kunsthistorie. Bind 3: Nedgangstid og ny reising*. (s.121-246). Gyldendal.

Daae, A. (1914). *Slægten Wensel*. J. H. Schults A/S Tryk.

- van Damme, L., Vermoesen, R. (2009). Second-hand consumption as a way of life: public auctions in the surroundings of Alost in the late eighteenth century. *Continuity and Change* 24(2), 275 – 305.
- Dyrvik, S. (1996). Skifte som kjelde til økonomiske og sosiale forhold i bondesamfunnet. I L. Marthinsen. *Skiftene som kjelde – en artikkelsamling*. (s. 47-64). Universitetsforlaget.
- Dyrvik, S. (2011). *Norsk historie 1536 – 1814*. Det norske samlaget.
- Hagemann, G. (2007). Del III: De stummes leir? 1800-1900- II. Blom & S. Sogner (Red.). *Med kjønnsperspektiv på norsk historie*. (s. 157 – 247). (2.utg.). Cappelen Akademisk.
- Hansen, T. I. (2015). Med kongen som redningsmann – Kornmagasin som klimatilpasning på 1700-tallet. *Heimen*. 52(3), 233-248. <https://doi.org/10.18261/ISSN1894-3195-2015-03-04>
- Hauge, R. (1996). Alkohol i norsk historie. *Norsk Epidemiologi*, 6(1), s. 13-21.
- Hermanstad, S. D. (2022). *Havet gir og folket tar: EN studie av vrakberging og plyndring på Hitra og Frøya 1705 – 1820*. [Doktorgradsavhandling]. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.
- Hutchison, R. (2017a). Handelshuset Cramer i Trondheim gjennom 1700-tallet – en «port» mellom utenrikske og innenlandske marked. *Heimen*, 54(4), s. 329 – 341
- Hutchison, R. (2019). *En kort introduksjon til Norges økonomiske historie på 1700-tallet*. Cappelen Damm Akademisk.
- Johannessen, K. (2007). *Den glemte skriften: Gotisk håndskrift i Norge*. Universitetsforlaget.
- Johansen, O. J. (1934). *Trondhjem i svundne tider*. Boktrykkeri A. S's. Forlag.
- Kiil, A. (1969). *Arkivkunnskap Statsarkiva: Utarbeidd etter oppdrag frå Landslaget for Bygde – og Byhistorie*. Universitetsforlaget.
- Lemire, B. (1988). Consumersism in Preindustrial and Early Industrial England: The trade in Seconhand Clothes. *Journal of British Studies*, 27 (1), 1 – 24.
- Lilja, K. & Jonsson, P. (2020). Inadequate supply and invreasing demand for textiles and clothing: second – hand trade at auctions as an alternative source of consumer goods in Sweden, 1830 – 1900. *The Economic History Review*, 73(1), 78 -105.
- Lunaas, E. (2017). *Kobberhandelen i Trondheim: En næring for de få? En studie av*

- kobberhandlerne i Trondheim mellom 1751 – 1780*. [Masteroppgave]. Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet.
- Lund, E. (2020). *Historiedidaktikk: En handbook for dtudenter og lærere* (6.utg). Universitetsforlaget.
- Lynggaard, K. (2010) Dokumentanalyse. I S. B. & L. Tangaard (Red.), *Kvantitative metoder. Empiri og utvikling*, (s. 153 – 170).
- Martnes, V. M. (2014). The Theft of Fashion: Circulation of fashionable textiles and garments in 18th – century Copenhagen. I Mathiassen, T. E., Nosch, M-L., Ringgaard, M., Toftegaard, K. & M. V. Pedersen (Red.), *A offprint from Fashionable Encounters: Perspectives and Trends in Textile and Dress in the Early Modern Nordic World* (s. 157 – 171). Oxbow Books.
- McCants, A. E. (2008). Poor consumers as global consumers: the diffusion of tea and coffee drinking in the eighteenth century. *Economic History Review* 61(s1), 172 – 200. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0289.2008.00429.x>
- Moseng, O. G., Opsahl, E., Pettersen, G. I. & Sandmo, E. (2003). *Norsk historie 1537 – 1814*. Universitetsforlaget.
- Mykland, K. (1996). *Trondheims historie 997-1997. Bind 3:Fra Søgaden til Strandgaten 1807 – 1880*. Universitetsforlaget.
- Ottesen, R., Røssland, L.A. & Østbye, H. (2012). *Norsk pressehistorie*. (2.utg.). Samlaget.
- Pietras, J. & Poulsen, J. A. (2016). *Historiedidaktik mellem teori og praksis*. Hans Reitzel.
- Sandvik, H. (2006). Historiske perspektiv på verdsetting av tekstil. I R. Hutchhison (Red.). *Lokale tråder – tråkning gjennom tekstil – og lokalhistorie* (s. 11-21). Norsk lokalhistorisk institutt.
- Skauge, J. F. (2005). Folkedrakt, motedrakt, folkelig mote: Klesskikk I Orkdal fogderi og Trondheim by 1790 – 1835. [Masteroppgave]. Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet.
- Sprauten, K. (1989). Norsk sjøfrart 1700-1817. I B. Berggreen, A. E. Cgrustense., B. Kolltveit (Red), *Norsk sjøfart Bind 1* (s.216 – 259). Dreyer.

Sogner, S. (1979). *Folkevekst og flytting*. Universitetsforlaget.

Solli, A. (2018). Å arbeide kvalitativt. I L. Melve & T. Rymin (Red.), *Historikerens arbeidsmåter* (s. 94 – 121). Universitetsforlaget.

Supphellen, S. (1993). *Trondheim på 1700-tallet: Stordomstid for kven?* I A. S. H. Garberg, A. Gjelsvik & B. Gullikstad (Red.), *Trondheim på 1700-tallet. Årbok 1993* (s.7-16). Trøndelag fylkeskommune – Sverresborg.

Supphellen, S. (1997). *Trondheims Historie 997 – 1997. Bind 2: Innvandrernes by*. Universitetsforlaget.

Ulväng, G., Murhem, S. & Lilja, K. (2013). *Den glömda konsumtionen: Auksjonshandel i Sverige under 1700- och 1800-talen*. Gidlunds Förlag.

Nettsider

Bitsch, B. R. (2019, 6. desember). Lærred. I *tekstilnet.dk*.

<http://tekstilnet.dk/index.php/L%C3%A6rred>

Bitsch, B. R. (2018, 28. november). Drejl. I *tekstilnet.dk* <http://tekstilnet.dk/index.php/Drejl>

Bjørlin, I.M. (2017, 13. november). *Om tanskripsjonen: Forlikskommissjonen i Trondheim 1795 – 1807*. Digitalarkivet.

<https://www.digitalarkivet.no/source/100307/documentation/3170>

Forlikskommissjonen. (2023, 19.april). I *Lokalhistoriewiki*.

<https://lokalhistoriewiki.no/wiki/Leksikon:Forlikskommissjon>

Digitalarkivet. (2018, 27.november). *Trondheim og Kristiansand priserett 1808 – 1814 og 1807 – 1813*. Hentet 24.februar fra <https://www.arkivverket.no/utforsk-arkivene/norges-dokumentarv/arkivene-etter-trondheim-og-kristiansand-priserett-1808-1814-og-1807-1813>

Digitalarkivet. (1801a). Ole Neergaard. *Folketellingen 1801 for 1601 Trondheim kjøpstad*.

<https://www.digitalarkivet.no/census/person/pf01058434007680>

Digitalarkivet. (1801b). Frederich. Christian Hector. *Folketellingen 1801 for 1601*

Trondheim kjøpstad. <https://www.digitalarkivet.no/census/person/pf01058434006813>

Digitalarkivet. (1801c). Hendrich Myhre. *Folketellingen 1801 for 1601 Trondheim kjøpstad*.

<https://www.digitalarkivet.no/census/person/pf01058434007959>

- Digitalarkivet. (1801c). *Sophie Hornemann. Folketellingen 1801 for 1601 Trondheim kjøpstad*. <https://www.digitalarkivet.no/census/person/pf01058434005653>
- Digitalarkivet. (u.å.). *Forlikskommissjonen i Trondheim 1795- 1804. Område i kilden: 1797-11-22*. Hentet 14.mai fra <https://www.digitalarkivet.no/view/330/oc00000000292783>
- Flaskefoder. (u.å.). *Flaskefoder i Ordbok over det danske språk: Historisk ordbog 1700-1950*. <https://ordnet.dk/ods/ordbog?query=flaskefoder&tab=for>
- Gaukstad, E. (2014, 20.november). *Johannes Caspar Schøller. Norsk kunstnerleksikon*. https://nkl.snl.no/Johannes_Caspar_Sch%C3%B8ller
- Historiske databaser. (u.å.). *Lønnslist*. tidvis.no. Hentet 5. mai fra <https://databaser.tidvis.no/wage/wageList.jsp?id=13513>
- Historiske databaser. (u.å.). *Kobberlikvidasjoner. Madame Wensell*. tidvis.no. Hentet 14.mars fra [https://databaser.tidvis.no/copper/copperLiquidationOwner.jsp?a=Madame %20Wensell](https://databaser.tidvis.no/copper/copperLiquidationOwner.jsp?a=Madame%20Wensell)
- Historiske databaser. (u.å.). *Kobberlikvidasjoner. Ernst Wensells dødsbo*. tidvis.no. Hentet 14. mars fra [https://databaser.tidvis.no/copper/copperLiquidationOwner.jsp?a=Ernst %20Wensells%20d%C3%B8dsbo](https://databaser.tidvis.no/copper/copperLiquidationOwner.jsp?a=Ernst%20Wensells%20d%C3%B8dsbo)
- Hutchison, R. (2017b, 31.mars). *Fargeeksplosjonen på 1700-tallet*. Norgeshistorie.no <https://www.norgeshistorie.no/enevelde/1243-fargeeksplosjonen-pa-1700-tallet.html>
- Isenfarve. (2009, 11.mai.). I *Lokalhistoriewiki*. <https://lokalhistoriewiki.no/wiki/Leksikon:Isenfarge>
- Kunnskapsdepartementet. (2019). *Læreplanen i historie (HIS01-03)*. Fastsatt forskrift. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020. <https://www.udir.no/lk20/his01-03?lang=nob>
- Pedersen, B. (2021, 23.juli). *Alun*. I *Store norske leksikon*. <https://snl.no/alun>
- Pedersen, B. (2023, 25.januar). *Vitrioler*. I *Store norske leksikon*. <https://snl.no/vitrioler>
- Rekvirere. (u.å.). I *ordbokene.no*. <https://ordbokene.no/bm,nn/search?q=rekvirere&scope=ei>
- Annet**
- Personlig korrespondanse. (2023, 5.mai). Med Finn Erhard Johannesen, professor ved UiO.

Vedlegg 1: Kjøpere på auksjon og antall av hvert yrke

Underkategori	Yrker og titler inkludert
Embetsmenn og offentlige og kommunale tjenestemenn = 47	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Bedemand (2)</i> - <i>Borgemæster (1)</i> - <i>Byfogd (1)</i> - <i>Canseleriråd (2)</i> - <i>Commandant (1)</i> - <i>Condeleur ved acsisen (1)</i> - <i>Consul (2)</i> - <i>Consumptions betjent (2)</i> - <i>General (3)</i> - <i>General auditeur (1)</i> - <i>Inspektør (1)</i> - <i>Justisråd (1)</i> - <i>Krigs kommisar (1)</i> - <i>Lient (1)</i> - <i>Lændsmand (2)</i> - <i>Magistrat (1)</i> - <i>Oberst (1)</i> - <i>Plitimæster (2)</i> - <i>Politibetjent (3)</i> - <i>Postmand (1)</i> - <i>Prost (1)</i> - <i>Præsident (1)</i> - <i>Præst (1)</i> - <i>Radmann (Rd) (1)</i> - <i>Regimentsqe. (2)</i> - <i>Røyert (tolloppsystsnsmann)(2)</i> - <i>Skoleholder (4)</i> - <i>Sorenskriver (1)</i> - <i>Toldinspektør (1)</i> - <i>Toldtbetjent (1)</i> - <i>Vurderings mand (2)</i>
Skippere = 8	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Captein (4)</i> - <i>Skipper (4)</i>
Kjøpmenn = 39	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Agent (1)</i> - <i>Høkker (4)</i> - <i>Kjøpmenn (Kd) (23)</i> - <i>Kræmmer (5)</i> - <i>Norlandshandel (Nordlsd) (1)</i>
Håndverkere = 60	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Bager (6)</i> - <i>Bogtrykker (1)</i> - <i>Glassmager (1)</i> - <i>Gullsmed (3)</i> - <i>Hiulmager (1)</i> - <i>Krukkemaker (3)</i> - <i>Linvæver (1)</i> - <i>Maler (3)</i>

	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Malersvend (1)</i> - <i>Muremæster (1)</i> - <i>Parykkmaker (1)</i> - <i>Pottemager (2)</i> - <i>Rodgyder (håndtverker som stoøper...) (1)</i> - <i>Sadelmager (2)</i> - <i>Seglmaker (1)</i> - <i>Skoemager (6)</i> - <i>Skrædder (11)</i> - <i>Slagter (2)</i> - <i>Smed (7)</i> - <i>Snekker (6)</i>
Arbeidere, soldater, sjømenn og tjenestefolk = 14	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Bombardem (2)</i> - <i>Budmand (1)</i> - <i>Fisker (1)</i> - <i>Hos... (2)</i> - <i>Sergeant (6)</i> - <i>Tjenes (1)</i> - <i>Vagtmæster (1)</i>
Kvinner (med og uten tittel) = 45	<ul style="list-style-type: none"> - <i>...dotter (3)</i> - <i>Agentinde (1)</i> - <i>Bare etternavn (7)</i> - <i>Frøken (1)</i> - <i>Jomfruer (11)</i> - <i>Madammer (21)</i> - <i>Prostinde (1)</i>
Usikre (stilling ikke oppgitt, usikker stilling)	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Kan ikke tyde hva yrket er</i> - <i>Uten oppgitt yrke</i>
Annet = 6	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Client -</i> - <i>Doktor (1)</i> - <i>Mægler (1)</i> - <i>Prokurator (2)</i> - <i>Student (1)</i> - <i>Studiosius (1)</i>
Totalt: 217 med tittel	

Kilde: SAT. Trondheim, A-0003 Trondheim byfogd, Auksjonsprotokoller, 5A 09, 1795 – 1799, s.295b – 304a, 322a- 344b, 370b-378a

Vedlegg 2: Kategorisering av varene i auksjonsprotokollen

Hovedkategori	Underkategorier	Hva faller innenfor kategorien?
Mat og drikke	Mat og drikke	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Bisel</i> - <i>Bladæbler</i> - <i>Havre</i> - <i>Hønning</i> - <i>Kålrabi</i> - <i>Saft</i> - <i>Sitronsaftaf</i> - <i>Sukker</i> - <i>Tobakk</i> - <i>Viinædik</i>
	Alkohol	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Alkohol; øl, vin, champagne, mjød, aquevit etc, brændevin</i>
	Planter, urter og krydder	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Brunrod</i> - <i>Humle</i> - <i>Karde</i> - <i>Kardon</i> - <i>Merlinfloer</i> - <i>Rødder</i> - <i>Sortpeber</i>
Eiendeler/ Innbo	Møbler	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Blomsterkrukker</i> - <i>Bøgreol</i> - <i>Bord</i> - <i>Bord skive</i> - <i>Bordbænk</i> - <i>Bretter</i> - <i>Bur</i> - <i>Bænk</i> - <i>Dall</i> - <i>Egebord</i> - <i>Egeskab</i> - <i>Egeskathold</i> - <i>Egeskrin</i> - <i>Falbord</i> - <i>Fugelbur</i> - <i>Gibsbilder</i> - <i>Glaslamper</i> - <i>Hængematter</i> - <i>Kaffebord</i> - <i>Klokke</i> - <i>Klødekurv</i> - <i>Komode</i> - <i>Kugle</i> - <i>Kurv</i> - <i>Lenestoel</i> - <i>Lygt</i> - <i>Lys</i> - <i>Lysearmmer</i> - <i>Lyseformer</i> - <i>Lysesaxer</i> - <i>Lysetager</i> - <i>Lysform</i> - <i>Lyskasse</i> - <i>Lysplade</i> - <i>Lysskjærm</i> - <i>Steintavle</i>

		<ul style="list-style-type: none"> - <i>Natbord</i> - <i>Nattpotte</i> - <i>Oppsatr</i> - <i>Oppsats</i> - <i>Pokal</i> - <i>Potter</i> - <i>Sagur</i> - <i>Senger</i> - <i>Skab</i> - <i>Skammel</i> - <i>Skatoll</i> - <i>skilderer</i> - <i>Skilderier</i> - <i>Skindpuder</i> - <i>Skrin</i> - <i>Skrivebod</i> - <i>Skrivepult</i> - <i>Skuvsæng</i> - <i>Speil</i> - <i>Spillebord</i> - <i>Spisebord</i> - <i>Stoler</i> - <i>Stolpe</i> - <i>Stolpesæng</i> - <i>Stueur</i> - <i>Sængebænk</i> - <i>Sænger</i> - <i>Taborett</i> - <i>Thebord</i> - <i>Tinfod</i> - <i>Træehæst</i> - <i>Træehæst</i> - <i>Tæppe</i> - <i>Voxdug</i> - <i>Vugge</i>
	Fritidsaktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Bukbrætt</i> - <i>Dambert</i> - <i>Maelerstafelerier</i> - <i>Maelekoster</i> - <i>Viol med bue</i> - <i>Violstrænger</i>
	Tilbehør	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Barberfad</i> - <i>Brev</i> - <i>Brille</i> - <i>Daler</i> - <i>Daase</i> - <i>Fær</i> - <i>Svamphus</i> - <i>Gehænger</i> - <i>Greie</i> - <i>Guldpenge</i> - <i>Guldring</i> - <i>Gullpenge</i> - <i>Halskjede med lampe</i> - <i>Kammer</i> - <i>Kjede</i> - <i>Knapper</i> - <i>Lomuhr</i> - <i>Låås</i>

		<ul style="list-style-type: none"> - <i>Papirkuffert</i> - <i>Parykblikker</i> - <i>Pudder</i> - <i>Pukbrøtt</i> - <i>Pung</i> - <i>Ring</i> - <i>Snusdaase</i> - <i>Spænder</i> - <i>Stinkepotte</i> - <i>Stok</i> - <i>Sølvmynter</i> - <i>Tobaksdaase</i> - <i>Tobakspibe</i> - <i>Tobakspung</i> - <i>Uhrkjede</i> - <i>Uhrnøkkel</i>
	Oppbevaring	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Bomme</i> - <i>Flaskefoer</i> - <i>Kasse</i> - <i>Kiste</i> - <i>Kuffert</i> - <i>Pakkiste</i> - <i>Reisebeske</i> - <i>Tønder</i> - <i>Æske</i>
	Bøker	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Bibel</i> - <i>Bøker</i> - <i>Islandsk rettergang</i> - <i>Kung Fredrik den femtes forordninger</i> - <i>Lovsamlinger</i> - <i>Tegnboger</i> - <i>Tollrullen</i>
	Kjøkkenutstyr	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Bagstjern</i> - <i>Bagstkurver</i> - <i>Bakkelsformer</i> - <i>Blikkformer</i> - <i>Blikktrækter</i> - <i>Bordkniver</i> - <i>Bordring</i> - <i>Buteljer</i> - <i>Bryggekar</i> - <i>Brødkurv</i> - <i>Daller</i> - <i>Dørslag</i> - <i>Fiskespande</i> - <i>Flaskeholder</i> - <i>Flasker</i> - <i>Flødeske</i> - <i>Folers mølle</i> - <i>Former</i> - <i>Foustager</i> - <i>Frugtkurver</i> - <i>gorsaaejern</i> - <i>Graverkniv</i> - <i>Gryde</i> - <i>Grynkvern</i> - <i>Grødstenkiedel</i> - <i>Hakkebrett</i>

		<ul style="list-style-type: none"> - <i>Hakkekniv</i> - <i>Jernskrab</i> - <i>Jernskrabe</i> - <i>Kaffefrommel</i> - <i>Kaffekværn</i> - <i>Kaffesten</i> - <i>Kande</i> - <i>Kar</i> - <i>Kasterol</i> - <i>Kiødblokke</i> - <i>Kjedel (flere typer, ikke the og kaffe)</i> - <i>Kjele</i> - <i>Kjøkkenutstyr</i> - <i>Klødekurver</i> - <i>Krukker</i> - <i>Kummer</i> - <i>Kurver</i> - <i>Matpotte</i> - <i>Matskrin</i> - <i>Melkebunker</i> - <i>Maal</i> - <i>Mottemaal</i> - <i>Mugge</i> - <i>Mølle</i> - <i>Pande</i> - <i>Plade</i> - <i>Peberdaase</i> - <i>Puddingformm</i> - <i>Rivjern</i> - <i>Rullekniv</i> - <i>Saltkar</i> - <i>Serviett</i> - <i>Sjænkekande</i> - <i>Skiorkniv</i> - <i>Smørkander</i> - <i>Smørprøver</i> - <i>Spand</i> - <i>Spiseskeer</i> - <i>Stamper</i> - <i>Stegepande</i> - <i>Stegepande</i> - <i>Stegerist</i> - <i>Stroebørse</i> - <i>Sukkerknibe</i> - <i>Sukkerkummer</i> - <i>Syltanglesher</i> - <i>Sylteglasser</i> - <i>Saadpande</i> - <i>Sæbe</i> - <i>Tallerkner</i> - <i>Tarrin</i> - <i>Thebørse</i> - <i>Theflasker</i> - <i>Themaschin</i> - <i>Themaskin</i> - <i>Traug</i> - <i>Træebolle</i> - <i>Tærtepande</i>
--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> - Tærtepande - Vaffelkagjern - Æbelskiypande - Øldkande - Øse - Askietfade - Fad - Boller - Kaffe-kande - Kaffe-kopper - Krus - Krusfad - Krustøy - Kiødfad - Presentertallerken - Salbom - Skraafad - Skaal - Skaaler - Stæl - Sukkerfade - Tallerkner - Thekande - Thekopper - Theserv. - Træepokal - Vinglass - Øllkrus
	<p>Redskaper og verktøy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Alnemaal - Arbeidsvohgn - Barberfad - Bardslæde - Etvi - Barometer - Barometer - Bast-fjær - Blianter - Paletin - Futural - Syerammer - Kibfeteral - Jernaln - Staalgrytjern - Quartermaal f - Bidseltrindse - Blikkmaschin - Blokker - Brandfoed - Brændfaed - Bukkeholdtskive - Buteljer - Trapper - Bøkker - Vandbøtter - Børnegrind - Dombjellegreier - Filer - Fingerbøl - Floret

		<ul style="list-style-type: none"> - <i>Folkniv</i> - <i>Foustagier</i> - <i>Fyrbekken</i> - <i>Fyrfad</i> - <i>Gehæng</i> - <i>Garnvind</i> - <i>Hagl</i> - <i>Halvtønder</i> - <i>Hammer</i> - <i>Hjul</i> - <i>Hækler</i> - <i>Hæstedækken</i> - <i>Haarsigt</i> - <i>Ildskudd</i> - <i>Ildskuffer</i> - <i>Ildtang</i> - <i>Jern</i> - <i>Jernborer</i> - <i>Jernsedad</i> - <i>Kagger</i> - <i>Kariol</i> - <i>Kariolgreier</i> - <i>Kibfetteral</i> - <i>Kjelke</i> - <i>Klædekost</i> - <i>Kobberfyrbekken</i> - <i>Kobberhjelm</i> - <i>Kobberskindekutter</i> - <i>Kridt</i> - <i>Kridtposer</i> - <i>Krudt</i> - <i>Kube</i> - <i>Kugle</i> - <i>Laas til trillebor</i> - <i>Machine</i> - <i>Malerstafeleri</i> - <i>Vinduskost</i> - <i>Mangelstre</i> - <i>Mandskjetgjern</i> - <i>Maaltønder</i> - <i>Nøstertreer</i> - <i>Oppstanderrok</i> - <i>Ovnspuster</i> - <i>Passer</i> - <i>Pennekniv</i> - <i>Pottemaal</i> - <i>Pukkelholdt skive</i> - <i>Rokk</i> - <i>Rundsaks</i> - <i>Sable</i> - <i>Sav</i> - <i>Saxer</i> - <i>Skudfolder</i> - <i>Slagiern</i> - <i>Slibesteen</i> - <i>Skjæriger</i> - <i>Skjærstoel</i> - <i>Slagiern</i> - <i>Slædegreier</i>
--	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> - Spader - Spett - Solskive - Spinderok - Spoton - Steenpiger - Stenspisser - Stiger - Strele - Strygejern - Styrslæde - Stænger (med rødt lak) - Støvkost - Staaltraad - Syringer - Sækker - Sæle - Takkel - Takkelblokker - Tiulrokker - Tiærekost - Toug - Trillebore - Trindser - Træefod - Tømmerbile - Tøvkost - Vøgbismer - Væfter - Vægtskaaler - Øxe - Aaljern
<p>Sengetøj, stoffer og andre tekstiler</p>	<p>Stoffer og andre tekstiler</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Bomuldstøj - Damaskus - Drejel - Drejel - Dug - Duger - Floret - Frakketøj - Gardiner - Glandslærret - Halvgardiner - Hækle - Handklæder - Haanduger - Kallemank - Kammelortstoff - Kappgardiner - Klæderuller - Kupplinger/knipplinger - Linedamask - Lingarn - Lingarn - Lintøj - Lærret - Lærret - Mohr - Olmerdgs

		<ul style="list-style-type: none"> - <i>Silke</i> - <i>Silke</i> - <i>Sirtz</i> - <i>Skind</i> - <i>Stoff</i> - <i>Strikketøy</i> - <i>Striz</i> - <i>Taboret</i> - <i>Taft</i> - <i>Ull</i>
	Sengetøy	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Bolster</i> - <i>Dyne</i> - <i>Dynetrekk</i> - <i>Hoveddyne</i> - <i>Lagen</i> - <i>Madrass</i> - <i>Overdyne</i> - <i>Pudevahr</i> - <i>Pute</i> - <i>Putvar</i> - <i>Sengetøy</i> - <i>Skinfæld</i> - <i>Sængetrækk</i>
Klær & sko	Klær	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Bøpe</i> - <i>Boxe</i> - <i>Forkl</i> - <i>Forklæ</i> - <i>Frakke</i> - <i>høllik</i> - <i>kilt</i> - <i>kjole</i> - <i>klæderulle</i> - <i>Kaabe</i> - <i>Kaabe</i> - <i>Overfæld</i> - <i>Pique</i> - <i>Reisekappe</i> - <i>Rideboxer</i> - <i>Saloppe</i> - <i>Skjorte</i> - <i>Skjørt</i> - <i>Strømper</i> - <i>Sørgekappe</i> - <i>Tafft</i> - <i>Trøye</i> - <i>Væst</i>
	Sko	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Sko</i> - <i>Støvler</i>
	Tilbehør	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Fjær</i> - <i>Briller</i> - <i>Halvhansker</i> - <i>Sæle</i> - <i>Halvvanter</i> - <i>Hat</i> - <i>Knapper (ulike typer)</i> - <i>Huve</i> - <i>Hætte</i> - <i>Knapper</i> - <i>Lommer</i>

		<ul style="list-style-type: none"> - Krave - Muffe - Skoespænder - Spænder - Strømpeband - Strømper - Tørkle
Eiendom	Bygg	<ul style="list-style-type: none"> - Brygger - Grund - Gårder - Setterbo - Vedskjul - Vogn
	Fartøy	<ul style="list-style-type: none"> - Priseskip - Skip
	Dyr	<ul style="list-style-type: none"> - Gris - Hest - Koe - Kon - Savebuk - Saver - Sviin - Wallek
	Eierandel	<ul style="list-style-type: none"> - Eierandel i kobberverk
Materialer	Materialer	<ul style="list-style-type: none"> - Bord - Dør - Flatholdt - Furustokker - Furuplanker - Halvdør - Jern - Jernskral - Kaaberstykker - Matter - Plank - Toug ender - Tin - Træefang - Vindu - Vinduskarmer - Vindusramme
	Kjemiske midler	<ul style="list-style-type: none"> - Alun - Blaaefarve - Farve - Indigoe - Isenfarve - Kuurlak - Skevand - Spanskgrøn - Viktriol - Aalun

Kilde: SAT. Trondheim, A-0003 Trondheim byfogd, Auksjonsprotokoller, 5A 09, 1795 – 1799, s.295b – 304a, 322a- 344b, 370b-378a

Vedlegg 3: Kategorisering av kinnene som handel på auksjon

Kvinnene som handlet på auksjon	Antall
Madammer	21
Jomfruer	11
Oppgitt med bare navn	9
Agentinder	1
Frøkner	1
Prostinder	1
Totalt	45

Kilde: SAT. Trondheim, A-0003 Trondheim byfogd, Auksjonsprotokoller, 5A 09, 1795 – 1799, s.295b – 304a, 322a- 344b, 370b-378a

Vedlegg 4: Oversikt over selgerne på auksjon

Nummer	Dato	Sidetall	Avholder				Kjønn	Yrke	Sosial Gruppe	Type Auksjon
			Etternavn	Fornavn	tilleggsinf	Tilhørighet			Gruppe	
1.	10.08.	296b	Schjøller	Johannes		M	Maler	Håndverkere	Dødsbo	
2.			Schjøller	Ingeborg With						
3.	11.08.	297a	Bøyesen	Fridt	hos Aage Ste	M	Kjøpmann	Kjøpmenn	Over en del løsøre	
4.	11.08.	299a	Pillegaard	Erich		M	Kjøpmann	Kjøpmenn	Over materiale, på brygg	
5.	16.08.	299a	sal. Fogden Wangs	Birgitte		K	Enke	Kvinnene	Over en del løsøre	
6.	16.08.	303a	Pillegaard	Erich		M	Kjøpmann	Kjøpmenn	Over materiale, på brygg	
7.	31.08.	303b	Knudzon og Braack		hos handels	M	Kjøpmann	Kjøpmenn	Over skip	
8.	08.10.	322a	Hoel	Herman	også privatf	M	Kjøpmann	Det offentlige	Over tønner havre	
9.	10.10.	326a	Knudzon (og Braack)			M	Kjøpmann	Kjøpmenn	Kramvarer	
10.	12.10.	327a	Børting	Ole	enkemann	M	Smed	Håndverkere	Dødsbo	
11.	18.10.	328b	Tørnqvist			M	Gartner	Håndverkere	Over tønner kålrabi	
12.	24.10.	329b	Wensell	Mad. Magda	Salige Ernst	K		Kjøpmenn	Dødsbo	
13.	30.10.	342b	Brevig	Er.		M	Krukkemaker	Håndverkere	Over diverse varer	
14.	30.10.	344b	Meincke	Henrich		M	Grosserer	Kjøpmenn	Over materiale, på brygg	
15.	04.12.	370b			Trondheim bytingskammer			Det offentlige	Over tungverk	
16.	05.12.	371b	Falck	Carl		M	Kjøpmann	Kjøpmenn	Over såpe, på brygge	
17.	06.12.	371b	Hornemann			K	Etatsrådinne	Kvinnene	Over bord	
18.	12.12.	372a			hos Henrick Meincke			Det offentlige	Over priseskip med inver	
19.	20.12.	373a	Stenverg	Michael Henrich		M	Kjøpmann	Kjøpmenn	Konkursbo	
20.	28.12.	377a	Hansen	Poul		M	Skipper	Skipper	Ubetalt gjeld	

Type/hva selges	Type marked	Forventning	Rekvisisjon	Inntekt på auksjonen			Kjøpergruppe	
			Blir det gitt rekvisi	Riksdaler	Ort	Shilling	Største	Minste
Dødsbo	Andrehånds	Gjeld og dødsbo		109		21		
Løsøre	Andrehånds	Annet		243	0	3		
Materialene	Førstehånds	Annet		16		9		
Løsøre	Andrehånds	Annet		419	10	71		
Materialene	Førstehånds	Annet		0	0	0		
Skip	Andrehånds	Annet		50 100				
Mat	Førstehånds	Annet		2607	3	15		
Kramvarer	Førstehånds	Annet		778	3	21		
Dødsbo	Andrehånds	Gjeld og dødsbo		137	3	11		
Mat	Førstehånds	Annet		150		20		
Dødsbo	Andrehånds	Gjeld og dødsbo		6776	4	3		
Løsøre	Andrehånds	Annet		136		23		
Materialene	Førstehånds	Annet		15	1	1		
Materialene	Førstehånds	Annet		13	2	19		
Såpe	Førstehånds	Annet		495	1	19		
Materialene	Førstehånds	Annet		22	2			
skip	Andrehånds	Annet		2100				
Gjeldssaker	Andrehånds	Gjeld og dødsbo		4043	1	17		
Gjeldssaker	Andrehånds	Gjeld og dødsbo		2399				

Kilde: SAT. Trondheim, A-0003 Trondheim byfogd, Auksjonsprotokoller, 5A 09, 1795 – 1799, s.295b – 304a, 322a- 344b, 370b-378a

* De røde tallen er «inntekt på auksjon» er kun estimater da det ikke står en sluttsum i protokollen.

